

პოეზია

მირანდა ერისთავი

რეალ ჩილაჩავა

გოჩა სხილაძე

პროზა

დავით ხარატიშვილი

ხრიტიკა

ადა ნემსაძე -

„ქვაზიმოდოს ქალაქზე“

ახალი თარგმანები

უილიამ ფოლტენერი

ლეონარდო შაშა

სსკ
1852

N5 2024

მირანდა ერისთავი

№5//2024

ლიცენზირებული – საზოგადოებრივი
ქუჩის

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომარეთელი

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
მარინე სიყმაშვილი

დიზაინი
ირაკლი უშვერიძე

ქუჩის გამომცემის
საქართველოს
კულტურისა და სპორტის
სამინისტროს სელექციით

საქართველოს კულტურისა
და სპორტის სამინისტრო
MINISTRY OF CULTURE
AND SPORT OF GEORGIA

ciskari1852@gmail.com
<https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

სარჩევი

პოეზია		თემო ჭახნაკია	31
მირანდა ერისთავი	3	მასალები ქართული	
რაულ ჩილაჩავა	8	პოეზიის ლექსიკონისთვის	
გოჩა სხილაძე	13	წისქვილის თემა ქართულ	
		პოეზიაში	
პროზა		ნაუჩითხეთ პატარებს	
დავით ხარატიშვილი	17	მურად მთვარელიძე	39
ჰემატოგენი ჩემი		მოთხრობები	
არსობისა		ახალი თარგმანები	
ხრიტიან-ესეისტიკა		უილიამ ფოლკნერი	54
ადა ნემსაძე	23	მიღმა	
ომი, სიყვარული და		ინგლისურიდან თარგმნა	
სიძულვილი აბუქაანიდან		მედეა ზაალიშვილმა	
პარიზამდე		ლეონარდო შაშა	65
(ნოდარ მაჭარაშვილის		ლვინისფერი ზღვა	
„კვაზიმოდოს ქალაქი“)		იტალიურიდან თარგმნა	
		მაია ჯავახიძემ	

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვ-
ლისთანავე განთავსდება საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბ-
ლიოთეკის ციფრულ ბიბლიოთეკა „ივერიელში“ – <https://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/2>

მირანდა ერისთავი

●

თითქოს ფილტვებში გადის ოზონი,
ცაც მოსანევად მსურდა მესინჯა,
და შენ კი, როგორც გრანდიოზული,
მოდიხარ ისევ მარტო მესიჯად

და ეძებ ჩემში დღემდე მოკეთეს,
თუმც მტრისათვისაც მზად ვარ – ვიომო,
თითქოს სულყველა კარი მოკეტეს
და ზეცის ლურჯი აკვარიუმი

თავზე დამემსხვრა. ჰო, არ ვამლაშებ,
შენზე ოცნებებს ვატარებ მუცლით,
ჩემ გვერდით ვხედავ მარტო მამაჩემს
და არ გაჩენილს სახელებს ვუცვლი,

როგორც იმედს და როგორც იდეას,
სანამ ვილაცა ფრთებსაც მოაჭრის,
თუ გინდა სულმთლად განმერიდე ან
მოჰყევ სახლამდე გულის მოაჯირს...

გადავხლართულვარ შენში თასმებით
და გხატავ ჩემში ლამაზ ესკიზად,
ჩვენ ღვინოსავით სხვისთვის გვაგებენ
და თუ დაგვცალეს, ბოლოს, ეს გვიზამს

მას, რაც ქნა ამ დრომ ყველა მოკვდავთან,
(დრო ყველას ჰკლავს და ყველას ერევა),
ვიღებ ცხოვრების ბოლო ოქტავას
და ცას გიტოვებ, როგორც რევერანსს!

შენ

შენს სხეულს ვსწავლობ, როგორც ცას და როგორც ვერნისაჟს,
შენს სილამაზეს, რომც მინდოდეს, გვერდს რას ავუვლი,
დღესასწაულებს კალენდარში არ თუ ვერ ვნიშნავ,
რადგანაც შენ ხარ ყველა დღეც და დღესასწაულიც...

გარბიან წლები სულისა თუ წამის აღგზნებით,
გიკრავ სუნთქვას და გიხსნი ხელით ხალების ხალათს,
შენს მთელ სხეულზე ვენებივით დავიქსაქსები –
ხვალაც!..

სასკენი ნიშნები

ჩემი თვალების კითხვის ნიშნები
ელიან შენგან ნიშანს ძახილის,
ტირედ განვდილი ხელით მიშვებდი
და მაინც შენთან დავრჩი წუხელის.

რადგანაც მსურდა, სასვენ ნიშნებად
ამევსო კოცნით შენი თითები,
შენი თვალების ჩამქრალ ნიშებთან
შენით ატეხილ სურვილს ვითმენდი.

მერე კი იყო ეს წერტილ-მძიმეც,
უთქმელ სიტყვის წინ ვსვამდით წერტილსაც,
შენით მჩატე და უშენოდ მძიმე
გაგიდეფისდი, გაგცდი წყვეტილად.

ახლა ისე ვარ, იქნებ, ვუშველო
თავს, დავისვენო სასვენ ნიშნებთან,
რას ვიფიქრებდი, თუ ეს უშენო
მრავალწერტილი გამაგიჟებდა...

დორიან

შემახე თითები, დავუკრათ დო, რე ან
მი, ფა, სოლ და ასე გაგრძელდეს დილამდე...
ეს ჩვენი სურათი იხრწნება, დორიან,
შენ კი ისე რჩები, როგორიც გინატრე –
პირველად წლების წინ და მერე ამ ზაფხულს,
ერთად რომ ვხვდებოდით ქუჩაში განთიადს,
მინდა, დრომ ერთხელ შენ გვერდით კვლავ ამსახოს,
მაგრამ ეს დღეებიც ნატვრაში გადიან...
დო, რე ან მი ბემოლ, სიბემოლ მაჟორებს –

მაჟრჟოლებს, მუსიკა ისევ რომ აურევს,
 შენთან მე იმდენი დღეები მაშორებს,
 რომ ფიქრში ძლივსღა ვგრძნობ შენეულ აურას.
 დო, რე, ან მი თითებს გაურბის მუსიკაც,
 მე ყელთან ვიხსენებ შეწყვეტილ ამბორებს,
 დრო მირბის ჩქარა და დღეები უცისკროდ
 ღამდება, ვმთავრდებით, როგორც ეს ამბავი.
 დორიან,
 მდორეა, გრძნობებიც ხანდახან,
 (თუმცა კი ვნატრობდი რომ იყოს მძაფრი ვით
 ის ჩვენი ალერსი), ნეტავი, სადა ხარ? –
 ვკიდივარ ჩვენ შორის განწყვეტილ ძაფივით...

●
 ჩემს თავს მე ისევ საზღვრებს ვუნესებ,
 კვლავ სახლად მექცა ლექსთა ამქარი,
 თოვლს ვტოვებ თეთრად ყველა ფურცელზე,
 რადგან ზამთარი ჩემთვის აქ არი.
 ხან თავს სულყველას ჩარჩოს ვატოლებ,
 ჩემს გადიდებულ სურათსაც გავცდი,
 შენთვის გაშლილი ჩვენი საწოლი
 ხელებსა ჰგვანან ქუჩაში განვდილს...
 და ამ სუნთქვასაც უფრო ჰერმეტულს
 გავყავარ ბენვის ხიდის წყვეტამდე,
 გაგახსენდები სადმე მერე თუ,
 მიჯობს, რომ ისევ შენთან მხედავდე...
 ზამთარს აცვია თოვლის აპრილი,
 (გინდა, არ გინდა, ეს გზაც მკაცრია),
 და დამაქვს როგორც თავშესაფარი,
 შენით მუდმივი ეგზალტაცია.

პირველი პილოტი-უფალი

პირველი მფრინავი – ჯვარია,
 პირველი პილოტი – ქრისტე,
 არა ღირს არავის ჩარევა,
 როცა შენ ქრისტეს გზას მისდევ...
 პირველი ინვიტროც მარიამს
 ხვდა! (რადგან ღვთის ძლიერ სწამდა),
 მერე ყველაფერი ავრიეთ,
 რადგან ასვლა გვსურდა ცამდე
 ჩვენითაც! შევქმენით მფრინავი,
 რობოტი, სინჯარის ბავშვი,
 თუმცა აღარ გვახსოვს ვინა ვართ,
 ანდა ვინ ვიყავით მაშინ!
 მიწა ვართ და მიწად ვიქცევით,
 ნეკნიდან ჯერ ვერ ვქმნით კლონებს,
 გვჯერა, გველოდება იქ ცეხი,

როცა აქ სიკვდილით გვკლავენ.
 სჯობს, დავრჩეთ ღმერთივით უბრალო
 და გვნამდეს – არაა ძნელი!
 პირველი პილოტი – უფალი,
 პირველი რაკეტა – ძელი.

ღმერთო, ნეტავ, სადა ხარ,
 ასე როგორ გაგყიდეს,
 ჩემი წილიც რომ ვერსად ვერ გნახე და გიპოვნე,
 შენი მზერა შემაჭკნა ამ სამყაროს გაღმიდან,
 ისე როგორც ის ძველი ჩვენი ეზოს იფანი...
 უკვე იმდენს გეძებ, რომ
 სულშიც როცა ჩამიყავ
 ხელი, მაინც ვერ შერჩი სისხლად შემხმარ აორტებს,
 არადა, ვუმტკიცებდი სულყველას, რომ ჩემი ხარ,
 სულყველას, რომ ჩემი ხარ! –
 ვუმტკიცებდი, არადა...
 ისე დაბლა დაეშვი მაშინ, როცა ლავინზე
 მყავდი, ყელთან გიჭერდი თოკის ნაკვანძ ყულფებად,
 ახლა, როცა ჯვრის ნაცვლად, მარტო პირჯვრად დაგიწერ,
 როცა უშენობასაც ჰქვია შენი სუფევა...
 ღმერთო, ნეტავ, სადა ხარ,
 რომ გაკოცეს ყვრიმალთან,
 რომ უარგყვეს, შენ მაინც მათთან ლუკმას ტეხავდი,
 შენი ხილვის სურვილმა ჩემში ისე იმატა,
 რომ დღეს უკვე მე გძერწავ ადამივით თიხიდან...

საიდუმლო სერობა

დღეს საიდუმლო სერობას ჰგავს ჩვენი სადილიც,
 შენ ისევ სდუმხარ,
 ანდა როდის ამბობდი სათქმელს...
 მე, როგორც გუშინ, გავიხურე კარი ამ დილით,
 გარეთ გაქცევა გვექცა უფრო ღირებულ საქმედ.
 ...ჰო! საიდუმლო სერობას ჰგავს ყველა სადილიც –
 ერთი ჯამიდან ადრეც ვჭამდით, თუმცაღა ლუკმას;
 ვყლაპავთ ბევრ წყენას
 ისე, როგორც აბებს საძილეს,
 და იუდას და ქრისტეს ვმალავთ თვალების უკან.

უშენობა

მაინც არასდროს არ ხარ სახლში და
 უაზრო დღეთა ვიტან იერებს,
 ეს უშენობა ისე გახშირდა,
 რომ თვალებს ისღა მითვალიერებს...
 მაინც არასდროს არ ხარ ჩემთან და
 შენი პერანგის ვრჩები ამარა –
 ნუხელაც სიტყვის კუბოს ვჭედავდი
 და ამოვავსე ფიქრის სამარე.
 შენი არყოფნა ჰგავს გულის სევდას,
 დამალა ლექსთან მუდმივ არშიყმა,
 არყოფნა ისე გასულიერდა, –
 რომ მგონია, რომ მუდამ სახლში ხარ...

პიშვილი

ვშიმშილობ! – ტანი რომ ჩავტიო
 ძველი გაზაფხულის კაბებში,
 ყველაფერს გაპატიობ მარტივად,
 თუმცა ვთვლი, რომ არ უნდა გაგეშვი!
 ვშიმშილობ!
 მინდა, რომ ჩავტენო
 ეს სულიც ოცი წლის წინანდელ
 სხეულში, დღე არის ნოტიო,
 ძლივს ვცლაპავ მომწარო სიმართლეს.
 ვშიმშილობ, რომ გავძრე ტყავში და
 გავყვე მოგონების ლიანებს,
 სიყალბე პულსივით გახშირდა –
 სიცილი კვლავ დაიგვიანებს!
 ვშიმშილობ! – თავი რომ მოვარგო
 შენ მიერ დადგენილ ჩარჩოებს!
 ვიცი, რომ როდისმე მოვა დრო
 და დღეს რაც ერთმანეთს გვაშორებს,
 გაქრება შენსავით სრულიად! –
 იქცევა ეს სულიც მეჩხერად,
 ოცნება მოლურჯო რალია,
 რომელიც თვალებში გვემჩნევა!
 დრო განვა ძალღივით რიყესთან,
 ცა ღვენთავს სისხლივით ჩეროდან –
 მზე ისევ შენსავით მიყვარს და
 შენ გარდა, არც არვის მჯეროდა!
 ვშიმშილობ! ვნატრობ შენს მოკითხვას,
 მივყვები აკრძალულ კენწეროს!
 და თუ ხვალ სიკვდილი მოგიხმობს!
 მე წავალ! შენ ჯვარი გენეროს!

რაულ ჩილაჩავა

ზუგდიდური ელემენტები

ის აოჰან იყო ჩემი ბრფობის ჯურჯალთ-ჯურჯალი...

ვფრთხილობდი, მაგრამ კოკა მაინც გატყდა წყაროზე,
ეს კლასიკაა, ოღონდ რაღა ახლა გამართლდა...
ჩემს იპოდრომზე უიღბლობამ დოღი გამართა.
აცივდა უკვე და არც ველი მეტად ტაროსებს.

სხვა რა საქმე მაქვს, შენს ნაჩუქარ ნივთებს დავყურებ,
ყველა მათგანში, ვიცი, გულის ნაწილიც არის.
უკვე არ ველი გაგონებას ნანატრი ზარის.
ლექსების წერა მივატოვე. წიგნი დავხურე.

ეს ნამსხვრევები აღარა ღირს უკვე გროში და
ვფიქრობ, ერთხელაც რომ წამია ქვეყნად ყოველი.
ვდგავარ უსიტყვოდ ნამსხვრევებთან... თითქოს მოველი,
რომ ახალ ჭურჭელს მომიტანენ ხვალვე შროშიდან.

მანაღვლიანებს ეს სიყვითლე ტყეთა, მინდორთა,
და ისიც, შენთვის რომ ბოლომდე ვარ გაურჯელი.
ის კოკა იყო ჩემი ტრფობის ჭურჭელთ-ჭურჭელი,
ის წყაროს წყალიც შენთვის მსურდა, შენთვის მინდოდა!

ვისაც ახსოვდით, ახსოვხართ და ემახსოვრებით!..

იყავი უკვე. აღარა ხარ. გაალარავდი.
წერამწერალმა სიხარულის წიგნი დახურა.
წვიმის წვეთები აკვდებიან სახლის სახურავს,
არ შემრჩა სახე, ნაოჭებით შენ რომ ღარავდი.

რალაც უცნობი, იდუმალი არის ამაში –
ერთად დასრულდა ჟამი სიბრძნის და გახელების.
აღარ ეძებენ დაშლილ თმებში სითბოს ხელები,
და მეჩვენება, ის რაც იყო, იყო თამაში.

მალე ბარშიაც აცივდება. ზამთრის მსტოვრები
ჩამოივლიან სოფელ-სოფელ თოვლის უსტარით:
„გული არ დაგწყდეთ, თუ სიყვარულს ვერ მიუსწარიტ,
ვისაც ახსოვდით, ახსოვხართ და ემახსოვრებით!“

შენ, ჩემო თავო, თან ვერ იტან, მაგრამ თან იტან,
ამნაირ ყოფას, დაგრჩა კიდევ მცირედი ვალი
ჩავლილი ტრფობის... და მე მნუსხავს ურჩხულის თვალი
სიცარიელის ამაზრზენი ჭუჭრუტანიდან.

და ძველ სიყვარულს მერამდენად ღაპხარობები...

სოფელში ოქროს შემოდგომამ ჩამომაკითხა,
დგას სურნელება დაფნის, ბიის, სიმინდის ყანის.
აჰა, სურათი მზეჩაღვრილი საღამო ხანის:
ეკლის ღობესთან მწვანე ყლორტებს კორტნის მაკე თხა.

დავებეტები, როგორც ლანდი გარდასულ ჟამთა
და ვეძებ იმ ბიჭს, დიდი ხნის წინ აქ რომ დავტოვე.
ეს გარინდება, ეს სიჩუმე, ეს სიმარტოვე
უხმოვენ თითქოს უღრანებში გახიზნულ ზამთარს.

მე ვერ გაჩვენე ყველაფერი, რაც აქ მიყვარდა,
და ანი უკვე ვერც გაჩვენებ!.. (ვნანობ, ცხადია!)
გულდანყვეტილი (უკვე მთელი წელიწადია!)
ვჩერდები ელვად გაკვესილი წლების ტიხართან.

კვლავ თვალწინ მიდგას აზიდული მაღლა წარბები,
და მედიდური მოძრაობა გავსილ თეძოთა...
დავისხამ მწუხრზე წითელ ღვინოს უმიზეზოდაც
და ძველ სიყვარულს მერამდენად დავეხარბები.

გამახსენდება: მეც მიყვარდა. მეხურა. მეცა...

დავკეტავ სახლს და დაკეტილი იქნება ასე,
ჩემ ჩამოსვლამდე არვინაა მისი გამღები.
მე ისევ ძველი ტკივილებით დავიდამღები,
მარტოდმავალი წუთისოფლის დამენწყრილ გზაზე.

გამახსენდება: მეც მიყვარდა. მეხურა. მეცვა.
ზოგჯერ მოდურად, ზოგჯერ სადად, ზოგჯერ – ისე რა!
მერე კი ჩემი სანიერი გადაისერა
და თუ ვინმეა ნანამები, მათ შორის მეც ვარ!

როცა გამოჩნდი, გავიფიქრე, მგონი, ინათა,
მელის სხვა ცეცხლი, აღტაცება და ჟრუანტელი,
მაგრამ იმედი გადნა, როგორც თოვლის ფანტელი,
როგორც ოდესლაც, არაერთხელ, ადრე, წინათაც.
მე დავინახე: ქარი ხეებს ხეებს ახლიდა,
მწუხარე ზეცას ღრუბლებიდან ცრემლი სდიოდა
და გარიჟრაჟზე ფეხაკრეფით გამოდიოდა
შენი აჩრდილი დაკეტილი ჩემი სახლიდან!

ჯარ ჯი... ჯარ მოდი... ძველებურად ისევ ამო ვარ...

რა შეიცვალა? არაფერი! ისევ თქეში და
უწინდებურად გაორთქლილი სარკმლის მინები.
მე მხოლოდ შენზე, მხოლოდ შენზე ვწერ მოთმინებით
და ვულკანების ქშენა მესმის მიწისქვეშაიდან.

მე შევეჩვიე ამგვარ ყოფას: ნამშლი, მიმატებ,
დღეს ცოცხალი ვარ, ხვალ – პირიქით და ასე შემდეგ!
მე მოვდიოდი, მოვდიოდი და, აჰა, შევდექე,
მოდი და სიცხით დამსკდარ ტუჩზე ტუჩი მიმადე.

ბედნიერი ვარ, გათენდა და მზე ამოვიდა,
(ის დღე მაშინებს, როცა იგი აღარ ამოვა!)
ჯერ კი... ჯერ მოდი... ძველებურად ისევ ამო ვარ,
ოლონდ ისურვე და მკერდიდან გულს ამოვიტან!

ვუმზერ დარჩენილ ჩემს ცხოვრებას, როგორც არტეფაქტს,
რომელსაც როსმე შემოედებენ მაღალ თაროზე.
ჯერ კი... ჯერ მოდი, ჩემი სუნთქვა დააჩაროზე,
რომელიც ისეც შენია და ისეც გბარდება!

შენ – ჩამი ლაქსი, ჩამი ბრავო და ჩამი ტაში...

მე მხოლოდ ჩემ თავს ვსაყვედურობ: არა ვარ, ალბათ,
ის, ვინც ბოლომდე შეძლო შენი გულის მოგება.
ჩემი სახელი დალღილ მხრებზე ტვირთად მოგება
და სხვა სახელებს შორის თითქოს ბრჭყვიალებს ყალბად.

ჩემი ადგილი იქ აღმოჩნდა, ახლა სადაც ვარ,
და მეც ვეჩვევი, რადგან უკვე ვერ ვხედავ სხვა გზას.
თითქოს ხანძარი მოსდებია საკვანძო ვაგზალს,
ვიღაცამ უკვე მასთან ერთად დეპოც გადაწვა.

იღევა უკვე სექტემბერი. შენ კვლავ შორსა ხარ.
მე ვერ მოვდივარ, შენ არ მოხვალ... ესეც ბედია!
შეყრა და გაყრა წუთისოფლის კვეს-აბედია
და ამ კვეს-აბედს ფლობს იმედის ღმერთი ორსახა.

მე დავასრულე. ბოლო ბგერა მითრთის ბაგეზე...
მზე მენამული თვითმკვლელობით ეშვება ზღვაში.
შენ – ჩემი ლექსი, ჩემი ბრავო და ჩემი ტაში,
მათკენ შენ მიხმე, შენ მიბიძგე, შენ ნამაქეზე!

მე ვდუმვარ, მაგრამ ჩემს საწახარს ძაღლები ყაფან...

მეორე დღეა, ქარი ღენავს ყველაფერს, რასაც
მისწვდება მისი შებუმბულული წვიმებით თათი.
ცარიელ სახლში უშუქობის აჩრდილი დადის
და უჯრის ფსკერზე უიმედოდ დავეძებ ასანთს.

ეს ღამეც, ალბათ, ისევ შენზე ფიქრებში გავა
და დაღლილ თვალებს რული აღარ მიეკარება.
დაგმანულ კარებს სევდის კარი მიეკარება,
დღე გაივლევს, როგორც ბინდში თეთრონის გავა.

არავის ველი, დავიღალე უბრალოდ ძლიერ,
ქარმა კი ღამის გამისამა განგამის განცდა.
ჩემი ტკივილი ყველა ნიშნულს ერთბაშად გასცდა,
თურმე ამოდ მგონებია, რომ იგი ვძლიე.

გრილებს ქარი. სანთლებს კრძალავს წყვდიადის მეფე.
ვამონებ მაჯას ჭაღარამდე გაზრდილი ბიჭის.
უშენოდ ყოფნა ახლა უფრო მიმიძიმს და მიჭირს.
მე ვდუმვარ, მაგრამ ჩემს საწახარს ძაღლები ყეფენ.

„და ყოველივე ამაოო...“ – ხმოვან ბაგენი!

მე დღეს ავედი ჩემი სოფლის სასაფლაოზე,
ვისაც ვიცნობდი, ვინც მიყვარდა, ყველა აქ არი.
აი, თუ გნებავთ წუთისოფლის ნაქალაქარი,
გულქვაც რომ იყო, ცრემლის ფრქვევით რომ დაგაოსებს.

ლექსი, მოთხრობა, ჩანახატი, ნოველა, ესე! –
ვის რა მიუძღვნა, მოუხდება რომელს რომელი?
დინჯი, მქუხარე, უჩინარი, დაუდგრომელი –
ყველა აქ მოვალთ, ასეთია ცხოვრება ესე.

აგერ ჭადარი, აგერ ცაცხვი... მათი შრიალი
თითქოს სუნთქვას წამოსული საიქიოდან.
და ვფიქრობ, აქ რომ მთელი ღამე ქარი კიოდა,
სწორედ ის მბურძგლავს, ელდად მივლის და მაჟრიალებს.
მრცხვენია კიდეც – ზოგის საფლავს ვერ მივაგენი,
აღზევებულა ბევრგან გვიმრა, ეკალი, ძეძვი...
ვდგავარ, მუხლები მეკვეთება, თვალები მენვის
„და ყოველივე ამაოო...“ – ხმოვან ბაგენი!

რად მინდა, მაგრამ სახლი მაინც ავაგე, ჰოდა...

რად მინდა, მაგრამ სახლი მაინც ავაგე, ჰოდა,
იქნებ ვილაცას გამოადგეს ოდესმე ჭერად.
წარღვნების მერეც მე სიკეთის უსიტყვოდ მჯერა,
დე, მას სიმაგრედ ედგას ჩემი მეგრული ოდა!

სახლი ზედმეტი არ ყოფილა არასდროს... დღესაც,
როცა შევყურებ ლამაზ ფასადს, კედლებს, სახურავს,
ვფიქრობ, ოსტატმა ქება მართლა დაიმსახურა,
თავშესაფარი მან აჩუქა ფიქრების დესანტს.

ეზოში ტყიდან შემოირბენს ზოგჯერ მელია,
ზედ სახლის თავზე ზოგჯერ ქორი შეკრავს ირაოს.
თქვენ გეკითხებით: პარასკევო, შაბათ-კვირაო,
აბა, ნამდვილი საჩემო დღე თქვით, რომელია?

მაჩვენებს ნისლიან საღამოებს ოქტომბრის თვე და
ვუმზერ ჩემს წიგნებს, გამოცემულთ უხსოვარ დროში.
მათ დაამარცხეს ქარი, წვიმა, სიცხე და თოში
და ჩიტებივით ახლა ახალ თაროზე სხედან.

მე ვიზაფრები, მე ვკითხულობ: ჩემთან რად არ ხარ?..

დიდი ხანია, მე ამ ქალაქს დავადე ვეტო
და მაინც რაღაც ანდამატი მენევა მისკენ.
დღეს შევამჩნიე: აქ მეტია ღრუბლების სისქე,
რომელიც ბევრგან აკლია და არ ჰყოფნის ბეტონს.

აქ წვიმებია, როცა გინდა ელავდეს მზე და
ირაოს ჰკრავდეს ხსოვნის ცაში მხოლოდ სკლეროზი.
თითქოს დამარცხდა ფარდებს მიღმა შლეგი ეროსი
და ზავის ნიშნად ფანჯარაში მტრედები სხედან.

მე ვიზაფრები, მე ვკითხულობ: ჩემთან რად არ ხარ?
რატომ არ უსმენ ჩემთან ერთად საყვარელ მოტივს...
მწვანე მთებიდან შელამების აჩრდილი მოდის
და თითქოს მასთან შესახვედრად მიჰქრის კატარღა.

უამურ ფიქრებს შემოვავლე თალხი აშია,
ზოგჯერ პლუსს დავწერ, ზოგჯერ მინუსს – ვერთობი ასე.
ავდარს კვლავ აფრა აუშვია ქალაქის თავზე.
ვემდური ქალაქს, თუმც ქალაქი რა შუაშია!

გოჩა სხილაძე

მარტოობა

ალარ ჩანს არვინ, ვისაც ვუთხარ სიტყვა მშვიდობით.
სისინებს ქარი, სიცოცხლეა ბრმა, უყვავილო.
უკუნი ღამე შავი ღრუბლით და ქარდიდობით
შემოდის ჩემში, ვით ბავშვის ხმა, მისი ალილო.

ვიღაც ხომ მოდის, აი, მწერი, ჩემსავით თიხით
გამოძერწილი, გრილ სარკმელში თრთის გაბლესილი.
ღამეში ვუსმენ წვიმის წვეთებს, ქარების ღიღინს,
როცა ბაღებში ადრეული ჭკნება ხეხილი.

ვივინყებ სახეს, დიდ გველივით წინ მოსრიალეს,
თვით სიცოცხლესაც, რომ გადამცდა ერთხელ სასულეს,
მაღალი ალვა ამ ღამეში ისე შრიალებს,
ალბათ, ხისმჭრელი მის სინათლეს ხვალ დაასრულებს.

ღაბრუნება

შეხედავ ნაძვი, ცად ასვეტილ ნაძვს იქით – ვერხვი,
მაღლა ჩიტების ჟრიაბული, შენება ბუდის,
დიდი გულებით დადღაბნილი, ხის ძირას მერხი,
მერხზე ლოთების ღრიანცელი, ბოთლები ლუდის.

უცებ წამნამებს დაუშვებ და სიბნელეს უხმობ,
გინდა სიბნელე სამუდამოდ დაგედოს ხუფად.

გაზაფხულია შენ ჯინაზე, ტკივილებს უღრმეს
ზამთრამდე კიდევ ბევრი დარჩათ – მადლობა უფალს!

ძირს თავდახრილი თუ შეამჩნევ ბავშვების კედებს,
როგორ თელავენ გვირილებს და სხვა უცნობ ყვავილს,
ხედავ ბავშვები მოჰყვებიან ჩრდილივით დედებს,
გვერდით კი ქმრები – რომ არ ჩანდნენ ჭიქაში ყავის.

მიხვალ სახლში და კვლავ გადაშლი პლოტინს, ან პროკლეს,
ამოდის მატლი ამ ვაშლიდან, უცხო და მსგავსი.
უცებ გადაშლი შენს სიცოცხლეს, ისედაც მოკლეს,
როგორც გადაშლის ხსოვნის ბილიკს მომავლის ხავსი.

გაზაფხული

გავივლი ბაღში, გვერდს ავუქცევ ძაღლებს ქეციანს.
სკამზე ზის კაცი, განწირული თავდაღმართისთვის.
უფალს ამ კაცის ფერადები აუკეცია,
მალე ზამბახებს ამოიყვანს სხვების მარტისთვის.

თავის სინათლით სულ სხვა ჩითებს, სულ სხვა ჩითილებს
სულს ჩაბერავს და ამოხეთქავს მწვანე ლერწმებად,
ჩიტი სხვა ბუდეს აიშენებს, იცავს სიფრთხილეს,
ხეებს ფერადი სამოსელი გადაეცმება.

ასკილის სუნით აივსება ვაშპარიანი,
ბაბუაწვერა გადაუფრენს ბავშვის წამწამებს,
სხივის სინაზე, დღე მაღალი და ქარიანი
ვაშლის ყვავილებს მერე ისევ სხვისკენ დაძრავენ.

ხაზის სიხვილი

(ვახტანგ სარალიძეს)

დაგიდგა ჟამი პერანგების სისხლში გავლების,
გესმის კივილი მკვდარი დედის და ელმავლების.
დაგიტანს დიდი თელის ჩრდილი, დიდი მაგიდა,
ბურუსი ბედის, ბავშვის ღიმი ბნელი ბაგიდან,
ბრმის დიდი ცრემლი, ღვინის მზისფრად აკიანთება,
ორი გოგონა – შენი ცრემლი და ქრიზანთემა,
სახლთან ლელვის ხე ქვესკნელიდან ამოწეული,
ღვინით ავსილი შენი ჭიქა, შენი სხეული,
ლაქავენ კუბოს, გაპრიალდა ხე დაკორძილი,
გაცმევენ პერანგს, მაღალ სერზე არის ქორწილი.

აალება

დიდ ვარსკვლავებით მოჭედილ ღამეს,
შენს ბაგეებზე გამომკრთალ ღიმილს,
დილის ვარდებზე დაკიდულ ნამებს,
დიდ მარტობას, სიჩუმეს მღვიმის,

ვარდებს, მის ჯერაც გაუშლელ კოკრებს,
 დავიწყებისკენ გადახრილ საგნებს,
 ბავშვს, დაისის წინ სხივებს რომ მოკრებს,
 მის თითებს, როცა უმატებს, აკლებს,
 ხელებს, რომლებიც გეძებენ ძილში,
 აქ რომ ვერაფერს ვერ ეჭიდება,
 დიდ მატლს, რომელიც ნეტარებს ხილში
 და გაღვიძება აღარ სჭირდება,
 თვალებს, რომლებიც გხედავენ მუდამ,
 ისე შორიდან, თვალმოუკრავად,
 ოქროსკანიან, მდუმარე ბუდას,
 სანამ სიყვარულს არ მოვუკლავარ,
 თაყვანს ვცემ ყველას, უკუნში ნაძერწ
 პატარა ლეკვსაც, მის კუდის ქიცინს,
 ნაფეხურს შენსას, ასვეტილ ნაძვებს,
 ბოლო ნერტილსაც, შენ რომ სვამ, ციმციმ.

ზარი

მე ვარ ზარის ხმა რომ ესიზმრათ ვარდებს, ნარგიზებს,
 შენი გული კი სამრეკლოა, სადაც ვდუმდები,
 მე ვარ ყვავილი მოელვარე შენს გულსაკიდზე,
 შენს გაზაფხულში მინდა მოსვლა და ვერ ვბრუნდები.

შენი ცა ასე უძიროა და მოციალე,
 მე ვარ დაისი, დიდი ზარი ხმაჩაწყვეტილი.
 როცა წავედი ჩემი სახე შევატრიალე
 ვარსკვლავებისკენ. ელვარებდა ბნელი ნერტილი.

ჩემს ხმაში ათას ველის ყვავილს გააქვს ღაღანი,
 მაინც არ გესმის ჩემი ცრემლის დიდი ხარება,
 ვილაც იზრდება ჩემში წმინდა, ცამდე მაღალი
 და შენს სიზმრებში დაბნეული დაიარება.

ღაპარგვა

თან დავატარებ შენი ცის სხივს, შენი სხეულის
 ალისფერ ყვავილს, სხვა ფეხმა რომ ციმციმ გათელა.
 დავიკარგები შენს გრიგალთან გადახვეული,
 როგორც აქ ბნელში მხარქცეული ციცინათელა.

აი, ეს არის დავიწყების ტალღის მოქცევა,
 თავზე რომ მადგას, დაისია იმ ბაგისფერი,
 ძილში ვჩურჩულებ: „შენ იყავი, ამის მონმე ვარ!“ –
 დილის ვარდივით ციალებდა სახე, კისერი.

მომქონდა გული – არავისთვის გამოსადეგი,
 სიტყვის ფერები, შორსმხედველი ჩემი სიბეცე.
 დამუნჯებული ხნიერი ხის გვერდით დავდექი
 და ჩრდილთან ერთად შენს უფსკრულში გადავიკეცი.

სიბნელე

მითხრა: ცხოვრება არის დღესავით,
 შენ კი არა გაქვს შნო და გერგილი,
 რომ ვარ უგრძნობი დიდი კლდესავით,
 ანდა ცივი ვარ აისბერგივით.
 ეშმა – ამ სოფლის მამასახლისი
 ჩემზე სხვა ათას რამეს მოროშავს,
 გულზე გადივლის მისი სახნისი –
 ამოჰყრის ვარდებს, აფრთხობს ბოლო-
 შავს.
 ისმის ჩურჩული: ამოიბაგე,
 კვლავ შეეგლისე დაისს, სიბინდეს,
 კოცნისთვის ჰპოვე წყვდიადის ბაგე,
 ოქროსქოჩრიანს, გასცდი სიმინდებს.
 მაღალი ხე ხარ, რომ ვერ დაგაპეს,
 წადი, წყვდიადის კალთას ებნე.
 თუ ხედავ ვარდებს – ბავშვის საკაბეს,
 წამიერია და უნებლიე.

ჩურჩული

ბევრი ფეხის ხმა მიახლოვდება,
 გათელეს ვარდი და სამარის მიწა დაბ-
 ლისკნეს.
 გულში გაისმის შენი გოდება –
 ასე მიდიხარ სიბნელისკენ და სიდაბ-
 ლისკენ.
 თითქოს გადუსვეს შავი გუაში
 დაბრეცილ სივრცეს, ღვინით სავსე
 ქვეერი დაგლისეს.
 მნათი წერტილი ბნელის შუაში
 ვარ ისევ მარტო. აქ არავინ მოგისაკ-
 ლისებს.

სანამ ეს გული სანთლად ანათებს,
 სანამ ფანჯრიდან ჩანს ბეგონია,
 მამისგან იღებს ბავშვი ბარათებს,
 სიცოცხლე მისი ექო ჰგონია.
 გახედავს ბალებს, სიზმარამხდარი,
 უცნაურია ვარდის სინედლე,
 ღრუბლიანი ცის შუბლი ჩამტყდარა,
 ვარსკვლავებიდან მოჩანს სინათლე.

დავით სარატიშვილი

ჰემატოგენი ჩემი არსობისა

„ლობიანი ლორით... ლობიანი ლორით...“ – გულში ვიმეორებ და სამზარეულოსკენ ჩქარი ნაბიჯით მივემართები.

მართალი იყო რუსუდანი, აქ მთელი დღე საჭმლის გარეშე ვერ გავძლებდი. არადა, ჩემი საყვარელი გამოთქმაა: „შიმშილს კაცი არ მოუკლავს“. ეს ახალი სამსახური მარტო კუჭს მიღლის, სხვა არა მიშავს. თავიდან ფეხები მტკიოდა სიარულისგან, თუმცა კუნთები მალევე მიეჩვივნენ ყოველდღიურ დატვირთვას. მთელი დღე, წინ და უკან „გადი-გამოდი“ გვაქვს. თან, აბა, მიდი და ნაბიჯი შეანელე, უმაღლესი შეგითხელდება. ასე უნებებია ჩვენი ფარმაცევტული კომპანიისა და ამ სანაწობის შემოქმედს. აქ მუშაობა, ფიზიკურ შრომასთან ერთად, კაზინოში შესვლას ჰგავს, რულეტკასავით ტრი-

ალებს ზედდებულის მაძიებელი ჭრელი დისკო და თუ არ გაგიმართლა, დაემშვიდობე ოთხნიშნა ხელფასს...

ოთხნიშნაო... სამნიშნაც სანატრელი მექონდა და საერთოდაც, ეს ჩემი პირველი ოფიციალური სამსახურია. იქამდე თვითდასაქმებული ვიყავი, ჩემი პროფესიით ვცდილობდი ფონს გასვლას, მაგრამ არაფერი გამომდიოდა. კლიენტები ანაზღაურებას მიგვიანებდნენ, ზოგი თავს მაცოდებდა, ზოგიც ჩემით მეცოდებოდა. დაარტყამდა მოსამართლე ჩაქუჩს, გაისტუმრებდა ბრალდებულს ციხეში და მერე ელოდე იმის გამოსვლას... ისედაც თავზარდაცემულს, მის ოჯახსაც ხომ ვერ შევანუხებდი და ისეც არ ენაღვლებოდათ... არა, ამის თავი არ მექონდა!

სხვაც ბევრი ვეცადე, სტაბილუ-

რი სამსახური მეშოვნა, მაგრამ აქაც არაფერი გამომივიდა. ჩვენთან ხომ, სახელმწიფო სამსახურში, სერთიფიკატებზე მეტად, გენეალოგიური ხის დაღმავალი და განივი შტოების კვლევას ითხოვენ, მე კიდეც მეზარება ეს წარსულის ქექვა და ხელის გადანვდომები, ამიტომაც სამუშაოს ძიებაში შემთხვევითობის სტრატეგიას მივმართე, რამაც სრულიად უცხო კომპანიაში მომიყვანა, დილით გაგზავნილმა რეზიუმემ საღამოს „ეიჩარის“ ზარი გამაგონა. მეორე დღეს უკვე გასაუბრებაზე ვიყავი, მესამეზე – სამსახურში. მარტივად და გენიალურად.

ფიზიკური შრომა ჩემთვის ახალი და მწარე ხილი აღმოჩნდა. როგორც ვთქვი, ამას მალე მივეჩვიე. აი, შიმშილის გრძნობა კი, რომელსაც იქამდე ხელის გულზე გამოჭერილი მწერივით ვათამაშებდი, პრეისტორიულ გიგანტ მხეცად გადამექცა და საათების მიხედვით, დაბარებულივით დამინყო პამპულაობა.

პირველ დღეს ვიუარე, თავი გამოვიდე, შიმშილი რას დამაკლებს-მეთქი, თან ჩემი საყვარელი გამოთქმაც მოვიშველიე და რუსუდანს, ჩემს ახალ უფროსს, თავმომწონედ გადავხედე. თვითონაც ასე მიყურებდა და ეცინებოდა: – შეუკვეთე რამე, თორემ, მართლა ვერ გაძლებო, – მართალს ამბობდა.

„ლობიანი ლორით... ლობიანი ლორით...“ – ისევ ვიმეორებ გულში და სანყობის სივრციდან გასასვლელ დაცვის ბარიერს გავდივარ. ახალგაზრდა და ლამაზი ქალი ზის, ზედაც არ მიყურებს, ხელის ფრჩხილებზე მანიკურის ფერს მოჭუტული თვალებით ლანდავს.

ჰეჰ! გამომეტანა პროტეინებით გამდიდრებული შოკოლადები, ვინ რას გაიგებდა?! კამერებით ყველგან როდი სწვდებიან! ნამდვილად გაუმართლა ჩემში კომპანიას, ვფიქრობ და სამზარეულოს ვუახლოვდები, თუმცა „სამზარეულო“ გადაჭარბებით არის ნათქვამი. აქ მხოლოდ წყლის ონკანი, ელექტრომაღდულარა და მიკროტალღური ლუმელი გვაქვს და მარ-

თლა თუ მოგინდა კაცს მზარეულობა, ვერაფერს გახდები. თანამშრომლების რაოდენობას თუ გავითვალისწინებთ, ვინრო ოთახში ორი დიდი მაგიდა და რამდენიმე სკამი დგას. ყველა შეკვეთა ერთდროულად მოდის, ამიტომ დამჯდარი მშვიდად ჭამას ცოტა თუ ახერხებს, ლოდინიც როგორი ძნელია მოშიებულზე... ერთი საათი გაჭირვებით გადავაცილე და ახლა ცარიელი სკამის იმედით სამზარეულოში შევდივარ. მიმართლებს!

მაგიდაზე მაინც ბლომად ყრია ცელოფანში გახვეული შეკვეთები. ჯერ კიდეც იცდის კომპანიის ენერგია. ალბათ, ყველა თავისუფალი სკამის იმედად იკავენს თავს. ვუახლოვდები და ქექვას ვიწყებ. დახვავებულ ცელოფნებში, რომელთაც ქალაღდის მართკუთხედი ნაგლეჯები აკრია, ჩემი გვარი უნდა ამოვიკითხო. ყელზე ნერწყვმომდგარი ვიწყებ გადარჩევას:

„ნიკლაური, ქისტაური, გიგაური.“

ოჰო! როგორ გაურითმავს მთიულებზე... ალბათ, ესენი ერთად უკვე თავენ, ერთად ელოდებიან ცარიელ სკამებს და მერე ერთად შეექცევიან ერთნაირ საჭმელს. ცელოფნებში სალათის კონტეინერებია გახვეული. ნამდვილად ასე იქნება, ვასკვნი და ძებნას ვაგრძელებ:

„გულუა, ყურუა, რურუა.“

სამეგრელოს კი ერთობა არ გაუჭირდებოდა. სადაც არ შემხვედრიან, ყველგან თავიანთი პატარა ავტონომია აქვთ ჩამოყალიბებული. სად არ გაიგონებს კაცი მათ ჰაეროვან ენას, ასე რომ ამრავალფეროვნებს ქართულ, ეთნიკურ ეგზოტიკას. თან არც ის მინდა, ჩვენი კვების კურიერს შემოქმედებითი ნიჭი დაუუკარგო, ასე ოსტატურად რომ გაურითმავს ცელოფნებზე მიკრული გვარები. თვითონ ის კი არ იცის, ლექსებს რომ ვწერ და ჩემთვისვე მოსაწონი ჯერ ვერაფერი შევქმენი, არავის ვაკითხებ, არც თეთრი გამომდის, არც – ფერადი, თავში კი ათასი ფიქრი დამიქრის... ვითომ დამცინის?

ისევ გვარებს მივყვები:

„ღლონტი, დოლიძე, სალარეიშვილი.“

გურიამ აურია, თუმცა გურული სისხარტით რომ წარმოთქვა, შეიძლება გაირითმოს, მაგათ რას გაუგებ?! ერთი კი ნათელია – აქ ნამდვილად კუთხურ-კლანური გაერთიანებები აქვთ. კარგად უნდა ვეძებო! ქართლი მჭირდება და მათგან – ვერლიბრი... ძებნას ვაგრძელებ:

„მაისურაძე, კანდელაკი, ელისაშვილი.“

სულ აურია კურიერმა და ჩემი საჭმელიც არ ჩანს. ცელოფენს თავიდან ვქექავ, მაინც არ არის. მშიერი ვრჩები, ვერ გადავრჩები!

– დაურეკე! – ვილაც ქალი ცდილობს ჩემს დამშვიდებას, თუმცა, არა მგონია, სახეზე შფოთი და მღელვარება მეტყობოდეს.

არაფერს ვპასუხობ და არც მისი იდეა მსიბლავს. რომ დავურეკო, რა ვუთხრა? ვუსაყვედურო? გავლანძლო? ამით რას მოვიგებ? მაინც მშიერი ვარ! რომ მითხრას, გამოგიგზავნე, კარგად მოძებნეო, რა ვუპასუხო? დუმილი ჩამოწვება, უხერხულია... არადა, როგორ მშია, მოვკვდები, ალბათ...

– ხდება ხოლმე, მეც მომსვლია... – მეუბნება ვილაც ბიჭი და უკვე დანაყრებული სამზარეულოდან გადის. დამამშვიდა...

არა! აქ ასე ვერ გავქაჩავ! ფიზიკური შრომისას სხეულს ენერგიით შევსება სჭირდება და თუკი ხშირად მაშინმშობლებენ, შეიძლება სადმე დავეცე. აღარ ღირს აქ გაჩერება! ავდგები და წავალ! ვითომც არც მიმუშავია, ერთი თვეც არ გასულა. ნამდვილად წავალ! ახლავ ვე გავალ და განცხადებას დავწერ... მაგრამ ამ შიმშილს რა მოვუხერხო, ახლა რომ მკლავს? სხვის საჭმელს ხომ არ შევჭამ?! შევჭამ? არა! ასეთი ბოროტიც არ ვარ. სამზარეულოს კამერები აკონტროლებენ. ნეტავ, თუ ჩართულია? არა! ვერ ვაპატიებ საკუთარ თავს, ამას სიკვდილი მიჯობს... მაგრამ შიმშილს ხომ კაცი არ მოუკლავს, მტკიცედ ვეუბნები საკუთარ თავს.

ელექტრომადულარასთან მივდივარ და ყავას ვიმზადებ, იქნებ, მიშ-

ველოს... ყავას ხომ არ ვსვამ, მაგრამ ვინ იცის... სავსე პოლიეთილენის ჭიქას ვიღებ. ხელი მენვება. მეორე ჭიქაში ვდებ და ისე მიმაქვს. განცალკევებულ ადგილზე ვჯდები. ყავა ცხელია, გაცივებას ველოდები და გარშემო ვინყებ ყურებას – თანამშრომლებს ვათვალიერებ...

ეხლაღა ვამჩნევ ბიჭს ჩემ პირდაპირ, სახელი არ მახსოვს. ერთად ვიყავით გასაუბრებაზე, აქ ერთად მოვედით, მისი სახელი კი ვერ დავიმახსოვრე. ისედაც ბევრი სიახლეა ჩემს ცხოვრებაში, მიჭირს ყველაფრის აღქმა. საყვედურით მიყურებს, ალბათ, გვერდით რომ არ მივუჯექი. მეგობარს ეძებდა ჩემში, ვიგრძენი, ჩვენ ხომ ერთად მოვედით, ერთად დავინყეთ ცხოვრების ახალი ეტაპი – ახალი სამსახური... თუმცა მას არ მოსწონს ეს სამუშაო, გამიმხილა, მე კიდეც თვითონ ის არ მომწონს, ბევრს ლაპარაკობს და ყველაფრით უკმაყოფილოა:

– აქ მე აღარ გავჩერდები! – ისე მეუბნება, თითქოს მე დავანყებინე მუშაობა. ამას წინათ გამომიჭირა და მელაპარაკა, – დაგვცინიან ეს მათხოვრები... უნდათ, რომ მონურად გვამუშაონ... მთელი დღეები, აქ რვა საათი ძალღივით უნდა ვირბინო და ოთხას ღარზე მეტს ვერ მოგცემით, ღორები! პირველი თვეა და ჯერ უნდა ისწავლოო... არადა, მეც ხომ ვირივით ვმუშაობ და თუ ჯერ ჩქარა ვერ ვაკეთებ, ჩემი შრომა შრომა არ არის?! არა, ამის მოთმენა არ შეიძლება! უკვე შევუთანხმდი, განცხადება დავწერე. ამ თვეს ჩავამთავრებ, ხელფასს ავიღებ და მივდივარ... შენ რას აპირებ? – ამჩნევს, რომ არაფერის თქმას ვაპირებ და თვითონ მეკითხება.

– მე ჯერჯერობით დავრჩები, ვცდი მაინც, თითქოს გამომდის კიდეც, პატარა ბონუსზეც გავდივარ... – ფრთხილად ვპასუხობ, უკვე ვხვდები, რომ გავალიზიანებ.

– პირველ თვეს? – მეკითხება და თვალები შუბლზე ასდის.

– ჰო, უკვე ზღვარს გადავცდი, –

ვპასუხო და ორივე ვჩუმდებით. იმას აღარ ვუმხელ, რითაც კიდეც უფრო მომხიბლა ამ სამსახურმა. აქ ყველა თავის საქმეს აკეთებს. ინდივიდუალურად ვშრომობთ, მხოლოდ საკუთარ თავზე ვართ დამოკიდებული და თუ ერთმანეთს ვეხმარებით ან ველაპარაკებით, ეს ისევ ჩვენი სოციალური ბუნებიდან მოდის. მეც ჩავლუნავ თავს ჩემს ფაქტურაში და ხელი საქმეს თავისით აკეთებს, გონება კი მუზებთან დაქრის.

– ბოლობოლო უნივერსიტეტში ვსწავლობდი! ამათ ხომ არ შევაკლავ თავს?! – ვხვდები, უნივერსიტეტში თსუ-ს გულისხმობს, თორემ ყველა უნივერსიტეტი უნივერსიტეტია. ეს ტერმინი კომუნისტებისგან შემორჩა, რომ უნივერსიტეტი მხოლოდ თსუ-ა. კიდეც კარგი, არ ვუთხარი, მეც იქ რომ ვსწავლობდი.

– რა პროფესია გაქვს? – მაინც ვინტერესდები.

– გეოდეზიაზე გსმენია რამე? – ჰგონია, რომ ჩამჭრელ კითხვას მისვამს, მაგრამ ვერ მივართვი.

– გამიგია, – ამაყად ვპასუხობ, – ეგ ის არაა, სამფეხზე რომ შეაყენებენ ფოტოაპარატივით რალაცას და მერე მთელი წელი ჰორიზონტს ზომავენ?

– ყველაზე მაღალანაზღაურებადი პროფესიაა! – თავმოძნონედ მეუბნება, თავყანისცემას ითხოვს.

– მერე არ გიცდია, პროფესიით გემუშავა? – ცცდილობ არ ვაგრძნობინო ჩემი ეჭვები მისი პროფესიონალიზმის მიმართ.

– აქ ხომ იცი, როგორც ხდება?! – იმედგაცრუება ეტყობა სახეზე, – ყველგან ახლობლობით და ნათესაობით იღებენ, მით უმეტეს, ასეთ მაღალანაზღაურებად სამუშაოზე მე, უპატრონოს, ვინ მიმიღებდა?! ამ ქვეყანაში აზრი არაფერს აქვს, რაც გინდა მაგარი იყავი საქმეში, თუ კაცი არ გყავს, დამთავრდა შენი ამბავი...

– სამწუხაროა, – ვეთანხმები და საკუთარი გამოცდილება მახსენდება, თუმცა მოყოლას არ ვაპირებ, ისედაც

ცცდილობ დავივინყო და ახალი სამსახურით დავკმაყოფილდე.

– არადა, ჯგუფში საუკეთესო სტუდენტი ვიყავი, – უცებ ენთება და თვალები უბრწყინდება, ამაყობს, – სწავლა უმაღლესი ქულებით დავამთავრე, ბაკალავრიატიც და მაგისტრატურაც... ჩემი ლექტორი მპირდებოდა გერმანიაში დასაქმებას, უამრავი ნაცნობი ჰყავდა... იქ კიდეც, ხომ იცი, ევროპაა, უფრო მეტს გადამიხდიდნენ, ვიდრე აქ...

– მერე, რატომ არ წახვედი? – ვუბრაზდები, თვითონაც ფრთხება და მშვიდდება, სიამაყე სახიდან უორთქლდება.

– ენა არ ვიცოდი, – უკვე სრულიად მშვიდია, დამნუხრებული, ბრძოლაში დამარცხებულ ფალავანს ჰგავს, აღარაფერს ამბობს და ვხვდები, საუკეთესო დროა მისგან თავის დასაღწევად.

– არა უშავს, გული არ გაიტეხო, რალაც გამოჩნდება! – დავცინი, მაგრამ ეჩვენება, რომ ვამხნევებ და სასოებაჩამდგარ თვალებს მაყოლებს, უგულოდ ვეცლები, სხვა გზა არც მაქვს.

ეხლა კი ზის ჩემს პირდაპირ, ბოლო ლუკმებს ითვლის, მაღიანად შეექცევა. გაუმართლა, სადილი შეხვდა, მე კი ცხელი ყავის ორთქლი ცხვირში მილიტინებს. თვის ბოლოს ოთხას ლარს გადაკეცავს და წავა, არც ღირდა მასთან დაახლოება, მაინც მიდის... მაგრამ მეც ხომ მივდივარ, ასე ვერ ვიშინებ. ყავას დავლევ და უფროსთან შევალ... სამუშაო ადგილების მეტი რა არის... სხვა უკეთეს რამეს ვნახავ... ჩვენთან ხომ დულს ეკონომიკა... დგება და მიდის გეოდეზისტი, ზედაც არ მიყურებს... ან რას ველოდი...

ჩემი მაგიდის გრძელ გვერდზე გოგოები სხედან – ქალები, სამნი არიან. ერთი ახალია, ვცნობ, ორიოდ დღით დავასწარი აქ მოსვლა – დიდი სატრაბახო საქმეა... დანარჩენები ძველები ჩანან, ჩვენთან შედარებით...

– რა გეჩქარება, ქალო, დაჯექი ცოტა ხანს!

– არა, ქალო, უნდა შევიდე, იქნებ

რამე ავიღო ნორმალური...

– მაინც წამლებში ხარ, რა გენაღვლებს?! აბა, მე წყლები უნდა ვზიდო...

– ჰოდა, წამლებში რომ ვარ, იმიტომ უნდა შევიდე, ხომ უნდა დავაგროვო რაღაც?! გადავალ მეც წყლებში და მერე აქ დავჯდები, – ორივეს ეცინებათ, პირზე ხელებს იფარებენ, თითქოს სამარცხვინო რამ ეთქვათ. ახალი ჯერ ხმას არ იღებს, არც ეცინება, სადილს მაღიანად შეეცქევა.

– მიდი, მიდი, ქალო, იმუშავე! – აცილებს სამზარეულოდან შედარებით გამხდარი და ახლა ახალს უბრუნდება. ეტყობა, თვითონ დაამთავრა სადილი, მაგრამ ლაპარაკი ვერ ეთმობა, – ჰოდა, ქალო, ასეა, სანამ წამლებში ხარ, უნდა გამოიყენო დრო და რაც შეიძლება მეტი დააგროვო, საღამოსაც დარჩე და ადრეც მოხვიდე, სხვანაირად არაფერი გამოვა...

– ჰო, ვიცი, ჯერ პირველი თვეა, ნელ-ნელა ავუღებ ალღოს...

ოჰო, „ქალო“ არ უხსენებია, ეტყობა, ახალია და ჯერ ვერ გაითავისა. აქ ყველა ქალს ეგ სიტყვა აკერია პირზე, ასე მიმართავენ ერთმანეთს. ახალგაზრდებიც და ხანში შესულებიც, დედაკაცებიც და ყმაწვილებიც, მართლა ქალებიც... თან სიტყვას სიმწრის ირონიას აყოლებენ, ღიმილით ნიღბავენ, ვითომ იგდებენ, თუმცა მათ თვალებში ვხედავ, რამხელა სევდა იმალება მის უკან. ფიზიკურად შრომობენ, კაცებს ტოლს არ დაგვიდებენ, არაფერში ჩამოგვრჩებიან და ამ სიტყვას ატრიალებენ, რომ არ დაავინყდეთ, ვინ არიან, არ დაკარგონ სქესობრივი იდენტობა, რომ ნაზი და მგრძნობიარე არსებები არიან და საქმით გაუხეშებულნი შინაგანად პეპლის ფრთებით დაფარფატებენ, ნარნარი ფრენით დაჰყურებენ ნაოცნებარ სამყაროს, რომელიც მიუწვდომელი რეალობიდან იმზირება, მაგრამ წარმოდგენაც ხომ მთელი სამყაროა... სინამდვილეში კი ერთი საფიქრალი აქვთ – შვილებს ლამაზი მომავალი შეუქმნან, მისცენ ის, რაც თავად მოაკლდათ. თი-

თოეულის თვალებიდან გამოსჭვივის ის სიმწარე, რაც თავს გადახდენია, ბუნდოვნად, მაგრამ მაინც იკითხება მათი თავგადასავალი – ბნელი დრო რაც ჩვენმა საზოგადოებამ გადაიტანა, შიმშილი, გაჭირვება, შიში... ზოგს ქმარში არ გაუმართლა, ზოგს მშობლებში, ზოგსაც მეგობრებში, თუმცა ვინ იცის... ცხოვრებამ ყველა ათას გზაზე აპამპულავა, ეს ერთი სიტყვა დარჩათ ერთმანეთისთვის სათქმელად – „ქალო“. დარბიან მთელი დღეები კურდღელს გამოდევნებული მწევრებივით, რომ ორი კაპიკი მოაგროვონ ხელფასისთვის და ამ სირბილ-სირბილში ერთმანეთს თავიანთი შვილების ამბებით ახარებენ. ზოგს მართლა უხარია, ზოგი იტყობს სიხარულს...

„ჩემი შვილი წელს აბარებს, აბიტურიენტია...“

„ჩემმა შვილმა შარშან ჩააბარა, ას პროცენტისანი გრანტი აიღო...“

„ჩვენ ჩემპიონები გავხდით, პირველი ადგილი ავიღეთ...“

„ჩემ შვილს ვერ გავაგებინე, რომ სპორტს ცეკვა ჯობია, იდგეს და სდიოს ბურთს...“

„ჩემი შვილი ჯერ მეორე კლასში გადავიდა, დედა ენაცვალოს...“

და ასე უხარიათ და სტკივათ თავიანთი და ერთმანეთის შვილები, ხოლო ამ სირბილში, ხშირად, საკუთარი თავი ავინწყდებოდა. „ქალოს“ გადაუგდებენ ერთმანეთს, ლ-ს ოდნავ დაარბილებენ, რომ ღიმილმა სიმწარე კარგად დამალოს და არ დაავინყდეთ ვინ არიან. თან ამბობენ, ჩვენ საქმეში ქალი და კაცი არ არსებობს, ეს პროფესია თავად არის ცალკე სქესიო და ასე დავქრივართ საწყობში ერთსქესიანები...

„ქალო, რა ფაქტურა აიღე? ქალო, ბრუნვა რამდენი გაქვს? ქალო, სად გეჩქარება? ქალო, დამელოდე! ქალო, დაილაღე? ყავა არ დავლიოთ, ქალო? ქალო, ხელფასი სწორად დაგერიცხა? ქალო! ქალო! ქალო! ქალის გაჩენა დაინვა...“

– კარგი, შევედი, ქალო! – დგება გამოცდილი და ახალს დროებით ემ-

შვიდობება, – ნავიდე, თორემ, გადამ-
დგავს რუსო, – ამბობს და თვალებს
მაღლა ქაჩავს.

– მიდი, ქალო, მეც მალე შემოვალ!
– ახალმაც გაიმდიდრა ლექსიკონი
აქაური სიტყვით.

მარტო რჩება. მის წინ, მაგიდაზე,
ცელოფენებისა და ქაღალდის პაკეტე-
ბია დახორავებული, კარგად დანაყრე-
ბულან. ცისფერი თვალეები და ქერა
თმები აქვს, თუმცა საღებავის კვალი
ეტყობა, ფერი ხელოვნურია. ცისფერ
თვალეებსაც ატყვია დედაშვილობისა
და წარსული მიჯნურობის ვნებათა-
ღელვა, გაცრეცილან, თეთრ გარსში
განზავებულან.

შეგრილებულ ყავას ვწრუპავ და
გულდასმით ვაკვირდები. თვითო-
ნაც ტელეფონს დასჩერებია, ამიტომ
თამამად ვსწავლობ მის ბუნებას. მი-
სი მთლიანობის აღქმა ჩემს გონებაში
სიტყვებად გროვდება. ვცდილობ რამე
ამოვარჩიო და ლექსი დავწერო მასზე,
როგორც მშრომელი ქალის ხატზე,
თუმცა არაფერი გამომდის, ისევ კუ-
რიერმა მაჯობა გვარებზე, მახსენდება
და საკუთარ თავზე ბრაზი მომდის.

ტელეფონს ეშვება და დახვავებულ
ქაღალდებს მიღმა რაღაცას ქექავს.
ეხლადა ვამჩნევ პრიალა შეფუთვის.
სადილის შემდეგ დესერტი უნებებია.
შოკოლადის ფილას ტეხს და მიირ-
თმევს, თან ისევ ტელეფონს დასცქე-
რის. რას დამხატავდა, ეხლა, ერთი
ნატეხი შოკოლადი ყავაზე მისაყო-
ლებლად. იქნებ, შიმშილის გრძნობაც
მოეკლა? – ვფიქრობ და ნერწყვი მად-
გება. არადა, როგორ მიყვარს შოკო-
ლადი! ყოველ საღამოს მუზეუმის შე-
საქცევად მთელ შეკვრას მივირთმევ.
ლექსი არ გამომდის, მაგრამ ხომ
ვტკბები ამ მწარე ცხოვრებაში, ეგ მა-
ინც მაქვს საბედნიეროდ. ნეტავ, თუ
იცის, მშვიერი რომ ვარ? არა, თხოვ-
ნას ვერ გავბედავ, ამისთვის ზედმე-
ტად ამაყი ვარ... თან როგორ მინდა...
თუნდაც ერთი ფილა ენაზე რომ და-

მადნება, გემოს რეცეფტორებს ჯერ
ოდნავ შეუღლიტინებს და შემდეგ ქა-
რიშხალივით თავს დაეცემა. მთელ პი-
რის ღრუს მოივლის მდნარი სიტკბო,
თუნდაც მომწარო, იყოს შავი შოკო-
ლადი, თანახმა ვარ... შოკოლადი ჩემი
არსობისა...

ფეხზე დგება. წინ დახვავებულ ნა-
გავს ერთ მუჭში აქცევს და ურნაში
ყრის. პრიალა შეფუთვა ისევ მაგიდა-
ზეა. ეტყობა, შიგ კიდეც არის რაღაც.
ჯერ ტელეფონს იღებს, შემდეგ – შო-
კოლადს. მიახლოვდება. სახეზე ღი-
მილი ენელება და გარკვევით ვხედავ,
როგორ შლის უკან თეთრი ბუმბუ-
ლით შემოსილ ანგელოზის ფრთებს.
სამზარეულო მისი შარავანდედით
ნათდება, სიკაშკაშე თვალს მიბნე-
ლებს და მხოლოდ შოკოლადის პრია-
ლა შეფუთვის ვხედავ...

„პირველად იყო სიტყვა და სიტყვა
იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტ-
ყვა“ და სიტყვით იხსნება ზეცა და ჩა-
მესმის ჰაეროვან ბგერათა დასი:

– მიირთვი, გთხოვ! ცოტას მაინც
მოგიკლავს შიმშილს, თან ყავასაც მო-
უხდება, – მეუბნება და პრიალა შე-
ფუთვის ჩემს წინ, მაგიდაზე დებს.

მადლობის თქმასაც ვერ ვასწრებ.
ჩემი ლულულული გასასვლელში ეწევა,
მე კი ნერწყვი მახრჩობს და შეფუთ-
ვას ვხსნი. შიგნით სამი სანუკვარი
ფილა მხვდება. ერთს ვტეხ და პირ-
ში მივაქანებ. ყველაფერი ბნელდება,
ზეციური სინათლე ელვასავით ქრე-
ბა. მახსენდება, რომ სამუშაო მაქვს,
კარგად ავუღე ალლო ახალ საქმეს და
ბონუსიც დავიმსახურე, ნამდვილად
კარგი სამსახურია. დიდხანს მომიწევს
გაჩერება...

შოკოლადს უცხო, მაგრამ სასია-
მოვნო გემო აქვს. მეორე ფილას ვტეხ
და შეფუთვის ვაკვირდები. ჰემატო-
გენი ყოფილა... გემრიელი... მგონი,
აქამდე არც გამისინჯავს... ღმერთე-
ბის საჭმელი... გადამრჩენელი... ჰემა-
ტოგენი ჩემი არსობისა!

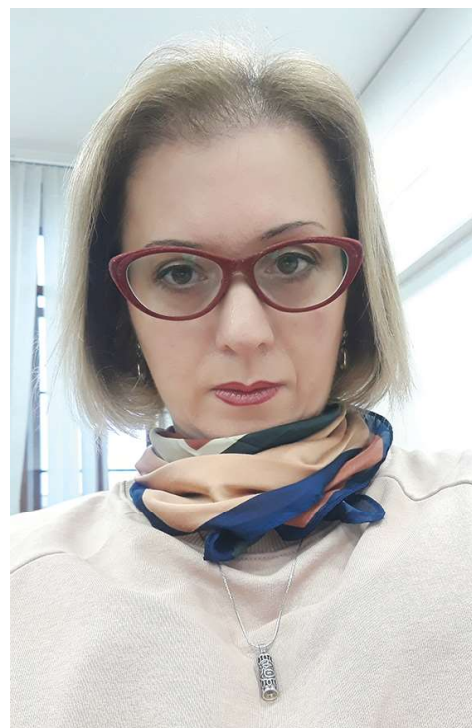
ადა ნემსაძე

ომი,
სიყვარული და
სიძულვილი
ახუჩანოდან პარიზამდე

(ნოდარ მაჭარაშვილის
"კვაზიმოდოს ქალაქი")

არაბული სამყაროს ულამაზეს ქალაქ აბუქჟანიდან ევროპის შუაგულამდე — პარიზამდე — იშლება ამბავი ნოდარ მაჭარაშვილის ახალ რომანში „კვაზიმოდოს ქალაქი“. გამოგონილი და რეალური ადგილები თუ ამბები აქ ისეა შერწყმული, რომ ერთ მთლიან მხატვრულ რეალობას ქმნის, რომელიც თანამედროვე ქაოსში ჩართული სამყაროს, ომების, დასავლურ-აღმოსავლური პოლიტიკური თუ მენტალურ-ღირებულებითი დაპირისპირების პირდაპირი გამოძახილია. ამიტომაც, მიუხედავად იმისა, რომ აბუქჟანი გამოგონილი ქალაქია, ხოლო საფრანგეთის დედაქალაქი — ნამდვილი, ამბავი ყველგან ნამდვილია და ამდენად მტკივნეული, საყურადღებო და მნიშვნელოვანი.

პირველი, რაც ინტერესს აღძრავს, სათაურის პოეტიკაა. კვაზიმოდოს ქალაქის საზღვრები უაღრესად ფართოა, მიუხედავად იმისა, რომ ვიქტორ ჰიუგოს ცნობილი რომანის პერსონაჟის ალუზიას უშუალოდ პარიზთან მიყვართ. ამ ტექსტში კვაზიმოდოს ქალაქი ის ვრცელი სამყაროა, სადაც მოქმედება იშლება — მახინჯი, გადაგვარებული, სიკეთისგან დაცლილი, ერთმანეთ-

თან დაპირისპირებული, ბრმა ტყვეითა და ზიზლით დაცხრილული სამყარო, რომელშიც ჯიუტად ეძებს ადამიანი სიკეთესა და სიყვარულს, სილამაზესა და სათნოებას, მიტევებასა და თანადგომას. კვაზიმოდოს გარეგნული სიმახინჯე მთელი სამყაროს შინაგან არსად ქცეულა და ის სულიერი მშვენიერება, რომელიც პარიზის ღვთისმშობლის ტაძრის მნათეს მახინჯ სხეულში იმალებოდა, სადღაც უკვალოდ დაკარგულა. იპოვის ადამიანი და შეძლებს მის აღდგენას? ამ კითხვებზე პასუხების ამოკითხვას ნოდარ მაჭარაშვილის „კვაზიმოდოს ქალაქში“ შევეცდებით.

რომანს საინტერესო კომპოზიცია აქვს: თანამედროვე მსოფლიოს გლობალური პოლიტიკა და მთავარ პერსო-

ნაჟთა ბედი აქ პირდაპირაა ერთმანეთზე გადაჯაჭვული — პირველი მეორის უბედურების მიზეზი ხდება. ტექსტში ორი განსხვავებული სამყარო ეჯახება ერთმანეთს. როგორ მორიგდებიან ეგზოტიკური აღმოსავლეთი და პრაგმატული დასავლეთი, შეძლებენ თუ არა ისინი ერთმანეთთან საერთო ენის გამონახვას? პრობლემა ტექსტის ორ დონეზე ვითარდება: გლობალურზე — ამერიკისა და ევროპის აღმოსავლური პოლიტიკის ფონზე და პიროვნულზე — არაბი ვაჟისა და ფრანგი გოგონას სიყვარულის ამბავზე.

რომანი საინტერესოა არქიტექტონიკის თვალსაზრისითაც. ნოდარ მაჭარაშვილის ენა სინთეზურია, მხატვრულ-ანალიტიკური. ავტორი ქმნის მხატვრულ სინამდვილეს, რომელსაც, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რეალური და გამოგონილი ფაქტები ასაზრდოებს, ამის პარალელურად კი შიგადაშიგ გვთავაზობს ისტორიულ, რელიგიურ და ანალიტიკურ ჩანართებს: მსჯელობს თანამედროვე გლობალური პოლიტიკის მნიშვნელოვან საკითხებზე, ხსნის და განმარტავს ამა თუ იმ რელიგიურ ჩვეულებას და ეძებს მის ძირებს ყურანში, იხსენებს ახლო წარსულის კონფლიქტური ამბების პერიპეტიებს... ცხადია, ამგვარ თხრობას აქვს გარკვეული მიზანდასახულობა — ეს ფუნქციურად მნიშვნელოვანი პასაჟები, რომელთა მხატვრულ ტექსტში შეტანისას ავტორს ზომიერების გრძნობა არასოდეს დალახტობს, უფრო ცხადს ხდის რომანში განვითარებულ ამბებს. ამრიგად, მწერლის ენა ერთდროულად არის მხატვრულიც და პუბლიცისტურ-ანალიტიკურიც.

„კვაზიმოდოს ქალაქი“ აბუქანანის ამბებით იწყება. მისი პრეზიდენტი ალავიტი-შიიტი საადია, რომელიც ტექსტის მიხედვით ჰაფეზ ალ-ასადის შვილია (ავტორს აქ თხრობაში სირიის ყოფილი პრეზიდენტი, ბაშარ ალ-ასადის მამა ჰაფეზიც შემოჰყავს, რაზეც ცოტა მოგვიანებით ვისაუბრებთ). საადი თავიდან თითქოს კარგადაა მის ქვეყანაში მყოფ დასავლური პოლიტიკური ელი-

ტის წარმომადგენლებთან (მათ კოლექტიურ სახეს ფრანგი დიპლომატი პიერ ოდიარი განახასიერებს). აბუქანანშიც გარეგნულად მშვიდობაა და ცხოვრებაც ჩვეული წესით მიდის, მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით. „ქვეყანაში დენტის სუნი იდგა და საქმე იქამდე იყო მისული, რომ სადაცაა სამოქალაქო ომი გაჩაღდებოდა. [...] პრეზიდენტი საადი ჩვეული სიდიდით აკვირდებოდა მოვლენათა განვითარებას და რეაგირებას არ ჩქარობდა. ქვეყანა კი ამასობაში ამოსაფრქვევად გამზადებული ვულკანით ბუებუყებდა. რელიგიურ ნიადაგზე სისხლისღვრამდე მისული განხეთქილება საუკუნეების წინათ იღებდა სათავეს...“.

საერთოდ, ამ რომანში დახატული სურათი ტიპურია თანამედროვე აღმოსავლური სამყაროს ყველა იმ ქვეყნისათვის, რომელიც მასშტაბურ სამხედრო დაპირისპირებაში აღმოჩნდა ჩათრეული და სამოქალაქო ომის მძიმე წლები გადაიტანა, რასაც ნგრევა და უამრავი ადამიანური ტრაგედია მოჰყვა თან. ამიტომაცაა, რომ ავტორი არ აკონკრეტებს ქვეყანას, სადაც სუნიტურ-შიიტურ დაპირისპირებაზე აღმოცენებულმა კონფლიქტმა ქვეყნის მშვიდობიანი განვითარება შეწყვიტა და ძმათამკვლელი ომი გააჩაღა. ზოგადი პოლიტიკური სურათი კი ესაა:

„ — თუნისში რკინა და ნავთი გინდათ, ალჟირში — გაზი, ეგვიპტისა ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობა გზიბლავთ. ახლა ნავთობის გულისთვის აბუჰანანს და ერაყს მიადევით! — ბევრი ქვეყნის წარმომადგენელი სტუმრობდა იმ სალამოს მიღებაზე პრეზიდენტს, მაგრამ საადი საფრანგეთის ელჩს მიმართავდა, სწორედ ის ჰყავდა ამოღებული მიზანში.“

— ვერ გავიგე, არ მესმის, თქვენ ჩემს ქვეყანას ადანაშაულებთ თუ ამერიკელებს და თეთრ სახლს?

— ყველას გადანაშაულებთ... მთელ დასავლეთს!“

აბუქანანის პრეზიდენტის სიტყვებში ჩანს, ადამიანთა უფლებების დაცვის

სახელით როგორ განხორციელდა აღმოსავლეთის ეკონომიკური და პოლიტიკური ექსპანსია, რომელიც ძალიან მტკივნეული აღმოჩნდა ქვეყნისათვის: „არაბული გაზაფხულის“ სახელწოდებით ცნობილი რევოლუციები მხოლოდ დიქტატორთა სკამიდან გადმოგდებას და ადამიანთა უფლებების დაცვას ემსახურებოდა? ეს ზღაპრები და თანამედროვე მითოლოგია სჯობს, ერთმანეთს მოუყევით“.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეს გლობალური პოლიტიკური სურათი მწერალმა ორ სიბრტყეზე წარმოაჩინა, რითაც უფრო ღრმად და ხელშესახებად დაგვანახა მთელი ტრაგიზმი შექმნილი სიტუაციისა. დაპირისპირების გასამწვავებლად სუნიტი და შიიტი ძმები დააყენა ერთმანეთის პირისპირ, განხეთქილება ქვეყანაში არსებულ ორ ძალას შორის ერთი ოჯახის ფონზე გაშალა, რითაც საზოგადოების საყრდენი, უმცირესი სტრუქტურული ერთეული — ოჯახი, რომელზეცაა დაფუძნებული მთლიანი სისტემის სიმყარე — მოშალა და საფრთხე შეუქმნა საზოგადოების ერთიანობასა და სიძლიერეს. უმცროსი თურანი — შიიტი ჯაჰანგირი — საკუთარ მოძმე შიიტებს უნდა დაუპირისპირდეს, როცა უკვე განზე დგომა და კონფლიქტში ჩაურევლობა აღარ შეიძლება და იარაღით ხელში სუნიტი ძმისა და მისი თანამოაზრეების მხარდამხარ იბრძოლოს. უმძიმესი არჩევანის წინაშეა ალი თურანის უმცროსი ვაჟიშვილი: ერთ მხარეს არიან მამა და ძმა, რომლებიც „ისლამური სამართლის“ სახელით ჯიჰადს გეგმავენ და მიაჩნიათ, რომ ეს სამშობლოს დაცვაა და არა სამოქალაქო ომი; მეორე მხარეს კი — შიიტი დედა, პრეზიდენტი საადის ოჯახთან დაახლოებული პირი, რომელსაც, ამავდროულად, ჯაჰანის მეტი არავინ ჰყავს. ურთულეს მდგომარეობაშია პერსონაჟი, გარდა გენეტიკური ძაფებისა, რომელთაგან ერთი უნდა განყდეს მეორის სასარგებლოდ, ახალგაზრდა არაბ ყმანვილში პატრიოტის ხმაც საკმაოდ მძლავრდება და იგი კარგად ხე-

დავს, რას მოიტანს ეს დაპირისპირება. თუკი მუსტაფა ასე ხსნის ამ გარდაუვალი დაპირისპირების მიზეზს — „საადების ოჯახი ორმოცი წელია, ქვეყანას ყვლეფს და ანადგურებს... სოციალისტურმა პარტიამ აღარც რჯული შეგვარჩინა და აღარც რწმენა. ყველა სფერო კორუფციამ გამოხრა. შველა სჭირდება ხალხს, შველა!“ — ჯაჰანი კარგად ხედავს, რომ ეს სამოქალაქო ომია, რომელსაც აუცილებლად მოჰყვება ქვეყნის ნგრევა, ტერორისტული აქტები, უსამართლობა და უამრავი უდანაშაულო ადამიანის სიკვდილი: „ისლამური სამართალი“ საკუთარი ქვეყნის დაქცევით და ავტომატის სროლით არ გამოიხატება. როდესაც მართალი ხარ და უმოწყალოდ გჩაგრავენ, თავი ისე უნდა დაიცვა, რომ თვითონვე შენ არ იქცე მჩაგრელად. თქვენ აშკარა ტერორიზმს ჯიჰადს ეძახით, ხოლო კაცის კვლას — სამშობლოსთვის ბრძოლას. რა ვქნა, არ მნამს ასეთი უგუნური ალტკინებებისა“.

მწერალი ტექსტში ახმოვანებს ყველა თვალსაზრისს, რომელიც კი არსებობს დღეს მსოფლიო გეოპოლიტიკურ ველზე ამ საკითხის გარშემო. თუმცა პოზიცია — პრობლემების მოგვარება ქვეყნის შიგნით, გარეშე ძალის ჩაურევლად — საკმაოდ გულუბრყვილოდ მოჩანს ლამის 70-წლიანი დაგროვებული გამოცდილების გათვალისწინებით. მთელი ეს გამოცდილება მწერალს მხატვრულ ტექსტში გადააქვს, ერთგვარად ახდენს შეჯამებასაც და შეფასებასაც, და თან იმასაც გვიჩვენებს, რომ მსოფლიომ ვერაფერიც ვერ ისწავლა ამ პრაქტიკით, ვერც პროვოკაციის ანკესზე ნამოგებისგან თავის დაღწევა შეძლო და ვერც მოძალეზულ მილიტარიზმსა და რელიგიურ ფანატიზმს მოუხერხა რამე. ამიტომ, რამდენადაც გულუბრყვილოდ ჟღერს ჯაჰანის გულწრფელი და გულანთებული პოზიცია: „მოდით რა, თავი დავანებოთ ამ მონსტრ ქვეყნებს და ჩვენს საქმეს ჩვენ თვითონ მივხედოთ. არ შეიძლება, რომ ერთხელ მაინც ვცადოთ?“, იმდე-

ნად მკაცრი და სასტიკია პასუხი, მრავალგზის გამოცდილი და განმეორებული: „არა, არ შეიძლება! პოლიტიკა პატარა სახელმწიფოებისთვის თამაში არ არის. აქ არჩევანია გასაკეთებელი, ან იქით უნდა წახვიდე, ან — აქეთ“.

ტექსტში ჩანს, რა რთულია პერსონაჟისათვის რომელიმე ერთ მხარეს დგომა, ბრძოლა, თანამოძმის წინააღმდეგ იარაღის აღება, ადამიანების ხოცვა. შეიძლება, მას პირადი გამოცდილება ჯერ არ აძლევს უტყუარი დასკვნების გამოტანის საშუალებას, მაგრამ იმას კი გრძნობს, რომ, თუ ერთი ტყვია გავარდა, მერე მტყუან-მართლის გარჩევა შეუძლებელი გახდება. ეს ისტორიამაც მრავალგზის გვაჩვენა. ომი ყველას სჯის, ყველა მხარეს გამოუსწორებელ ზიანს აყენებს განადგურებული სიცოცხლეების სახით, რომ აღარაფერი ვთქვათ უკან წასულ ეკონომიკასა და უსამართლობის მტანჯველ განცდაზე. ამიტომ, როგორიც არ უნდა იყოს მისი პოზიცია, ეს სწორი თვალსაზრისია: „ოცდამეერთე საუკუნეშიც კი არ ეთმობათ ეს მტაცებლური ჟინი თუ მზაკვრული ქმედებანი და ამ ავადმყოფური მისწრაფების აღსრულების ცინიკური ფორმა — სიკეთისა და მშვიდობის სახელით ადამიანების ამოწყვეტა“. და აქ საერთოდ არ აქვს მნიშვნელობა პირველი ტყვიის მსროლელის ძეხნას. მთავარი, რის გადარჩენაზეც ლიტერატურა წუხს, შეუფასებელი და განუმეორებელია — ეს ერთი ადამიანის სიცოცხლე.

ახლა გვსურს, ყურადღება შევაჩეროთ იმ ტენდენციაზე, რომელიც უფრო და უფრო ხშირად იჩენს თავს თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში. ესაა ახალი მხატვრული სტილი ჰიპერრეალიზმი (სუპერრეალიზმი). იგი ხელოვნების ერთ-ერთი მიმდინარეობაა, რომელიც გასული საუკუნის მეორე ნახევარში ფერწერასა და სკულპტურაში გაჩნდა და შემდეგ თანდათან გავრცელდა სხვა დარგებშიც. ლიტერატურაში იგი გულისხმობს რეალური, ცხოვრებისეული დეტალების, ამბების, პიროვნებების ზუსტ, ფოტოგრაფიულ

გადატანას მხატვრულ ტექსტში. ამ ტენდენციას ვხვდებით განსახილველ რომანშიც. კერძოდ, მწერალს მართალია პასიურად, მაგრამ სიუჟეტში შემოჰყავს რეალური პიროვნება, სირიელი პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე, შემდეგში კი ამ ქვეყნის პრეზიდენტი ჰაფეზ ალ-ასადი (ბაშარ ალ-ასადის მამა). „კვაზიმოდოს ქალაქში“ იგი გამოგონილი ჯუჯა სახელმწიფოს, აბუქაანის, პრეზიდენტ საადის მამაა. „კედელზე პრეზიდენტის მამის, თანამედროვე აბუქაანის მმართველობისა და წყობის შემქმნელის, კიტელში გამონყობილი, ან გარდაცვლილი ჰაფეზ ალ-ასადის პორტრეტი ეკიდა. შვილის გაპრეზიდენტებამდე ჰაფეზი იყო ქვეყნის პირველი პირი და მმართველი, სოციალისტური პარტიის გენერალური მდივანი“. ასევე წიგნის ცალკეული თავის დასაწყისში ხშირად ვხვდებით სხვადასხვა ამბავს თანამედროვე აღმოსავლური სამყაროს უახლესი ისტორიიდან, მათი ურთიერთობის დეტალებს ამერიკულ და ევროპულ ოფიციალურ სტრუქტურებთან, რაც რეალობიდან პირდაპირაა აღებული. აღსანიშნავია რომანში განვითარებული მხატვრული ამბის რელიგიური დისკურსიც, კერძოდ მუსლიმური აღმსარებლობის ორი ფრთის — შიიტებისა და სუნიტების — წარმოშობა-განვითარების ამბები, და ის ერთგვარი პოლიტიკურ-რელიგიური პლატფორმა, რომელიც აღმოსავლეთის ზოგიერთი ქვეყნის დასავლეთთან ურთიერთობის საფუძველზე გაჩნდა ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 60-იანი წლებიდან და რომელმაც მალე მკაცრი და დაუნდობელი ტერორისტული ორგანიზაციების ჩამოყალიბებას მისცა დასაბამი.

ტერორიზმის საკითხი აქტუალურია ნოდარ მაჭარაშვილის ამ რომანში და ეს ბუნებრივიცაა. ის მხატვრული სინამდვილე, რომელიც ეფუძნება თანამედროვე მსოფლიოს ვრცელ აღმოსავლურ-დასავლურ გლობალურ სამხედრო-პოლიტიკურ თუ კულტურულ-მენტალურ ამბებს, ვერაფრით აუქცევდა გვერდს ტერორიზმს. ჯაჰანი

თითქოს თავიდანვე გრძნობს იმ საშიშ მომავალს, რომელთანაც მიიყვანს მუსტაფასა და მის თანამოაზრეებს სამშობლოს დასაცავად წამოწყებული ეს ომი, რაც მართლდება კიდევ. მუსტაფა ერთ-ერთი ტერორისტული დაჯგუფების წევრი ხდება და წლების შემდეგ პარიზში ჩადის მისიით — მან უნდა შეასრულოს საპასუხო ტერორისტული აქტი, რომლითაც უნდა დასაჯონ მუსლიმებზე დამამცირებელი ფილმის გადაღებისა და კინოჩვენებისათვის მისი ავტორიცა და მაყურებლებიც. ტექსტის ეს პასაჟი ცნობილი სატირული ჟურნალის, „შარლი ებდოს“, მიერ ისლამური სახელმწიფოს ლიდერის კარიკატურის გამოქვეყნების გამო 2015 წლის 7 იანვარს მომხდარი სისხლიანი ამბის რეპრეზენტაციაა. რეალურ და მხატვრულ ამბებს შორის მსგავსება საკმაოდ დეტალური და გამჭვირვალეა (კარიკატურული ჟურნალი და ფილმი, თავდასხმის შედეგად დაღუპული ჟურნალისა და კინოთეატრისა თანამშრომლები... უნდა ვთქვათ, რომ აშკარაა, მწერალი არც ცდილა ამბის გაზუნდოვანებას, უფრო პირიქით). მთავარი აქცენტი, რომელსაც მხატვრული ტექსტი სვამს, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემატური საკითხია დღევანდელ სამყაროში — ის, რაც სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებითაა ახსნილ-გამართლებული ერთი მხარისათვის, რელიგიური გრძნობების შეურაცხყოფა და დამცირებაა მეორისთვის:

„ — ამ ფილმით ჩვენ მთელ მუსლიმურ სამყაროს დავანახებთ, რომ არ გვეშინია სიტყვის თავისუფლების, რომ ამგვარადაც შეგვიძლია, პროტესტი გამოვთქვათ.

— ამ გარყვნილებას უწოდებ შენ თავისუფალ სიტყვას? თავისუფლება ყველაფრის უფლებას არ ნიშნავს, ჟაკ!“ — ვერაფრით ეთანხმება ფრანგს ნანახით შეძრული ნიკა, რომელსაც მიაჩნია, რომ დღევანდელ უკიდურესად დაძაბულ ვითარებაში ეს პროვოკაციაა მხოლოდ და არა დემოკრატიისა ან ლიბერალიზმის გამოვლინება. „არ არსებობს არანაირი

ეპოქა, წყობა, განვითარების ეტაპი თუ დონე, რომელიც სხვისი რჯულის შეურაცხყოფის უფლებას იძლეოდეს!“ — ბოლომდე შეუვალად რჩება ამ პოზიცი-აზე ქართველი ახალგაზრდა.

ავტორი ამ პასაჟით კიდევ ერთხელ აკეთებს პედალირებას, რათა საზოგადოება დააფიქროს: მართლაცდა, რომელ მხარესაა სიმართლე? შეიძლება სიტყვის თავისუფლების სახელით ყველაფრის თქმა და დაწერა? რატომაა თავისუფლება ის, რაც სხვის შეურაცხყოფას გულისხმობს? პროტესტის ნებისმიერი ფორმაა გამართლებული, მიუხედავად იმისა, მგრძნობიარე თემაზე, როგორიც რელიგიაა? ნუთუ საკუთარი პოზიციისა და აზრის გამოხატვა სხვისი დამცირების გარეშე არ შეიძლება?

მაგრამ მწერალი აქაც არ ჩერდება, საკითხს კიდევ უფრო აღრმავებს და საბოლოოდ კვლავ ლიტერატურის უმთავრეს პრობლემასთან მიდის — „რა სჭირს ადამიანს?“ ჯაჰანს საკუთარი ზომიერი პოზიცია, ორივე მხარის სიმართლისა და შეცდომების ცოდნა, დასავლური სამყაროდან გახედვა და უკვე დაგროვებული ცხოვრებისეული გამოცდილება კიდევ უფრო უფართოებს თვალსაზიერს და გაცილებით მნიშვნელოვან საკითხებზე დააფიქრებს. მას, ერთი მხრივ, ებრალება თავისი სამშობლო, არაბეთს შავი მზე და მის ქვეშ მცხოვრები მშობელი ხალხი, თუმცა, მეორე მხრივ, გრძნობს სხვის ტყვილსაც, ესმის, რომ სიკვდილი ერთნაირი უბედურებაა ყველგან. ამ დროს ჯაჰანში საბოლოოდ იღვიძებს ღვთის ხატის მატარებელი ადამიანი მთელი თავისი მშვენიერებით. იგი დაჰყურებს მინაზე უსულოდ დაგდებულ ერთადერთ ძმას, მაგრამ კინოთეატრში დაღუპული უდანაშაულო ხალხიც არ ავინწყდება. სჯერა, რომ არ არსებობს კაცი, რომელშიც მხოლოდ ბოროტებაა ჩაბუდებული. მთელი ძალით ცდილობს, გაუგოს ძმას და როგორმე ახსნას მისი საქციელი: „ჯაჰანგირმა უფროსი ძმის სული ქანდაკებად წარმოისახა და გარშემო შემოუარა. სხვადასხვა ადგილიდან

აკვირდებოდა, დაჟინებით ეძებდა და მაინც ვერ დაეჯერებინა, რომ სიკეთეს ვერ დაინახავდა“. ბიჭს სიცოცხლის გასაგრძელებლად სჭირდება, მუსტაფაში სიკეთის თუნდაც სულ მცირე მარცვლის არსებობა ირწმუნოს, სჭირდება ცხოვრებაში დასარჩენად, სწორ გზაზე დასადგომად, შინაგან სამყაროში სიყვარულის გადასარჩენად... მაგრამ, სასტიკი რეალობის წინაშე აღმოჩენილი, ხვდება, ვერაფრით გაამართლებს ძმის საქციელს — ვერც უმეცრებით, ვერც შურისძიებით, ვერც რწმენის ერთგულებითა და ვერც სამშობლოს დაცვის კეთილშობილური იდეით.

საინტერესოა, რომ ამ აზრამდე მიღის ალიც უფროსი შვილის დაღუპვის შემდეგ. მან დაინახა, როგორ განირეს მუსტაფა წარმატებული ტერორისტული აქტის შემდეგ თანამებრძოლებმა და მის პარიზიდან გამოყვანაზე აღარც უზრუნიათ. თუკი მანამდე ტერორიზმი სწორ გზად, ხოლო ტერორისტები გმირებად მიაჩნდა, ახლა საკუთარმა, პირადმა ტრაგედიამ დაანახა ის მთავარი, რასაც სიძულვილით დაბრმავებული ვერ ხედავდა. მიხვდა ალი, რომ მისი უბედურების მიზეზი შვილის არასწორი ემოციით აღზრდა იყო — არა სამშობლოს სიყვარულით, არამედ მტრის სიძულვილით, სიძულვილით აღზრდილმა კი სხვა გზა ვერ დაინახა. ამიტომ ალი მიიჩნევს, ამ ყველაფერში დამნაშავე უნდა დაისაჯოს, ეს კი თვითონაა. ასეთია ჰუმანიზმის კანონი — ზიზლი ვერასოდეს მოიტანს ვერც მშვიდობას და ვერც სამართალს, რაც ამ წიგნის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი სათქმელია.

რომანში აშკარა სიყვარულითაა დახატული აღმოსავლური სამყარო, თითქოს ავტორს დასაკარგავად ენახება ის დიდი ღირსების გრძნობა და სამართლიანობა, რომელიც ახასიათებდა აღმოსავლეთს და ცალკეული პერსონაჟის ხასიათით მის გაცოცხლებას ან უბრალოდ შეხსენებას ლამობს თანამედროვე კაცობრიობისთვის, რომლისთვისაც სიტყვა აღმოსავლეთი უმთავრესად ტერორიზმთან და რელიგიურ ფუნდა-

მენტალიზმთან ასოცირდება. აღმოსავლეთის სახე აქ თურანების ოჯახია, ალი და მისი შვილები გამოხატავენ იმ ღირსეულ ადამიანებს, რომელთაც, სამწუხაროდ, დრო და პოლიტიკური მოცემულობა მაინც მოაქცევს თანამედროვე ყალიბში — ეს უკვე ათაგზის განმეორებული არასასურველი რეალობაა. მიუხედავად რელიგიური სხვადასხვაობისა, ძმებს ერთმანეთთან სისხლის უძლიერესი შემაკავშირებელი ძალა აერთებთ და თუნდაც ისინი სხვადასხვა მხარეს იბრძოდნენ, ერთმანეთს მაინც ვერასოდეს წირავენ. როდესაც ჯაჰანგირი ძმას მის თანამებრძოლთაგან დატყვევებული დედის გამოხსნას სთხოვს, რომელიც მეორე დღეს სიკვდილით უნდა დასაჯონ შარიათის კანონების მიხედვით, მუსტაფა ამბობს: „მამასთან და ძმასთან დაგვიანებული მოსვლა არ არსებობს, სისხლის ყივილმა წამზომა და დრო არ იცის...“. და უფროსი თურანი საკუთარი თანამებრძოლების წინააღმდეგ დროებით იარაღს იღებს ხელში და ძმის გვერდით დგება. განმორებისას კი ასე მიმართავს: „რაც შეეხება ჩვენს ურთიერთობას, მინდა გახსოვდეს და დარწმუნებული იყო, რომ ბზარი არასოდეს გაუჩნდება, შენ ყოველთვის ჩემი ძმა იქნები და მუდამ მეყვარები“. ასევე იქცევა წლების შემდეგ უკვე პარიზში მცხოვრები ჯაჰანიც, რომელსაც კარიერაც აწყობილი აქვს და ცხოვრებაც ასე თუ ისე დალაგებული. ტერორისტული მისიით ჩამოსულ ძმას უარს მაინც ვერ ეუბნება დახმარებაზე; იცის, რომ ამით ბევრ ადამიანს გადაარჩენს, მაგრამ მაინც ვერ ახერხებს ძმის დაბეზლებას პოლიციაში, მეტიც, მისთვის საკვები მიაქვს მთელი კარიერისა და სიცოცხლის რისკის ფასად. და ეს იმ ფონზე, როდესაც ფრანგი ელჩი პიერ ოდიარი სამკვდროსასიცოცხლოდაა ძმასთან დაპირისპირებული, თანაც ყველაზე ამორალური მიზეზით — მის ცოლთან სასიყვარულო კავშირის გაბმის გამო; ხოლო ძმის სიკვდილის შემდეგ მისი ერთადერთი და დახეიბრებული შვილისთვის ყვე-

ლაფრის წართმევას აპირებს.

დაბოლოს, რომანის უმთავრეს თემასაც მივაღწეით: სახელწოდება „კვაზიმოდოს ქალაქი“ თავიდანვე მიგვანიშნებს, რომ ტექსტში სიყვარულის ტრაგედია აუცილებლად უნდა გათამამდეს. ჯაჰან თურანი იძულებული ხდება, დატოვოს მშობლიური მიწა და ომის კაციჭამია კანონს ევროპაში გაეცეს. თუმცა ამ გადაწყვეტილების მისაღებად მას სხვა არანაკლებ ძლიერი მიზეზიც აქვს — ეს სიყვარულია. ვერ ვიტყვით, რომელმა უფრო დიდი როლი შეასრულა, ამაში თავად პერსონაჟიც ვერ გარკვეულა. სიყვარული, მეტადრე ვნებიანი სიყვარული, რომელიც გარეშეცნობიერი სფეროს კუთვნილებს, რაციოს მიღმა მოქმედებს და ამოქმედებს ადამიანს. მიმი ოდიარისადმი ძლიერი გრძნობა პარიზში ჩაიყვანს არაბ ყმანვილს, მაგრამ მისთვის ვერც ეს მოწესრიგებული ევროპა აღმოჩნდება ბედნიერების სივრცე. ზოგადად, აღმოსავლური მენატლიტეტისთვის ბევრი რამაა მიუღებელი დასავლურ სამყაროში და ეს ბუნებრივია. იმის საშუალებას, რომ ადამიანმა თავი იგრძნოს მეტნაკლებად ბედნიერად მისთვის უცხო გარემოში, მხოლოდ სიყვარული იძლევა. ჯაჰანს აქაც იმედგაცრუება ელის. წასვლის წინ ქალის მიერ ნათქვამი „მიყვარხარ“ რატომღაც უეცრად სადღაც ქრება.

მიმი ოდიარი ორ მამაკაცს შორის იხლიჩება. ხან არაბი ჯაჰან თურანი მოსწონს და ხან ქართველი ნიკა შარაშენიძე. რომანში განვითარებული მოვლენები ცხადყოფს, რომ მას ეგზოტიკა იზიდავს, მის ხასიათში უცხო, განსხვავებულისადმი ინტერესი უფრო იკითხება, ვიდრე სიყვარული. ამიტომაც მისი სიმპათია ორ აღმოსავლელს ერგო სხვადასხვა დროს. თუმცა ვფიქრობთ, რომ მიმის ხასიათს ფსიქოლოგიური სიღრმე აკლია, რაც ადვილად დაგვაჯერებდა არაბეთიდან ჩამოსული ქალის სხვა მამაკაცისადმი უეცრად გაჩენილ გრძნობაში, შემდეგ კი მის ორჭოფობაში. მაგრამ, მეორე მხრივ, სრულყოფილი სიღრმითაა მო-

ცემული ჯაჰანის მხატვრული სახე, ამიტომაც მის გრძნობებში არასოდეს გვეპარება ეჭვი. ხოლო ის პასაჟი, როდესაც საყვარელი ქალის ჯვრისწერას ესწრება სრულიად მოულოდნელად პარიზის ღვთისმშობლის ტაძარში, ემოციურად ერთ-ერთი უძლიერესი ადგილია ტექსტში. სიყვარული იმდენად ყოვლისმომცველი გრძნობაა არაბი ჭაბუკისათვის, იმდენად ყველაფერ დაწარჩენზე მაღლა დგას, რომ ქრისტიანული ტაძარი მისთვის საერთოდ კარგავს თავის დენოტაციურ მნიშვნელობას და მხოლოდ ამ უდიდესი გრძნობის გამომხატველად იქცევა. არაბი ყმანვილისთვის ამ უცხო ქალაქში ეს ყველაზე უფრო „მისი“ ადგილია, ყველაზე ახლო და თბილი, ყველაზე მანუგეშებელი, რაც ვიქტორ ჰიუგოს რომანის ძლიერი ზეგავლენითაა გამოწვეული. ამიტომ პასაჟი, როცა სულის ტკივილის ცოტათი მაინც დასაყუჩებლად კვაზიმოდოს სხვენს მიმართავს, იქიდან კი საყვარელი ქალის ჯვრისწერის მოწმე ხდება, ერთ-ერთი ყველაზე ემოციური პასაჟია რომანში. „პარიზის ღვთისმშობლის ტაძრის ზარების გუგუნი გრიგალივით მოედო ქალაქს და მინდვრებს გადაუქროლა... ნოტრ-დამის სამრეკლოზე ატეხილი ზარების რეკვით ჯაჰანმა მთელ სამყაროს გააგებინა თავისი გულისტკივილი, მთელ სამყაროს, მიმის გარდა...“. ღვთისმშობლის ტაძრის ზარების გუგუნი დაკარგული სიყვარულის გლოვაცაა და მისი საგალობელი უმაღლესი ჰიმნიც. აქ ამბავი სწრაფად მიიწევს კულიმინაციისკენ და შეყვარებული ჭაბუკის აღსასრული, როცა მას, ტერორისტად მიჩნეულს, კლავენ აღმოდებული ტაძრის სიახლოვეს, ამ ტრაგედიის მწვერვალია. სიყვარულის მსოფლიო ტაძარი — ულამაზესი ნოტრ-დამი — ილუპება ყველაზე დიდ და უპირობო სიყვარულთან ერთად.

ყოველივე ზემოთქმული მწერლის სიყვარულის კონცეფციაზეც დაგვაფიქრებს. რისი თქმა სურს მას? მართლა შეუძლებელია დასავლეთისა და

აღმოსავლეთის ბედნიერი შერწყმა? ნუთუ ვერც სიყვარული ახერხებს ამ დიდი ბარიერის გადალახვას? მაშ, რა გამოდის, თუ ასეთი უმართავი და ყოვლისშემძლე გრძნობაც კი უძლურია ამ დროს? თუ ეს იმაზე მითითებაა, რომ დღევანდელ სამყაროში სიყვარულიც გაცვდა და მას ორი სიცოცხლის ერთ სრულყოფილ მთლიანობად ქცევა აღარ შეუძლია? იქნებ უპირობო სიყვარულის ადგილი აღარსად დარჩა? ბევრ ასეთ კითხვას აჩენს „კვაზიმოდოს ქალაქი“, არადა სათაურში ვიქტორ ჰიუგოს ამ პერსონაჟის ხსენება უპირველესად აქეთ მიმართავს მკითხველის წარმოსახვას. კვაზიმოდოს ანუ სიყვარულის ქალაქში სიყვარული მარტოობისა და უბედურების უმთავრესი მიზეზი ხდება. კვაზიმოდოს ქალაქში ანუ სამყაროში კი მხოლოდ ომი, უსამართლობა, ღალატი და სიძულვილი გაბატონებულია.

კულტურას (ლიტერატურას, კინოს, თეატრს, სახვით ხელოვნებას) აქვს

უნიკალური უნარი, კაცობრიობას მის მიერ ჩადენილი შეცდომები სხვა მხრიდან დაანახოს და გადააზრების საშუალება მისცეს. ეს ერთგვარი კათარსისის გზაა, ტკივილის კიდეზე ერთხელ განცდით მისგან გათავისუფლება, შეცდომის აღიარება და სინანული. ამიტომ ნოდარ მაჭარაშვილის ეს რომანიც უთუოდ დგას იმ მხატვრულ ქმნილებათა რიგში, რომლებიც სასიცოცხლოდ სჭირდება ადამიანურ საზოგადოებას სამომავლოდ — დასაფიქრებლად და გასააზრებლად. და კიდევ იმის შესახსენებლად, რომ „სანამ ეს ცოდვით სავსე დედამიწა ტრიალებს, ადამიანს ყოველთვის მიეცემა შესაძლებლობა, ბედნიერებას მისწვდეს. ბედნიერებას, რომლის მოპოვებაც კეთილშობილების გარეშე ყოვლად წარმოუდგენელია“.

თუმც კეთილშობილებითაც ხშირად შეუძლებელია...

მაგრამ მაინც!

თემო ქახნაკია

მასალაბი
ქართული პროზის ლექსიკონისთვისნისქვილის თემა
ქართულ პროზაში

განვიხილავთ და ვისაუბროთ ნისქვილის ისტორიასა და ამ თემაზე დაწერილ სხვა ქართულ პოეტურ ტექსტებზე.

პირველი წყლის ნისქვილი უძველესი ცივილიზაციის აკვანში ანატოლიის ტერიტორიაზე, ძვ.წ. II საუკუნეში, მითრიდატეს დროს, ქალაქ ქიბერაში (ნიქსარი) ააგეს. მეცნიერებაში გავრცელებული აზრით, საქართველო არის წყლის ნისქვილის ერთ-ერთი უძველესი კერა. ნისქვილს სამეურნეო ცხოვრებაში განსაკუთრებული ადგილი ეკავა. ჩვენს მიწაზე ოდითგანვე იყო მარცვლოვანი კულტურები, როგორებიცაა: ხორბალი, ჭვავი, შვრია, ქერი, ფეტვი, სოიო, ღომი, სიმინდი... – ამ უკანასკნელს ხუთასი წელია თესავენ საქართველოში. შესაბამისად, არსებობდა ბურლულეულის დაფქვის საჭიროება. წყლის ნისქვილებამდე ჰქონდათ ხელსაფქვავეები. კასპის მუნიციპალიტეტში, ციხიაგორას ნამოსახლარზე აღმოჩენილია ფარნავაზ I-ის დროინდელი, ძვ. წ. III საუკუნით დათარიღებული საფქვავე დარბაზი, სადაც სპეციალურ დაზგაზე გამართული ყოფილა რამდენიმე ათეული ხელის სასრესელა.

ჩვენი დალოცვილი ქვეყანა უანალოგოა მდინარეთა რაოდენობით. სამეცნიერო პორტალ „დოქტრინაზე“ ვკითხუ-

ლობთ, ერთი შეხედვით, დაუჯერებელ რამეს: აღწერის მიხედვით, საქართველოში ამჟამად 26 060 მდინარეა, აქედან შავი ზღვის აუზს მიეკუთვნება 18 109 მდინარე, ხოლო კასპიის ზღვის აუზს – 7951. რალა თქმა უნდა, მდინარეში იგულისხმება ნაკადულებიც და სოფლის დედეებიც, რომლებზეც წყლის ნისქვილები იყო მოწყობილი. ამჟამად ბარში იშვიათად შევხვდებით ნისქვილის ტრადიციულ, მამაპაპურ ტიპს, რადგან ტექნიკის საუკუნეში მასობრივად გავრცელდა ელექტროენერგიაზე მომუშა-

ვე ნისქვილები. ელ. ენერგიამ ჩაანაცვლა წყლისა და ქარის ენერგიები.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, საქართველოში ყველა პირობა არსებობდა, რომ ბევრი წყლის ნისქვილი ყოფილიყო. წყლის ნისქვილის დოლაბი ნელა ბრუნავს და ხარისხიანად ფქვავს, ხოლო დენზე მომუშავე ნისქვილის დოლაბი სწრაფად ბრუნავს და ფქვილს ზედმეტად ახურებს, წვავს, რაც გემოზეც აისახება.

წყლის ნისქვილები საუკუნეების მანძილზე გამართული ყოფილა თბილისში, მდ. მტკვარზე, ორთაჭალჭესისა და მადათოვის მონაკვეთზე. 977-978 წლებში არაბი გეოგრაფი და მოგზაური იბნ-ჰაუქალი, ავტორი თხზულებისა „გზათა და სამეფოთა წიგნი“, წერს: „ქალაქი მდინარე მტკვარზეა გაშენებული. ნისქვილები ტფილისში (ისე, როგორც მოსულსა და რაკაში, ტიგრსა და ევფრატზე) ნავებზე არის გამართული“.

ძველ თბილისში მტკვარზე არსებული აზიური ტიპის წყლის ნისქვილები კომუნისტებმა დაშალეს. 1951 წელს, გაზეთი „კომუნისტი“ იუწყებოდა: „ალარ არის მტკვრის სანაპიროზე საფრთხობელასებრ აღმართული დიდბორბლიანი ნისქვილები. მათ ნაცვლად სანაპიროს საყრდენი კედელი აქვს მტკვარს გავლებული“.

ცნობისთვის, აჭარაში არის ერთი ძვირფასი სოფელი „ხაბელაშვილები“, სადაც ამჟამად არსებობს ტურისტული ბაზა – „ნისქვილების სოფელი“. აღნიშნულ ადგილას ხუთი წყლის ნისქვილია. მათგან უძველესი, რომელიც ბერიძეებსა და ბოლქვაძეებს აუგიათ, დაახლოებით სამასი წლისაა. დღეს მუშაობს მხოლოდ ართმელაძეების ნისქვილი, რომლის დოლაბები ხელვაჩაურის ქვიდან არის გამოთლილი.

არსებობს ასევე ისტორიული დათვისის ნისქვილი, რომელიც მდებარეობს დუშეთის სოფ. დათვისში, მდინარე დათვისისხევზე, რომელსაც არქიტექტურული ძეგლის სტატუსი აქვს.

ქართული ფოლკლორის მიხედვით, ძველ ხალხში ნისქვილსა და მენისქვი-

ლზე არსებობდა მითოლოგიური წარმოდგენები. ნისქვილი იყო სამეურნეო ობიექტი, სადაც ავსულებიც ბინადრობდნენ. მათ ღამით არული ჰქონდათ და ორგიებსაც აწყობდნენ – ასეთია ხალხური თქმულება.

ნისქვილისა და მენისქვილის თემაზე ქართულ სიტყვაკაზმულ მწერლობაში არაერთი პროზაული ნაწარმოები შეიქმნა: X საუკუნის დასაწყისში ბასილი ზარზმელმა თავის ბიძაზე დაწერა ჰაგიოგრაფიული თხზულება „სერაპიონ ზარზმელის ცხოვრება“, სადაც გამოკვეთილია ნისქვილისა და მენისქვილის დემონური ბუნება. ასევე, სულხან-საბა ორბელიანმა დაწერა იგავი – „ვირად ცნობილი ყადი“, ხოლო ვაჟა-ფშაველამ – ნოველა „ნისქვილი“. მენისქვილებს ვხვდებით „დათა თუთაშხიასა“ და „ოთარანთ ქვრივში“.

ნისქვილმა მყარი ადგილი დაიმკვიდრა ქართულ ანდაზებშიც: „თაგვმა შეიძლება მთელი ცხოვრება ნისქვილში გაატაროს, მაგრამ მენისქვილეობისა ვერაფერი გაიგოსო“; „ვირს რომ ზურგი მოეფხანება, ნისქვილის კარებს მოადგებაო“; „ვინც რა უნდა თქვასო, ნისქვილმა კი ფქვასო“; „ნისქვილის ქვეები ერთმანეთს რომ არ ეხმარებოდეს, ერთმა რამდენიც უნდა იბრუნოს ვერას დაფქვავსო“; „მოზიდული წყლით ნისქვილი არ ფქვავსო“ და ა.შ.

ნისქვილის თემა ძველი დროიდან წარმოადგენდა უცხოელი და ქართველი პოეტების ინტერესის საგანს. ამაზე მეტყველებს არაერთი პოეტური ნაწარმოები, რომელიც შექმნილა ზემოაღნიშნულ თემაზე. პირველი, ვინც წყლის ნისქვილზე ლექსი დაწერა, იყო ძვ.წ. I საუკუნეში მცხოვრები თესალონიკელი პოეტი ანტიპატრე სიდონელი. ბოლო, 150 წლის მანძილზე, გამოცემულ ლიტ. ჟურნალ-გაზეთებში ნისქვილის თემაზე დაწერილი სამოცდაათამდე ლექსი ვიპოვე. დარწმუნებული ვარ, რომ ქართულ პოეზიაში გაცილებით მეტი ლექსი იქნება ნისქვილისადმი მიძღვნილი.

ქართულ ხალხურ პოეზიაში გვაქვს ათსტრიქონიანი კაფია, იუმორისტულ-

სატირული ლექსი „ბლავანთ ნისქილი“, სადაც ავტორი დასცინის უვარგისი ნისქილის ამგებთა გვარს. კარგი წყლის ნისქილს ნელი ფქვა ახასიათებს, ბლავანთ ნისქილი კი 150 კილოს ფქვავს ერთ ღამეში და მარცვალს შუაზე ტეხს მხოლოდ, საიდანაც ცოცხალი ჭიები ცვივა, თავადი ჭავჭავაძეები მაგ ნისქილში საფქვავს არ დაფქვავენ და ბოგანო ბლავანთ კი შეეფერებაო, – ასეთია ლექსის სარკაზმული შინაარსი:

„ბლავანთ გამართეს ნისქილი,
კადაჩალს გადის წკრიალი,
ღამეში საპალნესა ჰფქვავს,
ურმებს გააქვის ჭრიალი.
– ორად სტეხს, სამად ველარა,
ეს მამაძაღლის ტიალი!
ცოცხალნივ გადმეყარნენ
ყელში ჩაცვინულ ჭიანი!
– მანდ ჭავჭავაძენ არ დაქფქვენ,
ბლავანთ საფერი კი არი“.

რაფიელ ერისთავის ლექსი „ნისქილი“, აღნიშნულ თემაზე დაწერილი ერთ-ერთი პირველთაგანი ლექსია, რომელიც 1882 წელს გაზეთ „ივერიის“ მე-9 ნომერში დაიბეჭდა. სწორედ ამ ლექსიდან გავრცელდა ან უკვე ცნობილი სარიტმო წყვილი „ხორბალი-ბორბალი“. ეს რვაპარცვლიანი ლექსი მცირე მოცულობისაა, ოთხი სტროფისგან შედგება და პოეტი გასაგები, სადა ენით აღწერს მომუშავე ნისქილისა და ფქვის პროცესს:

„წყალი მომშხუის ღარშია,
გამაღებული შხრიალებს,
ქაფი დუღს, სწინწკლავს, ბორბალი
ციბრუტივითა წრიალებს!
ნისქილი მოქუხს, დოლაბი
ბრუნავს და ბრუნავს მალადა,
ვარცლი ზანზარებს, ხორბალი
კრიჭაში მოცურს წყნარადა.
აქ სარეკელადაც ტაშს უკრავს...
ერთი შაჰხედეთ კუქნასა!..
ნისქილიც, მათი ამყოლი,
ცეკვავს და უვლის ბუქნასა...
თეთრი მტვერია ყველგანა,
არა ჩანს მზისა შუქია,

სპეტაკს ფქვილს ისვრის დოლაბი;
დამდგარა ხორბლის ბუქია!..“

ოცდახუთი წლის გალაკტიონს 1916 წელს დაუწერია თოთხმეტმარცვლიანი ლექსი „წმინდა გიორგი“, რომელიც 1919 წელს ათეისტური რეჟიმის გამო დაუბეჭდავს შეცვლილი სათაურით – „ძველი ნისქილი“. სიუჟეტი ვითარდება ისტორიულ მცხეთაში, არაგვისა და მტკვრის შესართავთან მდებარე ნისქილის მახლობლად. ლექსს აქვს მითოლოგიური ბუნება და დემონური ელემენტები, სადაც ღამით ზღაპრული არსებები, ჭინკები როკავენ და ალიონზე, წმინდა გიორგის გამოჩენისას ფრთხებიან:

„ლურჯ ზღაპარივით ხავსი ფარავს
დანწილ ნისქილს,
წყალი იმტვერევა გადაკეცილ
ბროლის რკალებად.
და სინათლეში სილამაზით სავსე
ალეები

კოჭამდე თმებით შადრევანზე
აირევიან –
არის კივილი, მღელვარება, ცეკვა,
სიცილი“.
„ხმოვა ნელდება, ცა ფითრდება და
მზე ამოდის,
ნელში მოხრილი ზვირთივით დგას
ძველი ნისქილი“.

ლადო ასათიანმა 1941 წელს ათმარცვლიანი, ორიგინალური რითმებით შემკული ლექსი მიუძღვნა ნამკაშურის ნისქილებს. ნამკაშური რვაკილომეტრიანი მდინარეა ლეჩხუმში, კერძოდ, გუმარეშში (სვან. ტოპონიმი). ვერ გეტყვით, ამჟამად არის თუ არა აღნიშნულ მდინარეზე წყლის ნისქილები, თუმცა, ფაქტია, რომ მარადჭაბუკმა პოეტმა ამ ლექსით ძეგლი აუგო მას, რასაც დროის დინება ვერასდროს დაანგრევს. როგორც გალაკტიონის ლექსში, ლადოსთანაც გაკრთა ნისქილის მითოლოგიური ხასიათი, მთვარიანში მორონინე ქაჯებისა და ალქაჯების ხსენებით. აღნიშნული პასტორალური ლექსი დახუნძლულია შთამბეჭდავი მხატვრული სახეებით. ვისაც სოფელში უცხოვრია, განსაკუთრე-

ბული ემოციით შეიგრძნობს ამ ლექსის სურათ-ხატებს, ხილვებს, სადაც პოეტი მშობლიურ ნისქეილებს მიმართავს:

„მე მიყვარს თქვენი ხის სასთუმალი,
თქვენი ბორბლების მძლავრი
გრიალი“,

„თქვენი ქაჯები და ალქაჯები
ია-იების თვალთა ბრიალით“.

„თქვენ, ნისქეილებო, უნეტარესი
შთაგონებების რომ ხართ სადგური“,
„მკლავს თქვენს გამჭვარტლულ

ჭერქვეშ შეკრებილ
სახლიკაცობის გრგვინვა-ბუხუნი“.

„და მენისქვილე წელში მოხრილი,
სულ ერთიანად გათეთრებული“.

„მკლავს ჩემი ტკბილი ლეჩხუმის
ჰავა, –
ახლადდაფქვილი ხორბლის
სურნელი“.

ვკითხულობთ და თითქოს ჩვენც გვცემს და გვითრთოლებს ნესტოებს ახლადდაფქული ხორბლის სუნი. ცნობილია ლადოს კიდეც ერთი საუკეთესო კატრენი „ნისქილი“:

„გათეთრებულა პატარა სხვენი,
ობობა ქსელებს აბამს და ლამბავს,
და სარეკელას მადლიან ენით
ნისქილი ყვება მოსავლის ამბავს“.

საინტერესოა ჯემალ ინჯიას ლექსი „სიყვარული ნისქეილში“, რომელიც 1963 წელს დაიწერა და დაბეჭდილია მის პირველ წიგნში – „ლიახვმა თქვა“.

ფორმის თვალსაზრისით, ეს პოეტური ტექსტი შვიდმარცვლიანი საზომით არის დაწერილი. პირველი ლექსია აღნიშნულ თემაზე, რომელიც ამ სალექსო მეტრით დაიწერა. სულ ორი ლექსია ნისქეილზე ასეთ რიტმში დაწერილი. პოეტი ლექსს იწყებს ორიგინალური შედარებით, მდინარე ტანაზე ნისქეილები ჩიბუხებივით ჩანანო. ტანა გორში მდებარე მდინარეა, მტკვრის მარჯვენა შენაკადი. ლექსი შინაარსითაც ორიგინალურია, არც ერთ სხვა ლექსში მენისქვილე არ გვევლინება აშკარად. ლექსის ლირიკული გმირი ჩიბუხს ეწევა და ლამაზ პეიზაჟს გაჰყურებს, თან სურს,

რომ სწორფერი ნისქეილში შეიტყუოს საფერებლად. მერე იწყება „შებმის“ პროცესი, ინტერესით ეკითხება: როდის მოხვალ, როდის მომიტან სიმიდს, ქერს ან ხორბალსო, თან კვებნით ამბობს, ჩემნაირ მენისქვილეს ამ დუნიაზე ვერ ნახავო, თან ეხვეწება, ოღონდ შენ მენვიე და გასამრჯელო თუ გამოგართვა, მიწა გამისკდეს და ქვესკნელში ჩამიტანოსო. ლექსის კულმინაციური ფაზა კი მართლაც უბადლოა, მენისქვილეს ასეთი პირობა აქვს: მინდად შენ უნდა დამრჩეო. აბა, რომელი გასამრჯელო სჯობს მინდად დარჩენილ ქალს?! ამ შტრიხით ის ყველასგან გამოირჩა და, სატრფიალო ბუნებასთან ერთად, ლექსმა შეიძინა იუმორისტული ხასიათი:

„ღმერთი გამიწყრეს ცაში,
ჩამომექუფროს ზეცა,
მიწა გამისკდეს მაშინ,
თან ჩამიტანოს მეცა,
თუ გასამრჯელო გთხოვო.
შენგან არც არა მინდა.
ფქვილს სულ ჩაგიყრი, მხოლოდ...
შენ უნდა დამრჩე მინდად“.

მუხრან მაჭავარიანს აქვს ლექსი „ნისქეილის ღამე“, სადაც პოეტი რეალისტურად და ნათლად აღწერს, პოეტურად გვიხატავს ნისქეილისა და მთვარიანი ღამის პეიზაჟს, რომელსაც მხრჩოლავი ჭრაქი ებრძვის, ნაჯახმიყუდებულ ბუხარში შეშა ინვის და შიგ სალორე ღორის ხორცი იბოლება. მენისქვილე არსად ჩანს. გარეთ ხარი ჩალას ჭამს და დროდადრო ბლავის, ახლოს კი სოფლის საყდარია და სასაფლაო, საფლავის ჰორიზონტალურ ქვებს ნისქეილის დოლაბებს ადარებს პოეტი:

„ტკბილად ღულუნებს ნისქეილი
ლელის,
ლელეს ტირიფი შრიალით ბანს
აძლევს“.

„დოლაბს არ გადურჩა, სიმიდნი
გაკვნეტა.
ნიქარამ ჩალის კონით ამოიძლო
ფაშვი“.

„არ ჰგავს საფლავის ქვა ნისქეილის
ქვას –

მაინც, ეს სიმინდს ფქვავს,
ის ადამიანს ფქვავს“.

2014 წელს ინტერნეტში გავრცელდა წალენჯიხაში გაზრდილი პოეტის, ან-გარდაცვლილი რინოს კვარაცხელიას (1938-2014) ექვსსტროფიანი ლექსი „გოგიას წისქვილი“, რომელიც 1971 წელს დაიბეჭდა გაზეთში „კომუნიზმის დროში“. ის ამ თემაზე დაწერილი ერთ-ერთი საუკეთესო პოეტური ტექსტია, რომელიც, მართალია, არ გამოირჩევა განსაკუთრებული ტექნიკური მახასიათებლებით, თუმცა მისი შინაარსობრივი და იდეური მხარე, სისადავე და უბრალოება, ემიციური ფონი, არავის დატოვებს გულგრილს. მეწისქვილე გოგიასადმი პოეტი მოკრძალებულ დამოკიდებულებას გამოხატავს. წისქვილი პოეტისთვის სოფლის იმედია, რომელიც შემოდგომას წვრილ-წვრილად ფქვავს და სოფლის სიმდიდრეს და სიღარიბეს გლეხის გულივით გრძნობს. პოეტი გოგიასა და წისქვილის მომავალზე ფიქრობს და დარდობს. არ უნდა, რომ წისქვილი დაემსგავსოს ხის ფულუროში უქმად ჩარჩენილ ცარიელ ბუდეს და ოდესმე ნანისქვილარი დაერქვას, რაც, შესაძლოა, სოფლის ნასოფლარად ქცევას მოასწავებდეს.

ეს ისეთი ლექსია, სრულად უნდა შემოგთავაზოთ:

„სოფლის ბოლოში პატარა ღელემ,
გადააქცია ქოხი წისქვილად,
ბრუნავდა მერე, ბრუნავდა მერე
და შემოდგომას ფქვავდა
წვრილ-წვრილად.

აფეთქებული სოფლის იმედად
წისქვილი ღამაზ ოცნებას ჰგავდა,
ხშირად ღამითაც არ იძინებდა
და სიმინდით ზღაპრებსაც
ფქვავდა.

ბევრი დაფქვა და ბევრი წაიღეს,
მაგრამ ყოფილა ღონემიხიდილიც,
სოფლის სიმდიდრეს და სიღარიბეს
გლეხის გულივით გრძნობდა
წისქვილი.

ხან სავსე ჰქონდა სიუხვით უბე,
ხან დაღვრემილი კაცივით სდუმდა,

და ჰგავდა ჩიტის ცარიელ ბუდეს,
ხის ფულუროში დარჩენილს უქმად.
ახლა გოგია შენი წისქვილი
ბრუნავს, თოვლია თუ მზე
აცხუნებს.

ღელე ჩხრიალებს შენი სისხლივით,
წყალი კიარა ხვავი აბრუნებს,
და მე მგონია ღელე თავს იხრჩობს,
ღარში ხმაურით გადამდინარი,
ნუ შეჩერდება გოგიას სისხლო,
ნუ დაგერქმევა ნანისქვილარი“.

2010 წელს ნინო დარბაისელმა გამოაქვეყნა ლექსი „ძველი წისქვილი“ (მოტლანდიური ფოლკლორის მოტივებზე), რომელიც ოთხსტროფიანია და 10/6 მარცვლიანი სალექსო საზომების მონაცვლეობით არის დაწერილი. ჟანრობრივად ეროტიკულ-სატრფიალო ლირიკაა (პოეტს ეროტიკული შეფერილობის ბევრი ლექსი აქვს). სიუჟეტი ვითარდება წისქვილში, სადაც თავიდან სამნი არიან, მეწისქვილემ ტომარას თავი მოუკრა და გარეთ გადის. ქალი თავის სწორფერს მაცდურად იწვევს სააღერსოდ და მალე წისქვილის ქვა წელსქვემოთაც დატრიალდება. გარეთ კი თოვს:

„მეჩურჩულები.
მერეც მოასწრებ
სავსე ტომრების ცლას.
გარეთ ისევ ცრის. რა გვენალვლება,
რამდენიც გინდა, ცრას.
ფქვილის გემო გაქვს – ვამბობ
ხმადაბლა.

რალაც ხომ უნდა ვთქვა.
ბრუნავს და ბრუნავს,
ბრუნავს და ბრუნავს
წელქვემ წისქვილის ქვა“.

აქვე მინდა მოვიყვანო ავთანდილ ყურაშვილის სატრფიალო ბალადის ერთი სტროფი, რომელიც ფრაგმენტულად წისქვილსაც ეხება:

„და, როგორც ჩიტი დაფნიდან,
ელვისად შემომაფრინდა,
თავი მივეცი ბურანს...
ვისლა ახსოვდა აქეთკენ
რაზედაც მოვაშურე –
ფეხზე მკიდია, წისქვილი

ბრუნავს თუ არა ბრუნავს...
არ მიმესვლება ოჯახში,
მაგრამ მომხვედება სულელს!“

ავთანდილ ყურაშვილის პოეზიაში
ნისქეილებზე სხვა მშვენიერ ლექსსაც
ვიპოვით:

„ჩიფჩიფებენ, მოუსხამთ
ხავსის მწვანე კუნკული,
ისაა – გვერდზე წახრილი,
ესაა – წამოკუნტული;
ნისქეილებო, ზღაპრების
გუდა ნუთუ დაცალეთ?!
ჩაგჭკნობიათ ღანვები,
ვინ, ვინ აგასანსალებო?...“

ალსანიშნავია, რომ მეთორმეტე სა-
უკუნის საეკლესიო მოღვაწე, ბერნარ
კლევორელი ნისქილს „გარყვნილების
ბუდეს“ უწოდებდა.

2016 წელს თემურ ელიაშვილმა გამოაქ-
ვეყნა ელექტიური ტიპის ლექსი „ნისქეი-
ლი“. ის დღესდღეობით პოპულარული
პოეტური ტექსტია, რომელიც საინტე-
რესო ექსპერიმენტია, ფორმალისტური
თვალსაზრისით. ერთმანეთს ენაცვლება
8/7- მარცვლიანი სალექსო საზომით და-
წერილი სტრიქონები. ლექსში გამოყენე-
ბული ემფატიკური „ა“ (თვალისა, წლისა)
ხალხური ლექსისთვის დამახასიათებელ
განწყობილებას ქმნის. ამ რეფრენიანი
ლექსის ასეთი გარეგნული ეფექტი სუ-
ლაც არ არის აზრისთვის საზიანო. ფა-
ბულის მიხედვით, საუბარია მხცოვან
მენისქეილებზე, რომელიც თავის ახალ-
გაზრდობისდროინდელი სიყვარულის ამ-
ბავს ყვება თვალის ჩინდაკარგული, თუ
როგორ აუტრია თვალკაკება გოგომ თავ-
გზა და როგორ აქცია ზურგი, რომელ-
საც ვარსკვლავების მონყევტსს ჰპირ-
დებოდა. ერთ-ერთი სტრიქონი მეგრულ
ენაზეა დაწერილი, რაც ნათელს ხდის,
რომ ლექსის ლირიკული გმირი კოლხი
კაცია, მისი იმედგაცრუების ძველი ამბა-
ვი მკითხველში თანაგრძნობის განცდას
ბადებს და სევდიან განწყობილებას ინ-
ვევს ზამთრის პეიზაჟის ფონზე:

„ასე მითხრა: – არ მიწადაო,
ბიჭო, შენი დოვლათი.
რაც მაცვია იმითაო,

სხვას მივეყვები ცოლათო“.

„კაცი, საცხა ასი წლისა,
იხსენებდა თავისას...
ალარც ფაცხა, ალარც ქისა,
ალარც ჩინი თვალისა.
გარეთ თოვდა, აბგად ჰქონდა
ერთი მუჭა ხორბალი,
ქარი ქროდა, ქარი ქროდა,
ტრიალებდა ბორბალი“.

2016 წელს ილია ერქვანიამ გამო-
აქვეყნა სამსტროფიანი ლექსი „ქარის
ნისქილი“, სადაც პოეტი ამბობს, რომ
ქვასაც გამოსდის კეთილი საქმე, თუ
მეორე ქვას გაანდობს სათქმელს და
ფუნქციას შესძენსო. აქ გვახსენდება
ერთი ქართული ანდაზა, რომლის რე-
მინისცენციაა ლექსის პირველი სტრო-
ფი: „ნისქილის ქვები ერთმანეთს რომ
არ ეხმარებოდნენ, ერთმა რამდენიც
უნდა იბრუნოს, ვერას დაფქვავსო“:

„ჩემმა ნისქილმა საფქვავე დაფქვა,
ქვასაც გამოსდის კეთილი საქმე,
თუ მეორე ქვას გაანდობს ნათქვამს
და თავის სახელს დაარქმევს
საგნებს...“

პურად ქცეული მერე ის ფქვილი,
სჭირდება ობოლს, ღარიბს თუ
მდიდარს...
მოაგუგუნებს ქარის ნისქილი
მას, რაც სწყურია შორეულ ციდან...
და უხილავი ძალით და დარდით
ქვა ქვაზე ცურავს, ბლავის და
ცვდება...“

ღამის შავი ფრთა ადის და ჩადის
დიდ, უსასრულო ქარების მთებად...“

2017 წელს, უკრაინაში ყოფნი-
სას, რაულ ჩილაჩავამ გამოაქვეყნა
თოთხმეტმარცვლიანი ლექსი „ნანის-
ქვილარი“. პოეტი პირველივე სტროფ-
ში ახსენებს ქართულ მითოლოგიაში
ცნობილი ბოროტი სულის – „ალის“ –
სახელს. ამით ის, გალაკტიონისა და
ლადო ასათიანის მსგავსად, ნისქილის
დემონოლოგიურ ბუნებაზეც მიუთი-
თებს. მისი ხსენება ავისმომასწავლე-
ბელია. მეორე სტროფში ნახსენები
„ჯეგეთა“ წმინდა გიორგის მთაა ზუგ-

დიდში. როგორც ვიცი, პოეტის ოდაბადეში, მშობლიურ სოფელ აბასთუმანში, გერგობას (გიორგობა) აპრილის თვეში განსაკუთრებით აღნიშნავდნენ. მითის მიხედვით, ალქალს აფრთხობს შელოცვა და წმინდა გიორგის სახელის ხსენება. სამშობლოდან შორს მყოფი პოეტის ლექსში სიყმაწვილისდროინდელი სოფლის კადრები ილანდება და ლექსი მონატრების ძლიერი გრძნობით არის შთაგონებული. თავიდან გვიკვირს, თუ რატომ ჰქვია ლექსს „ნანისქვილარი“, ბოლო სტრიქონით ვიგებთ, რომ ფქვილის წასაღებად მისულ გლეხებს წისქვილი დამწვარი დახვდებათ:

*„წისქვილის ღარში გამაღებით
მოშხუის წყალი,
ბრუნავს ბორბალი თითქოს
ბრუნავს სამყარო მთელი“,
„წვანან ტომრები ბნელ კუთხეში,
როგორც მთვრალეები,
სიმინდის მარცვლებს აფრიალებს
დოლაბის ხმაზე“.
„ნამღევა მთვარეს ებჯინება
უთრთის კორტოხი,
(კოლხური ღამე ჩემს ხსოვნაში
ჩარჩა ეგეთად).
მთიდან ჩამოდის სურნელება ნორჩი
ფორთოხლის
და მთის კორტოხის სახელია
ჯეგე... ჯეგეთა“.
„სისხამზე სარჩოს წასაღებად
მოვლენ გლეხები,
და რა დახვდებათ? – მხოლოდ
ფერფლი, მხოლოდ ნაცარი!“*

ბოლოსთვის მოვიტოვე ჩემთვის გამორჩეული ლექსი.

2009 წელს ინტერნეტში გამოქვეყნდა კობა ჭუმბურიძის შთამბეჭდავი ეთნოლოგიურ-ლირიკული ლექსი „წისქვილისა“, რომელიც 2013 წელს დაიბეჭდა მის სადებიუტო პოეტურ კრებულში, 2018 წელს კი „პოეზიარზე“ განთავსდა ალბომში „პასტორალური პოეზია“, სადაც კოლეგების დიდი მოწონება დაიმსახურა. ეს პოეტური ტექსტი, ჩემი ფიქრით, გამორჩეულია ამ საუკუნის პირველ მეოთხედში დაწერილი წისქვილის ციკლის

თხუთმეტამდე ლექსში. ის ლექსიკური ერთეულების სიმრავლითაც გამოირჩევა, პოეტის მიერ გაცოცხლებულია მივიწყებული ძველი ქართული სიტყვები, რომლებიც არათუ სასაუბრო ენაში, ლიტერატურულ ნაწარმოებებშიც აღარ გამოიყენება, თუმცა დააკვირდით, როგორი პოეტური ჟღერადობის მქონეა ყველა. მკითხველმა რომ კარგად აღიქვას ლექსის შინაარსი, ნაგულისხმებ სიტყვებს მნიშვნელობებს გვერდით მივუწერ: „ხანდარა“ (ხანგრძლივ წვიმიანი); „ფიორა“ (ერთიბენო); „ფრუტი“ (წვიმის ერთ-ერთი ტიპი); „ჭიატი“ (მცირე შუქი); „ფთილა“ (ბამბის ან მატყლის ნაკუნი); „ფოშფოში“ (მცირე ნისლი); „აშიკი“ (ქალების მუსუსი); „მინდი“ (დაფქვისთვის მიღებული ცოტა ხორბალი); „წკირი“ (ხის წვრილი ნაპობი); „შურშული“ (ორპირი ქარი); „ხვიმრა“ (პირამიდის ფორმის მარცვლეულის ჩასაყრელი წისქვილში); „ღირღირი“ (ტლანქი); „დოლაბი“ (წისქვილის მოძრავი, დიდი ქვა).

ლექსში მარტის თვეა, ამინდის ცვალებადობითა და დამახასიათებელი ხშირი წვიმებით. პოეტი ოსტატურად, ორიგინალური მეტაფორებითა და ეპითეტებით გვიხატავს სოფლის ლანდშაფტს. ტყემაღმა კვირტები გამოიტანა, აბეზარი ქარი ყველგან დაქრის და ღრუბლებიდან ხანდახან თუ გამოიჭყიტება მზის შუქი, ხევიდან კი წისქვილის ხმა ისმის, რაც სოფელში სიცოცხლის დუღილზე მიუთითებს. პოეტი ზღაპრების გუდას უწოდებს წისქვილს, რომელიც ავდარში მგზავრის იმედი და თავშესაფარია.

ფორმის თვალსაზრისით, ლექსი შვიდმარცვლიანია, 5/2 იშვიათი მეტრის რიტმული ვარიაციაა, რომელსაც ორმარცვლიანი, ჯვარედინი რითმები აქვს. რითმათა სიუხვე ლექსს მელოდიურს ხდის და სტრიქონები წისქვილის ბორბლისკენ დასხლეტილი წყალივით, რაკრაკით იკითხება. ლექსიდან ვიგებთ, რომ მენისქვილეს ბონდო ჰქვია, რომელიც კეთილი და სათნო კაცი ჩანს, მცირე მინდის და ცოტა ჭორის მეტს არაფერს ითხოვს. მგზავრთან ერთად, წისქვილში არსებულ ბუხარს მიუჯდება სამუსაიფოდ, ცეცხლს შეუკეთებს

და ძველ ამბებს გაიხსენებს. ლექსში მითოლოგიური ჭინკებიც აფხაკურდებიან და ბუხარში ფიჩხები ჩინჩხლებს გაყრიან. სიცოცხლის წუთები, საათები და დღეები კი ფურაჟივით იღერდება. პოეტმა ორიგინალური ტროპი გამოიყენა ლექსში, როდესაც მარცვლეულის ჩასაყრელი ხვიმრა ქვიშის საათს შეადარა და ჩაგვაფიქრა ყოფიერებაზე, წუთისოფლის ხანმოკლეობაზე, რომელიც მარცვლეულივით და ქვიშასავით ნელ-ნელა იცლება. ლექსის ბოლოს პოეტი მონუსხულ მკითხველს ღამის ცაში აახედებს და ყველაზე დიდ დოლაბს – მთვარეს შეახედებს, რომელიც ნისლეულშია გახვეული. გავიხსენოთ კობა ჭუმბურიძის ლექსი:

ნისქეილისა

ვიდრე ხანდარა მარტი
დაიბეჩავენს ავდარს,
ტყემლის ფიორა კვირტი
ედიდგულეა ზამთარს.
ქრის აბეზარი ქარი,
თებერვლის ავი კუდი,
ამღვრეულია დარი,
თქემს ენაცვლება ფრუტი.
ხან რომ შხაპუნა წვიმა
დაუჭაქუნებს კრამიტს,
ხანაც ჭიატი მცირე
შემოაბრუნებს ამინდს.
ნიავეს ჭორივით დააქვს
ფთილა ფოშფოში ნისლის.
რა საამური ხმა აქვს
ხევში გამართულ ნისქეილს,
უძირო გუდას ზღაპრის,
თავადაც ღამაზ ზღაპარს,
გზას შერჩენილი მგ ზავრის
იმედს და თავშესაფარს.
ღარს დასხლეტილი წყალი
ჩაუხვევია ბორბალს,
კოტრიალობს და ბორგავს,
როგორც აშიკი ცხარი.
თავბრუდახვეულ დოლაბს
კრიჭა უზოგავს ხორბალს,
საკვამურს ცაში ბოლის
აუკლაკნია ხიდი,

მოლონიერდა ბინდი,
ბორცვები გადახუნდა,
ზის მეწისქვილე ბონდო,
ბევრი არც არა უნდა,
ცოტაოდენი მინდი,
ორი იმდენი – ჭორი,
აჰა, ეშველა მგონი,
მგ ზავრი გამოჩნდა შორი.
მალე გუზგუზა ბუხარს
მიუცუცქდება ორი
და მონდომებით გაჩხრეკს
ყოფიერების ავ-კარგს,
მოიგონებენ ამბებს,
გარდასულსა და გამქრალს,
და ამ დუდუნის მიღმა
სევდის ელფერი დაკრავს
ღარში ნაკადის რაკრავს
და სარეკელას რიკრიკს,
ნისქეილმა ფიქრი იცის,
ფიქრი შორეთში მიქრის...
საიდუმლოსი, დიდის,
მოგეძალება განცდა,
წუთისოფელი, ფლიდი,
რა დაუნდობლად გძარცვავს,
როცა სიცოცხლეს შენსას
ისე ღერღავს და ნაცრავს,
როგორც ბუხარი წკირს და
როგორც დოლაბი მარცვალს...
სმენას მოგტაცებს წამით
შურშული ხმელი ისლის,
ამ ბურდებიდან ღამით
ჭინკის ფხაკურიც ისმის,
ბუხარში ფიჩხი, სველი,
ბრაზობს, ნაპერწკალს ისვრის,
მოჰყვება ხიბლი ძველი
ხევში გამართულ ნისქეილს,
სადაც ფიქრი და განსჯა
ხანდახან ლექსად იშვის
და იწრიტება ხვიმრა,
როგორც საათი ქვიშის,
სადაც დოლაბის ღირღილს
უხამებს გული ძვერას
და გაუმხელი შიშით
ეპოტინება მზერა
ნისლეულების გროვას,
შორეულ ცაში მბოლავს
და თვალსაწიერს ჩვენსას,
ერთ უზარმაზარ დოლაბს.

მურად მთვარელიძე

მოხუცი მევიოლინე

მოხუცმა მევიოლინემ ცას გახედა და გაიფიქრა: „დღეს განსაკუთრებული საღამო მელოდება, ცაზე ყველა ვარსკვლავი გაბრწყინდება და მთვარეც თავის სხივებს ვერცხლსა და ოქროს გაურევს.“

მოხუცი მევიოლინე მარტო ცხოვრობდა. აბა, წარმოიდგინეთ, ფერდობზე შეფენილი ტყის პირას პატარა, ლამაზკედლებიანი სახლი, ასეთივე ლამაზი ეზოთი და იმ ბაღში დღემუდამ მოფუსფუსე მოხუცი, რომელიც ყვავილებსა და სხვა ულამაზეს მცენარეებს თავს ევლებოდა და სულ იმის ცდაში იყო, მათ მიმართ მეტი მზრუნველობა გამოეჩინა.

– თუ ამდენს შრომობდა, მეტი რაღა უნდა ექნაო, – ვიცი, რომ მსაყვედურობ შენ, ჩემო პატარავ, შენ ხომ ჩემი მოაზროვნე და ინტერესიანი მკითხველი ხარ, მაგრამ ძალიან გთხოვ, ნუ გამიბრაზდები, მე ის მოხუცი ძალიან მიყვარს და ასე იმიტომ დავწერე, რომ მისი მზრუნველობისა და თავდადების ხარისხი შენს თვალში კიდევ უფრო მეტად გამეზარდა. ახლა არ მითხრა, ხარისხი რაღააო. შენ ხომ უკვე საიმისოდ დიდი ხარ, თუმცა, რაკი შენს თვალებში მაინც ვხედავ ერთგვარ დაბნეულობას, ამასაც აგიხსნი: იცოდე, რომ ყველაფერს იმის მიხედვით ვაფასებთ, შრომასთან ერთად, თუ როგორ ვახმართ მას ჩვენს

ცოდნასა და გამოცდილებას. ისიც ხომ ვიცი, რომ ზოგს შრომისმოყვარეობა აკლია, ზოგს – ცოდნა, ზოგსაც – გამოცდილება... აი, როცა ეს სამივე რამ ადამიანში არის თავმოყრილი, მისი ნამუშევარი ყოველთვის ხარისხიანი, ანუ საუკეთესო გამოდის. ჰოდა, ჩვენი მოხუცი მევიოლინეც სწორედ ასეთი იყო. წლებს მისთვის, დიდ ცოდნასა და შრომისმოყვარეობასთან ერთად, დიდი გამოცდილებაც ებოძებინა.

– რა? კიდევ გაგიჩნდა კითხვა? კი, შენი თვალები ნამდვილად ამას მეუბნება. აბა, მითხარი, რა ვერ გაიგე? – „ებოძებინა“ არ იცი რა არის? ახლავე აგიხსნი, ჩემო ცნობისმოყვარე მეგობარო, მაგაზე როგორ დაგზარდები, უკეთეს საქმეს რას გავაკეთებ? იცი, როგორ მიყვარს ვინმეს რაიმეს რომ ვუხსნი და ისინიც რომ გულდასმით მისმენენ?! ჰოდა, რაკი შენც ერთი მათგანი ხარ, ვისაც ასე უყვარს კითხვაც

და მოსმენაც, მეც ბედნიერად ვთვლი თავს, რომ კიდევ ერთი ლამაზი სიტყვა გაგაცნო: მაშ ასე, დაიმახსოვრე: ებოძებინა, ანუ მიეცა, ეწყალობებინა, სულ ერთია, რომელ სიტყვას გამოიყენებ, მე კი ეს სიტყვა უფრო მომწონს და ამიტომაც ის გავიხსენე.

– ჰო, კარგი, კარგი, ყველაფერი გავიგე, გააგრძელო, – მესმის შენი ხმა. ჰოდა მეც ვაგრძელებ:

ერთი სიტყვით, ჩვენი მოხუცი მევიოლინე მთელი დღე თავის ბალნარში ტრიალებდა და ყვავილებსა და მცენარეებს როგორც ადამიანებს ისე ელაპარაკებოდა. იმ ახლომახლოში სხვა არც არვინ იყო, თავისი სიხარული თუ სადარდებელი რომ გაენდო, ამიტომ ყველაფერს, რაც უხაროდა ან სწყინდა, ხან ყვავილებს უზიარებდა, ხან – ჩიტუნებს, მასთან ხშირად რომ სტუმრობდნენ და, თქვენ წარმოიდგინეთ – ხან ტყის სხვა ბინადართ... ისინიც თავისებურად უხსნიდნენ გულისკარს მოხუცს და ათასგვარ სააღერსო და სამადლობელ სიტყვას ეუბნებოდნენ.

იმედი მაქვს, შენ იმდენად ნაკითხი ყმანვილი ხარ, არ გაიკვირვებ და მით უმეტეს, არ მისაყვედურებ: ფრინველებმა და ცხოველებმა, მით უფრო, მცენარეებმა ლაპარაკი არ იციანო!.. ხომ იცი, რომ ასე არ არის?! – ბუნებაში ყველაფერს თავისი ენა აქვს და ჩვენმა მოხუცმა მევიოლინემ მათი ენაც ჩინებულად იცოდა.

– კი, მაგრამ ბუნების ენა ვინ ასწავლა? – მეკითხებიან შენი თვალები...

– რა კარგი ვინმე ხარ, რა დროული და კარგი კითხვა დამისვი, ვიცოდი, ვიცოდი, ამას რომ მეკითხავდი. აი, რა გითხრა: ჩვენს მოხუც მევიოლინეს ესეც დრომ და გამოცდილებამ ასწავლა, სულ მათთან ტრიალებდა, თანაც ის ხომ მუსიკოსია, მევიოლინე, ბგერა სულ სხვაგვარად ესმის და ფრინველებისა და მცენარეების ენაც სხვა რა არის, თუ არა მუსიკა? ერთი სიტყვით, ჩვენი მოხუცი მევიოლინე ბუნების ნამდვილი მესაიდუმლეა, ამიტომაც, რომ არა მარტო თავისი ეზოს ბინადარ მცე-

ნარეებსა და ფრინველებს უყვართ ასე ძალიან, ტყის მოღუშულ ცხოველებსაც კი სახეზე ღიმილი ეფინებათ, როცა მას იხსენებენ და ცდილობენ, ხშირად მოინახულონ და მისი ვიოლინოს ღვთაებრივი ჟღერით დატკბნენ.

– ჩვენო საყვარელო მოხუცო, წუხელ ისე კარგად გვეძინა, ისეთი ლამაზი და ფერად-ფერადი სიზმრები ვნახეთ, ისეთი ბედნიერები ვართ, რომ აღარც კი ვიცით, მადლობა როგორ გადაგიხადოთ! – დილით, ბალნარში გასვლისთანავე მიახარეს მოხუც მევიოლინეს ყვავილებმა და სხვა მცენარეებმა...

– ჩვენც, ჩვენც, მთელი ღამე უმშვენიერეს სიზმრებში გავატარეთ! – მათ სამადლობელს ჩიტუნებიც აჰყვნენ და მოხუცის ეზო ლამაზ-ლამაზი სიტყვებითა და სიყვარულის გადაძახილებით აივსო.

საქმე იმაშია, რომ ყოველ საღამოს, როცა დღე ბინდის პირბადეს ჩამოიფარებდა და ვარსკვლავებისა და მთვარის მოლოდინში ცას სრული სიჩუმე მოიცავდა, მოხუცი მევიოლინე თავის ძველთაძველ ვიოლინოს გამოიტანდა და ისეთ მელოდიებს ააჟღერებდა, ისეთი გატაცებითა და შემართებით უკრავდა, რომ მცენარეები და ფრინველები თუ ტყის ბინადარი ცხოველები, ყველა მისკენ მოისწრაფვოდა და ამ ჰანგებს სულგანაბულები უსმენდნენ.

ახლა მთვარე და ვარსკვლავები? როგორც კი მისი ვიოლინოს ხმა მათ ყურთასმენას მისწვდებოდა, ერთმანეთს ასწრებდნენ, ჯერ აკიაფდებოდნენ, მერე უფრო გაკამკამდებოდნენ და, მადლობის ნიშნად, იქიდან უგზავნიდნენ სიყვარულით დატვირთულ სხივადონებს.

– ეს სხივადონები რაღამ მოგაფიქრა? – ეშმაკურად იღიმები და, ვგრძნობ, ეს სიტყვა შენც მოგეწონა.

– აბა, რა ვიცი, მხრებს ვიჩეჩავ მე, – აი, ახლა კი პასუხი არ მაქვს, მეც არ ვიცი, რატომ მოვიფიქრე ეს სიტყვა. ეტყობა, მინდოდა, უფრო მეტი სიყვარული გამომეხატა ჩვენი მოხუცი მევიოლინეს მიმართ!

– მეც ასე ვიფიქრე! – მეუბნები შენ და, ვიცი, ერთი სული გაქვს ახლა მთვარეზე გითხრა რაიმე.

რომ იცოდე, როგორ მამხნევეს შენი ასეთი მხარდაჭერა. რაც შეეხება მთვარეს, ის დინჯად გამობრძანდებოდა ხოლმე ცაზე, მერე მოხუცი მევიოლინეს ეზოში მდგარ მაღალ ნაძვს მოძებნიდა, მის კენწეროზე მეფურად დაბრძანდებოდა და გაღიმებული უსმენდა მომაჯადოებელ ჰანგებს.

შუალამისას, როცა მთვარე ნაძვის კენწეროს ტახტრევანიდან წამოდგებოდა და ლამის სამეფოს დასათვალიერებლად გაემგზავრებოდა, ჩვენი მოხუცი მევიოლინე ბოლო ჰანგებს ააჟღერებდა, თავის საყვარელ მსმენელებს ტკბილ ძილსა და ფერად სიზმრებს უსურვებდა, ლამპიონებს გამორთავდა და თვითონაც დასაძინებლად გაემართებოდა.

ასე გრძელდებოდა უკვე რამდენი წელია... ეს საღამო კი განსაკუთრებული უნდა ყოფილიყო.

– რატომ? – მესმის შენი შეძახილი.

– მოკლედ, თხრობას აღარ მაცდი, რატომო მეკითხები?! ჰო, ეს ძალიან სევდიანი ამბავია. როგორ გითხრა, მოხუცები ბოლოს აუცილებლად ცაში მიდიან და ჩვენი მოხუცის ჯერიც დამდგარიყო, რომ ცისთვის მიეშურებინა. ამას მხოლოდ შენ გეუბნები! საიდუმლოდ უნდა შეინახო.

– არა, გეხვეწები, იმ ყვავილებს ნუ ეტყვი. შეიძლება წინასწარ ისე დადარდიანდნენ, რომ ეს ამბავი ვერც გადაიტანონ. მოხუცმა კი ყველაფერი ისე მოაგვარა, რომ მასთან განშორება იმ ყვავილებსა და ფრინველ-ცხოველებს შედარებით იოლად გადაეტანათ. ამიტომ ეს ჩვენი საიდუმლო იყოს, თვითონ მოხუცს მივანდოთ, ამ ამბავს, რა სიუჟეტს მოუძებნის.

– სიუჟეტი? – ეს იგივე ამბის განვითარებაა. კარგია ესეც რომ მკითხე, აღარ დაიბნევი, ვნახოთ, აბა, რა სიურპრიზს გვიმზადებს ჩვენი კეთილი მოხუცი... შენ ხომ იცი, მოხუცები განსაკუთრებულად მოსიყვარულენი და კეთილები რომ არიან? ვიცი, ვიცი,

როგორ არ ვიცი, რომ შენ ისინი ძალიან გიყვარს და გარკვეულწილად მათზე ზრუნავ კიდევ.

– რასაკვირველია, მიყვარს, – მპასუხობს ჩემი პატარა მეგობარი და მერე ისე მიყურებს, ვხვდები რალაცა უნდა მითხრას, მაგრამ თან ეძნელება.

– მითხარი, მითხარი, ნუ გერიდება! – ვამხნევებ მე და თანაგრძნობით ვუღიმი.

– შეიძლება იმ მოხუცი მევიოლინეს ამ უცნაურ კონცერტზე რომ წამიყვანო? ბოლოს და ბოლოს, მე ხომ სამუსიკო სკოლაში სწორედ ვიოლინოს კლასში დავდივარ?

– რასაკვირველია, შეიძლება, – ვუღიმი მე, – ამაზე უკვე ვიზრუნე, აი, მოსაწვევი შენ სახელზე. ნახე რა წერია: „ყმანვილ მევიოლინეს!

გეპატიჟები ჩემს ბოლო კონცერტზე! დიდი სიყვარულით, მოხუცი მევიოლინე“.

– რა კარგია, საკუთარი თვალით ვნახავ და მოვისმენ მის მიერ აჟღერებული ვიოლინოს ჰანგებს! – შესძახა ჩემმა პატარა მევიოლინემ და სიხარულით ცეკვა დაიწყო.

– მამ ასე, საღამოს, როცა ბინდი ფეხაკრეფით დაიწყებს დედამიწაზე ჩამოსვლას, ჩვენ ერთად გავუდგებით მევიოლინეს სახლისაკენ მიმავალ გზას, შევთანხმდით?

– შევთანხმდით! – მხიარულად ამბობს ჩემი ყმანვილი მევიოლინე და, ვგრძნობ, რომ ერთი სული აქვს, როდის დადგება საღამო, რომ ეს საოცარი მოხუცი იხილოს.

მოხუცი კი იმ საღამოსთვის მართლაც განსაკუთრებით ემზადება...

– ვიოლინო სრულ მზადყოფნაშია, – თქვა მან და სათნო ღიმილმა სახე გაუნათა. ახლა ტანსაცმელზე უნდა ეზრუნა. ამ განსაკუთრებულ კონცერტს საშინაო ტანსაცმელში ჩაცმული ხომ არ ჩაატარებდა?!

გაახსენდა, რომ კარადის ზედა თაბურზე ერთ დროს განუყრელი ახალგაზრდობისდროინდელი შავი ბაფთა პატარა კოლოფში აქვს შენახული, თეთრი გაქათმებული პერანგი და შავი ფრა-

კიც იქვე კიდეა... ჰო, მართლა, სულ დამავინწყდა, შლაპა, შავი შლაპა, რომელიც, ვინ იცის, რამდენი წელია აღარ დაუხურავს, კარადის თაროზე თვლემს და, როცა გამოიღვიძებს ხოლმე, სულ იმას ნატრობს, როდის დადგება ის დრო, როდესაც ამ კარადის თაროდან გააღწევს და ცას შეჰლიმებს...

– მგონი ეს წუთიც ახლოვდება! – ჩუმად წასჩურჩულა შლაპამ ფრაკს და რაღაც განსაკუთრებული ამბის მოლოდინში გაიტრუნა.

დიდი ხანი არ გასულა, მოხუცმა მევიოლინემ კარადის კარი გამოაღო და თავისი ძველი, მაგრამ ახალივით მბზინავი ტანსაცმელი ჯერ შეათვალიერა, მერე პერანგი ჩამოხსნა და ღიმილით სკამზე გადაფინა, ბოლოს შარვალსა და ფრაკსაც მიუჩინა ადგილი, ბაფთაც ამოიღო პატარა კოლოფიდან და შლაპასაც შეახო თავისი დამჭკნარი თითები. ერთხანს ასე უყურა, მერე თავზე მოირგო და სარკესთან მივიდა. ის იყო, უნდა გაბრუნებულიყო, რომ ყურში აშკარად ჩაესმა უხილავი ხმა:

– მაღლობა, ჩემო მოხუცო, რომ გაგვიხსენე, განა ჩვენ არ ვიყავით შენი დიდების მოწმე, როცა უდიდეს დარბაზებში შენი ვიოლინოს ჰანგებით გაბრუნებული მსმენელი ფეხზე ამდგარი გიმართავდა ოვაციას?!

– ერთი წუთით, მეგობრებო! – აჩურჩულდა შლაპა, ალბათ გახსოვთ, ამ დროს ჩვენი ბედნიერი მევიოლინე მე ხელში ამიტაცებდა ხოლმე და ისეთი მოხდენილი მოძრაობით მახდევინებდა მაღლობას, მე თვითონ ვიყავი ამით გაკვირვებული...

მართლაც ასე იყო, თავისი ხელოვნებით ჩვენს მოხუც მევიოლინეს ყველა აღტაცებაში მოჰყავდა. ამიტომ დიდი სიამოვნებით ინვედნენ მას ცნობილი საკონცერტო დარბაზები... მერე კი, როცა ასაკი მოემატა და კონცერტებზე უარი თქვა, ამ ტყის პირას დასახლდა, პატარა ლამაზი სახლი აიშენა, ეზო ყვავილებითა და მარადმწვანე მცენარეებით დაამშვენა და მშვიდ ცხოვრებას დაუბრუნდა. ზამთრობით კი, როცა

ბუნება იძინებდა და ყვავილებიც ტკბილ სიზმრებს ნახულობდნენ, ის თავის ბუხართან იჯდა და მოგონებებში იძირებოდა, ხანაც საინტერესო წიგნებს კითხულობდა. ჰოდა, სწორედ ზამთრის დღეებში დაიმეგობრა არაერთი ცნობილი ზღაპრის გმირი, რომლებსაც ხშირად ელაპარაკებოდა ხოლმე და ამით ძალიან ბედნიერი იყო.

– განსაკუთრებით რომელი წიგნი უყვარდა?

– ამას სულ მალე გაიგებ, ახლა კი დროა, ხელი მომიკიდო და მოხუცი მევიოლინეს სახლისკენ მიმავალ გზას გავუდგეთ. ხომ იცი, შებინდებამდე იქ უნდა ვიყოთ, არ უნდა დაგვაგვიანდეს. გახსოვდეს, სადაც გელიან, იქ დროულად უნდა მიხვიდე, დაგვიანება მხოლოდ უდისციპლინო ადამიანებს ჩვეუიათ. დროულად თუ არ მივედით, ჩვენი მოხუცი ძალიან ინერვიულებს. რაკი მიგვინვია, გველოდება კიდეც, ხომ ასეა?

– ასეა! – დამეთანხმა ჩემი პატარა მეგობარი და ხელი გამომიწოდა. შევხედე და მხოლოდ ახალა აღმოვაჩინე, რომ საკონცერტო ტანსაცმელი ეცვა და თეთრ პერანგს პატარა შავი ბაფთა უმშვენებდა.

– ჰოდა, რაკი ასეა, ვიჩქაროთ! ამა-სობაში დაბინდდება და ეს საოცარი კონცერტიც დაიწყება. იქ ბევრნი კი არ ვიქნებით, სულ ათი ადამიანი, ახლა ამ კოვიდაფეთქებისა და პანდემიის დროს ჩვენი მევიოლინე მეტს ვერ მიიწვევდა. ჯერ ერთი კანონით იკრძალება, მეორეც, ხომ გვინდა ჩვენც იმ მოხუცივით დავბერდეთ, ამიტომ ყველა რეგულაცია ზედმინევენით უნდა დავიცვათ.

– აი, პირბადეები. შენთვის სპეციალურად, პატარა ზომის პირბადე შევარჩიე, მაგრამ ნახე, რა ლამაზია და თანაც, რაც მთავარია – საიმედო... მტკიცედ უნდა ვიყოთ, ამ ინფექციას ციხე-სიმაგრესავით უნდა დავუხვდეთ, რომ ჩვენში ვერ შემოაღწიოს.

●

– ესეც ასე. სკამები ერთმანეთისაგან საკმაო მანძილითაა დაშორებული,

ჭიშკართან სპეციალური ხსნარიც დგას, პირბადეებიც იქვე აწყვია. თუ ვინმეს მისი წამოღება დაავიწყდა, პრობლემა არ შეექმნება, – ჩაილაპარაკა მოხუცმა და სახლში შევიდა.

კონცერტის დაწყებას სულ რაღაც ნახევარი საათი უკლია. ჩვენი მოხუცი მევიოლინე კი უკვე გამოწყობილა შავ ფრაკში, თეთრი პერანგის საყელოს ლამაზი შავი ბაფთა უმშვენებს და თავზეც თავისი ერთ დროს განუყრელი მლაპა ახურავს.

– ყველაფერი რიგზეა, ყველაფერი, – გულში გაივლო მოხუცმა და ფანჯარას გახედა, მერე მასთან უფრო ახლოს მივიდა, ხემით ფარდა ოდნავ გადასწია და ეზოში გაიჭვრიტა. უკვე ათივე სკამი შევსებულიყო.

– რაც მთავარია, – ის პატარა მევიოლინეც აქ არის! – ჩაიღიმებდა მოხუცმა და უკვე ხმამაღლა თქვა:

– დროა, გავიდე!

კართან ცოტა ხნით შეჩერდა. ერთ ხელში ვიოლინო ეჭირა, მეორეში – ხეში. სახლს სევდიანი მზერა მოავლო და გულში გაივლო: „მორჩა, ყველაფერი დასრულდა!“ მერე, თითქოს საკუთარ თავს გაუჯავრდაო, – კი არ დამთავრდა, ყველაფერი ახლა იწყება, – განა ასე არ არის? – თითქოს გულს ჰკითხა მოხუცმა და მანაც მაშინვე დაუდასტურა: – ასეა, ყველაფერი ახლა იწყება, მოემზადე!

– მზად ვარ! – მტკიცედ თქვა და კარი გამოაღო.

ყველა სტუმარი მისთვის განკუთვნილ ადგილზე იჯდა.

მასპინძელმა ყველაზე სათითაოდ შეაჩერა მზერა და თითოეულ მათგანს თავის დაკვრით მიესალმა. პირველ რიგში მათილდა იჯდა. უნდერკინდი გოგონა უგულო მშობლებს გამოჰპარვოდა და, ერთი სული ჰქონდა, როდის გაიგონებდა საუკუნეს მიღწეული მუსიკოსის მიერ აჟღერებული ვიოლინოს ხმას. მის გვერდით, უფრო სწორად, ასე მეტრ-ნახევრის მოშორებით პინოქიო ცქმუტავდა. მან ხომ საკმაოდ გრძელი გზა გამოიარა, რომ ეს ხის ბიჭი მობზროვნე ადამიანად ქცეულიყო. ჰოდა,

როცა ყველა სიძნელე უკან მოიტოვა, კამკაშა ვარსკვლავს თავისი სურვილი ჩაუთქვა. ვარსკვლავმაც არ გაანზილა, მოხუც მევიოლინეს მისი თავი გააცნო და აი, ახლა ის ამ ცნობილი ყმანვილების გვერდით ზის, მაგრამ სკამზე ვერ ისვენებს. მის გასწვრივ პეპი გრძელიწინდა ზის. ეშმაკი და მოხერხებული პეპი ახლაც პოლიციელებს დაუსხლტა, რათა კონცერტზე არ დაეგვიანებინა. პირველ რიგში კიდეც ერთი შენი საყვარელი პერსონაჟი ზის. აბა, დააკვირდი! – ვერჩურჩულები ჩემს მეგობარს, – სწორია. იცანი ხომ? დიახ, დიახ! ვინი პუჰი – ჩვენი საყვარელი დათუნია, რომელიც, ზოგადად, დროს სულ თავის უერთგულეს მეგობრებთან ერთად ატარებს, მაგრამ აქ ყველას ხომ ვერ წამოიყვანდა, ამიტომაც მარტო მოვიდა.

მეორე რიგში ალისა ზის და გული გამალებით უცემს. თავისი საოცრებათა ქვეყნიდან ის სწორედ იმიტომ მოვიდა, რომ მოხუცი მევიოლინე ზღაპრების ქვეყანაში გააცილოს. მის სიახლოვეს ჩიპოლინო ზის – მემბოხე, სიმართლისმადიებელი. გადანყვიტა ცოტა ხნით მაინც გასცლოდა ჩვეულ შფოთსა და ალიაქოთს და მოხუცის სიახლოვეს სულიერი სიმშვიდე ეგრძნო.

ალუბლის ქუჩის 17 ნომრიდან მერი პოპინსი მობრძანებულია, რათა თავის აღსაზრდელებს ამ დაუფინყარი საღამოს შესახებ ახალი ზღაპარი უამბოს. მის გვერდით პატარა პრინცი ზის და ხმას არ იღებს, მხოლოდ იღიმება. სამაგიეროდ, ბურატინო ვერ ისვენებს, სკამზე ცქმუტავს და ყველას აკვირდება. რა ქნას, სხვებს პირბადეები ღამაზად აუკრავთ, მას კი თავისი ნოწლოკინა ცხვირი ამის საშუალებას არ აძლევს. თუ ყურებზე გაიკეთებს პირბადეს, ცხვირი იმდენად გრძელია, რომ მასზე ვერ ეფარება, თუ ცხვირს დაიფარავს, სამაგრები ყურებამდე არ სწვდება. ბევრს წვალობს და მერე ასეთ გამოსავალს პოულობს. პირბადეს თავისივე ცხვირით ხვრეტს, ცხვირს მასში გაჰყოფს და ასე ირგებს.

– აი, ყველა აქ არის, ხედავ ჩემო პა-

ტარა? – ვეუბნები ჩემს პატარა მევიოლინეს და თვალებით ზღაპრების გმირებისაკენ ვანიშნებ. ის ყველას ცნობისმოყვარედ აკვირდება და თან თვალები უცნაურად უბრწყინავს.

– დავიწყით! – ამბობს მასპინძელი და ეზოს საოცარი ჰანგი ეფინება. ჩვენი მოხუცი ვიოლინოს ისე აჟღერებს, ყველა გაირინდება და ირგვლივ საოცარი სინაზე ისადგურებს.

– შენც ხომ მოგწონს? – ვეკითხები ჩემს უმცროს მეგობარს და სახეზე ვაკვირდები.

– განა ვერ ხედავ ჩემს ცრემლიან თვალებს? – ასევე ჩუმად მპასუხობს ნორჩი მევიოლინე და წამით ცრემლიან თვალებს მომაპყრობს.

მოხუცი პატარა სცენაზე დგას. უფრო სწორად, შემალღებულ ფიცარნაგზე და თავდავინწყებით უკრავს. ვიოლინოს მომნუსხავი ხმა სცილდება ბალს და ტყეს საამურად ეფინება. მერე ყველა ხედავს, როგორ უხმოდ მოფრინავენ ტყის ფრინველები და ხეებზე უჩუმრად სხდებიან, ხოლო მესერს ტყის ბინადარი ცხოველები შემორტყმიან და ისინიც იმდენად გაუტაცია მუსიკის ჰანგებს, თვალებში მათაც ცრემლი უბრწყინავთ...

მოხუცი კი შთაგონებული უკრავს, უკრავს და უკრავს... მერე უცბად, წამიერად, ცაზე ვარსკვლავები როკვას იწყებენ და მთვარეც ტყის თავზე ღრუბლის ტახტრეწიდან წამოდგება. იქ მყოფი ათივე მსმენელი საკუთარი თვალით ხედავს, როგორ ჩამოუშვებს მთვარე სხივების ოთხ ჯაჭვს და როგორ ნენ-ნელა იწყებს ფიცარნაგი ზევით აწევას... უტკბილესი ჰანგებით მოხუცი მევიოლინე იქ მყოფთ და თავის სახლს ემშვიდობება და იმ საოცარ მუსიკას კიდევ უფრო მეტ ჟღერადობას სძენს.

როგორც კი მოხუცის ფიცარნაგმა მიწიდან აწევა დაიწყო, პირველი ბურათინო წამოხტა, მას პინოქიო მიჰყვა და არც ჩიპოლინო ჩამორჩა. უნდოდათ ფიცარნაგს ჩასჭიდებოდნენ და მოხუცი მევიოლინე ზეცაში არ გაეშვათ, მაგრამ ეს ვერ შეძლეს, რადგან ფიცარნაგი ამასობაში საკმაოდ მაღლა ასულიყო

და მოხუცი მევიოლინეც ცრემლჩაღდგარი თვალებით ემშვიდობებოდა თავის საყვარელ მეგობრებს. რაც უფრო მაღლა-მაღლა მიიწევდა მოხუცი, ვიოლინოს ხმაც მით უფრო სუსტდებოდა.

– რა კარგია, – გულში გაივლო პატარა უფლისწულმა და გაილიმა, – ჩემი პლანეტიდან მის ნახვას უფრო ხშირად შევძლებ!

– დაბრუნდება? – მკითხა ჩემმა პატარა მეგობარმა და ცრემლიანი თვალებით შემომჩერდა.

– ალბათ ოდესმე დაბრუნდება ან იქნებ ის უკვე სულაც აქაა, ჩემ გვერდით?! – გავილიმე მე და უკანასკნელი მზერა შევაავლე სულ მაღლა-მაღლა აღმავალი სხივების ჯაჭვებს, საიდანაც სუსტად, მაგრამ ჯერ კიდევ ისმოდა ვიოლინოს მომნუსხველი ხმა.

ჰრინცი და ჰრინცესა

ერთ დღეს ქალაქის ერთადერთი მოედნის მთავარ სარეკლამო ბოძზე ახალი აფიშა გამოჩნდა, რომლის ტექსტი მოქალაქეებს აუწყებდა, რომ ორი დღის შემდეგ, ანუ შობის ღამეს, ქალაქის დიდ საკონცერტო დარბაზში, რომელიც ერთადერთი და მთავარი ქუჩის 120-ე ნომერში იყო განთავსებული, გაიმართებოდა კონცერტი.

ჯერ ვერ ვიტყვი და ამ აფიშის ტექსტსაც ზუსტად ვერ გადმოგცემ, თუ ვინ წარსდგებოდა ან წარსდგებოდნენ მაყურებლის წინაშე ამ შობის ღამეს, მაგრამ იქ კი მათი სახელები ეწერა და თანაც ისეთი დიდი ასოებით, რომ ყველას ყურადღებას და რაც უფრო საყურადღებოა ღიმილს ან სულაც გულიან სიცილს იწვევდა.

– ჰა-ჰა-ჰა! – აფიშაზე რომ სახელები შეგეშლებათ დიდ ტექსტებში რალა იქნება? – ზოგჯერ სიცილით, ზოგჯერ გაბრაზებითაც კი კითხულობდნენ გამველ-გამომველები და თავებს აქეთ-იქით უკმაყოფილოდ აქნევდნენ.

– ჰა-ჰა-ჰა! – მესმის შენი ხარხარი, – მაგრამ შენ ჯერ არ იცი, რა ხდება და მხოლოდ ხალხის შენიშვნების გამო

იცინი, მე კი გირჩევ, სხვას ნუ აჰყვები, ჯერ კარგად გაარკვიე ხოლმე სიტუაცია და რა დასკვნასაც თვითონ გააკეთებ, იმის მიხედვით იმოქმედე.

– ჰო, ეს ისე, მასწავლებელივით კი გამომივიდა დარიგება, მაგრამ უფროსები ვალდებულებიყ ვართ უმცროსებს სწორი მიმართულება მივცეთ, თანაც იყოს მასწავლებელივით, მერე რა მოხდა, ვიცი, რომ შენი მასწავლებელი ძალიან გიყვარს, ჰოდა, წარმოიდგინე, რომ ამ შენიშვნას ის გაძლევს. ჩვენ კი ასე მოვიქცეთ: ვიდრე მთავარ ამბავს მოგიყვებოდეთ, ეს გაცეცხული და ზოგიც გაბრაზებული ხალხი ცოტა ხნით იქვე დავტოვოთ, ჩვენ კი ჩვენს საქმეს დავუბრუნდეთ.

ოო, რა გულმავიწყი ვინმე ვარ, სულ დამავიწყდა თავიდანვე შეგთანხმებოდი, მინდა ამ ჩვენს ქალაქს, სადაც თითქმის ყველა ჩემ მიერ მოთხრობილი ამბავი ხდება, რასაკვირველია, შენი ნებართვისა თუ სურვილის შემთხვევაში, ზღაპრიონი ვუწოდო, ქალაქი ზღაპრიონი! როგორია? მე ვფიქრობ, ცუდად არა ჟღერს, თანაც სხვადასხვა ქვეყნების ბავშვებსაც თუ დააინტერესებთ ამ ჩვენი ქალაქის ამბები, მისი სახელწოდება შეუძლიათ თავის ენაზედაც კი თარგმნონ და შესაბამისი დაბოლოებაც მისცენ. მე პირადად, საწინააღმდეგო არაფერი მაქვს, ჰქონდეს ყველა ეროვნების ბავშვს თავისი ქალაქი, სახელად ზღაპრიონი.

– შენც თანახმა ხარ? ასეც ვიცოდი, შენი კეთილი გულის ამბავი ჩემთვის კარგადაა ცნობილი.

მჯერა, სხვებიც გადათარგმნიან თავის ენაზე ჩვენი ქალაქის სახელწოდებას და ჩვენ ყველანი ამ ჯადოსნური ქალაქების ბინადარი ვიქნებით. ერთი სიტყვით, ჩვენს ქალაქ ზღაპრიონს ბევრი დაძმობილებული ქალაქი ეყოლება და მერე ჩვენს გმირებს იმ ქალაქებში გავასეირნებთ. ხომ კარგი იქნება?

– მიხარია, რომ მხარი ამიბი და ჩემი იდეა შენც ძალიან მოგეწონა. ხოდა, ჩვენი ლამაზი ქალაქის – „ზღაპრიონის“ ქუჩებში საღამოობით ლამპიონები რომ აინთება და ქუჩა განათდება, წესით, კონ-

ცერტიც მაშინ უნდა დაიწყოს, მაგრამ ჯერ მანამდე მთელი ორი დღე გვაქვს და ამ ორ დღეში იმ აფიშის გამო ხალხი იმდენს იცინებს, რომ ჩვენს ქალაქში ღიმილის ორდღიური გამოცხადდება.

ჰოო, ლამის დამავიწყდა, რას ვყვებოდი. გინდაც დამვიწყნოდა, არ ვიდარდებ, შენ აქ არ მყავხარ? ყველა სიტყვას რომ იმახსოვრებ, ვერ შემახსენებ თუ რაა?! მაგრამ, მგონია, ახლა არ დამჭირდეს შესხენება. მაშ ასე:

ჩვენი ლამაზი ქალაქის – „ზღაპრიონის“ – მთავარი ქუჩის დასაწყისში ერთი თქვენი ტოლი ბიჭი ცხოვრობდა, რომელიც ჯერ კიდევ სულ პატარაობიდანვე იმით გამოირჩეოდა, რომ ჩინებული ხმა ჰქონდა და ძალიან ლამაზად მღეროდა. მერე და მერე, რომ წამოიზარდა, ხმა კიდევ უფრო საინტერესო და ძლიერი გაუხდა, მაგრამ ხმა ერთია და მისი დამუშავება – მეორე, რაც მხოლოდ მუსიკის მასწავლებელს შეუძლია. მართალია, ამ ჩვენს ქალაქ ზღაპრიონში მუსიკალური სკოლაც არსებობდა, მაგრამ იმ ბიჭის მშობლები საკმაოდ ღარიბები იყვნენ და მუსიკალურ სკოლაში გადასახდელ ფულს, აბა, სად იშოვიდნენ?!

– მერე კეთილი ადამიანები ხომ არსებობენ, ბიჭისთვის დახმარების ხელი რომ გაეწოდებინათ? – გაკვირვებული მეკითხები შენ.

– როგორ არ არსებობენ, მაცალე, სწორედ მაგის სათქმელად ვემზადები!

იმ მუსიკალურ სკოლაში ერთი მოხუცი მარტოხელა მუსიკის მასწავლებელი მუშაობდა. დიდი გამოცდილებისა და ერუდიციის მქონე ბაბუა, რომელსაც ახალგაზრდობაში საუკეთესო მუსიკალური განათლება მიეღო და ბევრი საკონცერტო დარბაზის მაყურებელთა გულებიც დაეპყრო... მოხუცი ყოველ საღამოს, მთელი დღის მუშაობისაგან განტვირთვის მიზნით, ზღაპრიონის ერთადერთ ქუჩაზე თავის საყვარელ ძაღლთან, მიმისთან, ერთად გამოდიოდა და სეირნობდა. აქვე გეტყვი, ის ქუჩა ისეთი გრძელი და უსასრულო იყო, იმას თავიდან ბოლომდე როგორ აუყვებოდა და თანაც მერე უკანაც ხომ უნდა ჩამო-

ევლო? ამიტომ რაკი თვითონ ქუჩის შუა ნაწილში ცხოვრობდა, ერთ დღეს ქუჩის ერთ მხარეს წავიდოდა სასაქონლოდ, მეორე დღეს კი – მეორე მხარეს.

ერთხელაც სამსახურიდან დაბრუნებული მოხუცი მუსიკოსი, ჩვეულებისამებრ, თავის ძაღლთან ერთად, ქუჩაში სასაქონლოდ გავიდა.

– მოდი, დღეს ქუჩის დასაწყისისაკენ გავისეირნებ, – თქვა და ამ ჩვენი ზრახვიონის ერთადერთ ქუჩას გაუყვა. დაღლილი იყო, ნელ-ნელა მიდიოდა, – რამდენიმე ნაბიჯს გადადგამდა, შეისვენებდა, მერე ისევ გააგრძელებდა გზას, ხან ქუჩის გასწვრივ დადგმულ სკამებზე ჩამოისვენებდა, მიმი კი წინ მხიარულად მიხტუნაობდა და, როცა პატრონი ისვენებდა, ისიც ერთ ადგილზე გაჩერდებოდა და კუდის ქიკინით ანიშნებდა, მეც შენთან ერთად ვარ, არ მიგატოვებო...

ასე გალია გზა მოხუცმა მუსიკოსმა ქალაქის შემოსასვლელამდე და იქ, ქუჩისპირა სავალ ნაწილზე მდგარ ძელსკამზე ჩამოისვენა. რატომღაც, არასოდეს ასე შორს არ წამოსულა, ქალაქის შემოსასვლელს ასე კარგად არ იცნობდა, აქ მხოლოდ ტრანსპორტით თუ გაივლიდა, როცა ქალაქიდან გასვლა უნებდა, თანაც ეს შემოსასვლელი, ამ ბოლო ხანებში სულ სხვაგვარი გახდა, აქ ძირითადად, სოფლიდან ჩამოსული მოსახლეობა სახლდებოდა ხოლმე და სახლებიც პატარა და უსახური იყო. მოხუცი სწორედ ამაზე ფიქრობდა, რადგან ეს ადგილები მას ჯერ კიდევ იქიდან ახსოვდა, როცა იქ ულამაზესი ხასხასა მინდვრები იყო გაშლილი. ფიქრიდან კი პატარა ბიჭის საოცრად წკრიალა ხმამ გამოიყვანა. მოხუცი სმენად იქცა. ის ცნობისმოყვარედ შეჰყურებდა ფანჯარას, საიდანაც ბიჭის სიმღერის ხმა გამოდიოდა. ერთხანს ასე უსმენდა, მერე კი აღფრთოვანებულმა გადანყვიტა გაეგო, ვინ იყო ამ ულამაზესი ხმის პატრონი.

მოხუცი მუსიკოსი სადარბაზოში შევიდა და პირველივე კარზე დააკაკუნა. ბევრი მიხვედრა არ უნდოდა, რომ ეს კარი სწორედ იმ ბიჭის ოჯახისა უნდა ყოფილიყო. უცებ სიმღერის ხმა შეწყდა

და კარის შიგნიდან ბიჭის ხმა გაისმა:

– ვინ არის?

– შენ მღეროდი? – ჰკითხა სადარბაზოდან მოხუცმა.

– დიახ! – მოისმა ბიჭის ხმა.

– მაშინ კარი გამიღე, კარგი ამბავი უნდა გითხრა!

ბიჭმა კარი გააღო და სტუმარს რომ შეხედა, ცოტა არ იყოს, გაუკვირდა, ვერ მიხვდა, რა საქმე უნდა ჰქონოდა ამ მოხუცს მის ოჯახთან.

მიმი კარის წინ დასკუპებულიყო და ხან მოხუცს შეაჩერდებოდა ხან – ბიჭს.

– შეიძლება შემოვიდე? – მშვიდად იკითხა მოხუცმა.

– მობრძანდით! – განზე გადაგა ბიჭი და სტუმარი ბინაში შეიპატიჟა.

მოხუცს მაშინვე თვალში მოხვდა, ერთი მხრივ, ოჯახის სიღარიბე, მაგრამ ამასთანავე საოცარი წესრიგი და სისუფთავე.

სიღარიბე სირცხვილი არ არის, სისუფთავე კი ოჯახის სახის მაჩვენებელია და ამით ოჯახის დიასახლისისა და წევრების შესახებ წამსვე შეგიძლია სათანადო დასკვნები გააკეთო.

მოხუცმა მუსიკოსმა ამ ყვლაფერთან ერთად ბიჭისაგან ისიც გაარკვია, რომ მისი მშობლები სამსახურიდან გვიან ბრუნდებოდნენ ხოლმე და ჩვენი ყმანვილი გაკვეთილების სწავლას რომ მორჩებოდა, მერე ფანჯარას მიაშურებდა და იქაურობას თავისი საოცარი სიმღერით ატკბობდა. ამჯერადაც ასე იყო. მიუხედავად იანვრისა, საკმაოდ მზიანი დღეები იდგა და საღამოობითაც არ ციოდა, ბიჭი თან ოთახს ანიავებდა, თან გატაცებით მღეროდა ხოლმე.

– აი, აქ დაბრძანდით, – მიუთითა ბიჭმა სტუმარს და ქათქათა შალათა-გადაფარებულ სავარძელზე მიუთითა, რასაც მოხუცი სიამოვნებით დაემორჩილა. მიმიც იქვე დასკუპდა.

– ჩაის მოგიმზადებთ, – თქვა ბიჭმა და მოხუცს მორიდებით შეაჩერდა,

– თუ არ შენუხდები, სიამოვნებით გეახლებით! – დაეთანხმა მოხუცი.

ბიჭი სამზარეულოში გავიდა, მოხუცმა კი ოთახის თვალიერება დაიწყო.

ბინა დიდი არ იყო, ოთახის ღია კარიდან მეორე ოთახის ნაწილიც მოჩანდა, რომელიც მოხუცის დასკვნით, მშობლების საწოლ ოთახს წარმოადგენდა. ეს ოთახი კი საცხოვრებლად და სტუმრების მისაღებად იყო განკუთვნილი და, როგორც ჩვენი მოხუცი მუსიკოსი მიხვდა, ბიჭს იქვე, ძველ დივანზე ეძინა.

ჰო, ალბათ, გამომჩნა მეტყვა, რომ მაშინ ბიჭი ასე ცხრა-ათი წლისა იქნებოდა.

– გემრიელი ჩაის მომზადება გცოდნია! – პირველი ყლუპის მოსმისთანავე შეაქო ბიჭი სტუმარმა და ჭიქა სავარძლის გვერდით მდგარ პატარა მაგიდაზე ჩამოდო.

– სიმღერა ვინ გასწავლა?

– ბაბუამ! – სევდიანად თქვა ბიჭმა, მან ბევრი სიმღერა იცოდა!..

– იცოდა? – გაიოცა მოხუცმა.

– დიახ! შარშან გარდაიცვალა, – თქვა ბიჭმა და თვალები აუნწყლიანდა.

– სამწუხაროა! – თავისთვის ჩაილაპარაკა მოხუცმა.

ერთხანს სრული სიჩუმე ჩამოვარდა. მერე კი ის ისევ მოხუცმა დაარღვია.

– მშობლები სად არიან?

– სამსახურში, ისინი გვიანობამდე მუშაობენ, – უპასუხა ბიჭმა.

– და-ძმა არ გყავს? – დაინტერესდა სტუმარი.

– უფროსი და მყავს, მაგრამ აქ არ ცხოვრობს. რაც ბაბუა გარდაიცვალა, ბებუასთან გადავიდა საცხოვრებლად. ბებია უკვე მოხუცია, თანაც ბაბუას გარდაცვალებამ ის ძალიან დაადარდინა, ამიტომ ჩემი და ცდილობს მარტოობა არ აგრძნობინოს და დარდი შეუმსუბუქოს.

– რა კარგი გოგონა ყოფილა, – გულში გაივლო მოხუცმა, ბიჭს კი ჰკითხა:

– მუსიკალურ სკოლაში რატომ არ დადიხარ?

– ძალიან მინდოდა, მაგრამ მშობლებს ამის საშუალება არა აქვთ.

– გასაგებია! – ჩაილაპარაკა სტუმარმა, – როდის შეიძლება შენი მშობლების ნახვა?

– ალბათ, შაბათს, ვიდრე სოფელ-

ში წავალთ, ყოველ შაბათ-კვირას იქ ვატარებთ და სასოფლო საქმეებს ვანერსივებთ.

– აჰა, გასაგებია, გასაგებია, – დამოწმდა მოხუცი და სავარძლიდან წამოდგა, – თუ შეიძლება გადაეცი შენს მშობლებს, რომ შაბათს დილის ათი საათისთვის გეახლებით და დიდად მადლობელი დავრჩები, თუ ათიოდე წუთს დამითმობენ.

– აუცილებლად გადავცემ, – უპასუხა ბიჭმა და სტუმარი სადარბაზოს გასასვლელამდე მიააცილა.

ბევრი რომ არ გავაგრძელო, იმ შაბათ დღეს მოხუცი მუსიკოსი ბიჭის მშობლებს შეხვდა და აუხსნა, რომ მათ შვილს უნიკალური ვოკალური მონაცემები ჰქონდა, ამიტომ ბიჭის მომავლისათვის აუცილებელი იყო მისი ხმის დამუშავება და ამ საქმეში სპეციალისტის ჩართვა. იქვე ისიც უთხრა, რომ ის თავად კისრულობდა ამ მოვალეობის შესრულებას. ბიჭს უსასყიდლოდ ამეცადინებდა და მის მომავალ კარიერაზეც იზრუნებდა.

ასე იქცა ეს ჩვენი პატარა ბიჭი მუსიკოსის მოსწავლედ.

– რა გითხარი, რამდენის იყო მაშინ ის ბიჭი?

– ცხრა-ათი წლის!

– კი, ნამდვილად ასე იყო, ცხრა შეესრულებინა და მეთათუი იყო გადამდგარი. შემდეგი კვირის ორშაბათს პირველად შეაბიჯა ზღაპრიონის ერთადერთი და მთავარი ქუჩის შუა ნაწილის უძველეს და ულამაზეს სახლში. ბიჭმა კარებში ფეხი გადადგა თუ არა, გაკვირვებულმა დაიწყო მისი თვალიერება.

მოხუცი მასწავლებელი დიდ, არისტოკრატიულ ოჯახში გაზრდილიყო და ეს უზარმაზარი ბინაც სწორედ მას ეკუთვნოდა. აქ დრო თითქოს გაყინულიყო. სარკეების პატარ-პატარა ნამსხვრევებით მოჭიქული დიდი ჰოლის გავლის შემდეგ ბიჭი დიდ დარბაზში აღმოჩნდა, რომლის მაღალი კედლებიც ფერწერული ტილოებით იყო დამშვენებული. ასეთი დარბაზები და სასახლეები ბიჭს მხოლოდ შორიდან ჰქონდა

დანახული ან წიგნებში ჰქონდა ნანახი, ახლა კი ყველაფერი ეს მის წინ იყო და ბედნიერებისაგან აღარ იცოდა რა ექნა.

მიუხედავად იმისა, რომ დარბაზში საკონცერტო, თეთრი ძვლის როიალი იდგა, მოხუცმა ბიჭი განიერი მარმარილოს კიბით მეორე სართულზე აიყვანა და ალერსიანად უთხრა:

– სამეცადინოდ კაბინეტი უფრო ხელსაყრელია, ამიტომ მეცადინეობებს აქ ჩავატარებთ.

იმის თქმა კი ნამდვილად გამომრჩა, რომ ამ ჩვენს მოხუც მუსიკის მასწავლებელს სახლში რამდენიმე მოსამსახურე ჰყავდა. ბიჭმა მერე და მერე დაადგინა, რომ მოხუცი მუსიკოსი რიგითი მასწავლებელი კი არ იყო, მუსიკალური ხელოვნების პროფესორი გახლდათ და წარსულში ის სახელგანთქმულ ტენორად ითვლებოდა. ამავე დროს, ჩამომავლობით იმ კუთხის მთავართა შთამომავალი, ესე იგი პრინცი იყო.

– ტენორი?

– ჰოო, ალბათ, შენც არ დადიხარ მუსიკალურ სკოლაში, თორემ ამ კითხვას არ დამისამდი. ამიტომ ამ ერთხელ გეტყვი და ამის შემდეგ, ისე როგორც სხვა დროს, ლექსიკონში მოიძიე.

– გასაგებია?

– მამაჩემს რომ მაღალი ხმა აქვს ესე იგი ტენორია? – თვალელები ეშმაკუნები უცმციმებს ამ მართლა ონავარს.

– მამაშენი მღერის?

– არა, – როცა გამიბრაზდება, ისეთი ძლიერი ხმით დამიყვირებს ხოლმე...

– დაიმახსოვრე, ტენორი მაღალ ხმას ნიშნავს სიმღერაში, გასაგებია?

– გავიგე, მარა მაინც გკითხე, – თავს ხრის ჩემი ეშმაკუნა.

– ახლა კი მართლა დამაბნიე და სულ დამავიწყე რას ვყვებოდი, ჰოდა ნება იბოძე და გამახსენე.

– სად ვიყავით და... – ოდნავ შეფიქრიანდა და მაშინვე გაიხსენა: – ის მოხუცი პროფესორი რომ იყო. – მერე ისევ ეშმაკურად შემომხედა და მითხრა: – რატომ მიბრაზდები, შემეძლო პროფესორის განმარტებაც მეკითხა, მაგრამ არ შეგანყვეტინე...

– მადლობელი ვარ! – ირონიულად გავილიმე მე, – თუ არ იცი, მოძებნე, ძნელი არ არის.

– როგორ არ ვიცი, თქვენ რა დაგავიწყდათ, ჩემი პაპა პროფესორი რომ არის? – ისეთი წყენით მითხრა, რომ ლამის თავისმართლებაზე გადავედი. არადა, მართლა სულ ამომივარდა თავიდან, რომ საქმე პროფესორის შვილიშვილთან მქონდა. ამიტომ მის დიდსულოვნებას ვენდე და თხრობა გავაგრძელე:

მომღერალი ბიჭისათვის პირველი კვირა შედარებით ძნელი აღმოჩნდა, მაგრამ მასწავლებლის ხასიათსა და მუშაობის სტილს ბიჭმა ალღო მალევე აუღო. მეცადინეობები სიამოვნებას გვრიდა...

ასე გაგრძელდა სრული ხუთი წელი...

ამ პერიოდში ბევრი რამ შეიცვალა, მოხუც მუსიკოსთან ურთიერთობამ ის სრულიად სხვა განათლებისა და ქცევის ახალგაზრდად აქცია. მშობლები ბედნიერები იყვნენ, რომ ასეთი შვილი ეზრდებოდათ. თხუთმეტი წელი უსრულდებოდა, როდესაც მისთვის მოულოდნელად მასწავლებელმა ღმა გამოუცხადა:

– ამ ხუთი წლის მანძილზე ჩვენ შეეძელით საუკეთესო შედეგისათვის მიგვეღწია. შენი ხმა ზარივითაა და მსმენელზე დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლია. ოცზე მეტ სიმღერას უშეცდომოდ მღერი, ეს კი უკვე ერთი სოლიდური კონცერტია. სწორედ ამიტომაც გადაწყვიტე, რომ ჩვენი ქალაქის მთავარ საკონცერტო დარბაზში კონცერტი გავმართოთ, ოღონდ, გახსოვდეს, იქ შენ გელოდება ერთი სიურპრიზი და ამან არ უნდა დაგაბნიოს.

მიუხედავად იმისა, რომ თავის შესაძლებლობებში დარწმუნებული იყო, ბიჭს მაინც ლელვა შეეპარა. აქამდე მისი მსმენელები ხომ მხოლოდ მისი ოჯახის წევრები და მასწავლებელი იყვნენ, ახლა კი მთელი იმ მხარის მუსიკალური საზოგადოების წინაშე უნდა წამდგარიყო და არც თავისი თავი შეერცხვინა, არც მასწავლებელი და არც ოჯახი.

იმ დროს, როცა ქალაქ ზღაპრიონის მთავარი ქუჩა ხალხით გაივსო და ღამპიონებიც აინთო, ყველამ საკონცერტო დარბაზს მიაშურა. მათ შორის ბიჭის მშობლები ყველაზე მეტად ღელავდნენ და, ამავე დროს, ბედნიერებიც იყვნენ. მათთან ერთად მათი ქალიშვილიც იყო და ბებიაც, რომელიც ამ დღისთვის სოფლიდან სპეციალურად ჩამოიყვანეს.

პირველმა სიმღერამ, ბიჭის ხმამ, შესრულებამ, საერთო ტალანტმა დარბაზი მონუსხა. სიმღერის დასასრულს მაყურებელთა ტაშმა საკონცერტო დარბაზის ჭერი ღამის ცაში აიტანა. ბიჭი ავანსცენაზე იდგა და მადლობას ღამაში რევერანსებით იხდოდა. მესამე სიმღერის დროს კი სასწაული მოხდა, როცა ბიჭმა თავისი მაღალი ხმით ცნობილი სიმღერა დაიწყო, კულისებიდან ასეთივე ძლიერი, ოღონდ გოგონას უძლიერესი კრინი გაისმა, და მაყურებელს ზარის წკრიალივით გადაუარა. ბიჭი გაოცდა, იცოდა, რომ ამ სიმღერას ორი მომღერალი სჭირდებოდა და ამაზე მასწავლებელმა წინა დღეებში სიტყვაც გადაუკრა, მაგრამ მეტი არაფერი უთქვამს.

„თურმე გულში რა ჰქონია?!“ – ბიჭმა წამში აულო ალლო ყველაფერს და სიმღერა ბუნებრივად გააგრძელა. კულისებიდან კი მისივე ტოლი ულამაზესი გოგონა გამოვიდა და, როცა ამ ორმა ხმამ მთელ დარბაზში სიტბო, სიყვარული და აღფრთოვანება შემოიტანა, როგორც ერთი, ყველა მაყურებელი ფეხზე წამოიჭრა და ტაშის გრილმა იქაურობა გადათელა.

კონცერტის ბოლოს კი, ყმანვილი მომღერლების თხოვნით, სცენაზე მოხუცი მუსიკოსი გამოვიდა. ერთხანს შეჩერდა. რამპის შუქზე დარბაზს გახედა, მერე კი მაყურებელს ხელით ანიშნა დამშვიდებულიყო და დარბაზს მიმართა:

– დღევანდელმა კონცერტმა დამარწმუნა, რომ ჩემს მოღვაწეობას უქმად არ ჩაუვლია. ბედნიერი ვარ, ამ არაჩ-

ვეულებრივი გოგონას და ბიჭის სახით ჩვენს მხარეს ორი დიდებული მომღერალი შეემატა და, როგორ მემამყება, რომ ისინი ჩემი მონაფეხები არიან.

ბიჭი და გოგო მოხუც მუსიკოსთან მიიჭრნენ და ქედი დაუდრიკეს.

– ჰო, მთავარი ისაა, – მიმართა მოხუცმა მუსიკოსმა მსმენელს ამ სიმღერების შესრულებას სჭირდებოდა განსაკუთრებული ხმა – კრინი, რაც ამ ორმა ახალგაზრდამ ჩინებულად შეძლო, მათი კრინი განუმეორებელია!

– დიდება ჩვენს მოხუც პრინცს! – იყვირა ვილაცამ

– კრინცი და კრინცესა – რამდენიმე ხმამ ერთად წამოიყვირა დარბაზიდან.

პრინცი, კრინცი და კრინცესა, – იხუვლა დარბაზმა და მოხუცი პრინცის სახეზე ყველამ შენიშნა სიხარულის ცრემლები.

ახლა ხომ მიხვდი, რომ ის, ვინც დიდ საქმეს ეჭიდება, არასოდეს ცდება. ის აფიშა მოხუცმა მუსიკოსმა შეადგინა და ყველა სიტყვა ზუსტად განსაზღვრა, მათ შორის კონცერტის სახელწოდებაც – კრინცი და კრინცესა!

გავიგე, – მიპასუხა ჩემმა პატარა მეგობარმა და გულიანად გადაიხარხარა!

უცხოუნა

ის იყო, მოხუცმა მწერალმა სინათლე გამორთო და დაძინება გადაწყვიტა, რომ მისი ოთახის ფანჯრიდან რაღაც გასაოცარი ნათება შემოიჭრა და მოხუცს თვალი მოსჭრა, მაგრამ, როგორც კი თვალები რამდენჯერმე დახუჭა და გაახილა, ნათება შედარებით გაფერმკრთალდა და უფრო შორეული გახდა.

– რა უნდა იყოს, ნუთუ წვიმას აპირებს?! – გაიფიქრა მოხუცმა მწერალმა და სანოლის გვერდით ტუმბოზე მდგარი ლამპის ასანთები ღილაკი რამდენჯერმე დაანკაპუნა, მაგრამ ამაოდ, სინათლე არ აინთო.

მწერალმა გაიფიქრა, რომ ასანთები ღილაკი მწყობრიდან გამოვიდა და სანოლიდან წამოდგომა გადაწყვიტა. მართალია, მისთვის იოლი არ იყო სწრაფად

წამომდგარიყო, მაგრამ მან ეს მაინც მოახერხა, საწოლიდან მისი ასაკისათვის შეუსაბამო სიმკვირცხლით წამოდგა და ხელის ცეცებით, ცენტრალური განათების ჩამრთველისაკენ გაეშურა. დიდხანს ძებნა არ დაჭირებია, ხელით ჩამრთველი მოძებნა და ახლა ის აანკაპუნა, მაგრამ ამოდ, შუქი არც ამჯერად აინთო. წამიერად მოხუც მწერალს გაუხარდა კიდეც, გვერდითა ლამპის ჩამრთველის ბრალი რომ არ იყო და მისი შეცვლა აღარ დასჭირდებოდა... ვიდრე საწოლს დაუბრუნდებოდა, ფანჯრის ფარდა გადასწია და ოთახის სიბნელიდან მთვარის შუქით განათებულ ეზოს გახედა, ახლა უკვე მთვარის სინათლემ ოთახიც საკმაოდ გაანათა. მოხუცი ერთხანს ასე იდგა და მთვარიანი ღამის სილამაზით ტკებოდა. თავიდან თითქოს განსაკუთრებული არაფერი შეუმჩნევია, მაგრამ რატომღაც ფანჯრის დატოვება გაუძნელდა, შინაგანი ხმა თითქოს განძრევის საშუალებას არ აძლევდა.

კარგა ხანს იდგა ასე გაუნძრევლად და სიამოვნებით გაჰყურებდა თავის არცთუ დიდ ეზოს, რომელიც ბალახით იყო დაფარული, ხოლო ღობეების გაყოფებით ხეხილის ხეები იყო ჩარიგებული, რომელთა ფოთლები მთვარის შუქზე ვერცხლისფრად ბრწყინავდნენ და იქაურობას ზღაპრულ იერს აძლევდნენ.

ზოგადად, მოხუცს ეზოში ყოფნა ძალიან უყვარდა. იქ პატარა ფანჩატური ჰქონდა მოწყობილი და როცა ფანტაზია მოეძალებოდა, თავის საბავშვო მოთხრობებს სწორედ იქ ქმნიდა. ეს მოთხრობები პატარებს და მათ მშობლებსაც ძალიან უყვარდათ, რადგან მოხუცი მწერალი მათში არა მარტო ოსტატობას, ამასთანავე, თავის სულსა და გულს ატანდა და ბავშვებს საინტერესო ამბებს ისე ლამაზად მოუთხრობდა, ერთხელ თუ მის წიგნებს ხელში აიღებდი, მერე თვალს ველარ მოაშორებდი.

მწერალი კარგა ხანს იდგა ფანჯარასთან. იქნებ ახლაც რაიმე მოთხრობაზე ფიქრობდა? ვინ იცის. ის იყო დგომით დაიღალა და საწოლისკენ გაბ-

რუნება გადაწყვიტა, სინათლეს მოვიდა და ოთახი გაანათა. ის სასწრაფოდ მივიდა ჩამრთველთან, სინათლე გამორთო და საწოლისაკენ წავიდა.

– ალბათ, ელვა იყო, – თქვა თავისთვის და საბანში გაეხვია.

მოხუცი მწერალი მარტო ცხოვრობდა. მეუღლე კარგა ხნის წინ გარდაცვლოდა, შვილები ოჯახებით ქალაქში ცხოვრობდნენ, ის კი მარტოდმარტო შერჩენოდა არცთუ დიდ, მამაპაპური სახლის ძველთაძველ კედლებს. მარტოობას სულაც არ განიცდიდა, პირიქით, მარტო ცხოვრებას ისე შეეჩვია, რომ სხვაგვარად ვერცკი წარმოედგინა, თანაც მწერლებს ზოგადად ხომ მარტოობა უყვართ, ჰოდა, მასაც ხელს არავინ უშლიდა, როცა უნდოდა მაშინ წერდა და რედაქციებსა და გამომცემლობებს უგზავნიდა. კომპიუტერის ეპოქა ასაკში წამოენია, მაგრამ ის, როგორც ახლის მაძიებელი ადამიანი, მალე დაეუფლა მისთვის საჭირო ყველა პროგრამას, ასე რომ, საკუთარი ნაწარმოებები თავად შეჰქონდა კომპიუტერში და სათანადო მისამართზეც თავადვე აგზავნიდა.

მოსამსახურე ქალი კვირაში სამჯერ აკითხავდა, სახლს ულაგებდა, საჭმელს ამზადებდა. ერთი სიტყვით, ჩვენი მოხუცი მწერალი პრობლემების გარეშე ცხოვრობდა.

„რაკი ცა არ ქუხს და ისე ელავს, ეს იმას ნიშნავს რომ გვალვები იქნება“, – გაიფიქრა მოხუცმა და ნელ-ნელა თავი ძილბურანს მისცა.

დილით, როგორც წესი, ადრე დგებოდა ხოლმე. ადგებოდა თუ არა, ცოტას ივარჯიშებდა, მერე თავს მოიწესრიგებდა და ეზოში სასეირნოდ გადიოდა, რათა სუფთა ჰაერი ესუნთქა. ამჯერადაც ასე იყო. სახლიდან ჩვეულებისამებრ, დილის რვა საათზე გავიდა და ეზოს გაუყვა. მისი მარშრუტი კი ყოველთვის ერთი და იგივე იყო. ჯერ ეზოში მიდი-მოდიოდა და როცა დაიღლებოდა, ფანჩატურს მიაშურებდა, რათა ფიქრისა და ფანტაზიისათვის გზა მიეცა. ასე იყო ამჯერადაც. ერთხანს

ხასხასა ბალახზე იარა, ეზოს რამდენჯერმე შემოუარა, თან მესერს ხელით სინჯავდა, მის სიმყარეს ამოწმებდა... როცა სიარულს მორჩა და ფანჩატურს მიუახლოვდა, თითქოს სისხლი გაეყინა – მის წინ, იქვე, ფანჩატურში, მაგიდის მეორე მხარეს, პატარა ტანის უცნაური არსება იდგა.

– უცხოპლანეტელი, – გაიფიქრა მოხუცმა მწერალმა და ადგილზე გაშეშდა.

– აქ არ უნდა ჩამოვსულიყავი, შევცდი, – გონებაში საიდანღაც შემოვიდა ამ პატარა არსების ხმა, – ვნუხვარ, რომ შეგაშინეთ, მაგრამ იმედი მაქვს, თქვენც არაფერს დამიშავებთ, მე ხომ აქ ადამიანების დასახმარებლად ჩამოვედი?!

– ადამიანების დასახმარებლად? – გაიკვირვა მოხუცმა მწერალმა, ოღონდ ეს კი არ თქვა, ამ სიტყვებმა გონებაში გაიჟღერა და ამ უცნაურ ბიჭსაც მაშინვე გადაეცა მოხუცის გაკვირვებული შეკითხვა.

– დიახ, ჩვენი ხომალდი აქ წამიერად დაეშვა, მე ჩემი მშობლების შეუმჩნევლად ხომალდიდან გადმოვედი და როცა ხომალდი მაშინვე აფრინდა, მივხვდი, შეცდომა დავუშვი, ასე არ უნდა მოვექცეულიყავი, მაგრამ არა უშავს, ისინი ჩემ წასაყვანად აუცილებლად დაბრუნდებიან.

მოხუცი მწერალი დარწმუნდა, რომ უცნაურ შემთხვევასთან ჰქონდა საქმე.

– მთავარია, რომ ერთმანეთის აზრებს ვიგებთ, – გაიფიქრა მოხუცმა.

– დიახ! – თქვა უცნაურმა არსებამ და თავისებურად გაიღიმა.

– წამოდი, ნუ გეშინია, არაფერს დაგიშავებ, ვიდრე შენები მოგაკითხავენ, ჩემთან დარჩი, – უთხრა მწერალმა უცხოპლანეტელს და თავით ანიშნა გაჰყოლოდა, რასაც ის მაშინვე დაემორჩილა.

– ეს რა არის? – მოხუცის გონებამ ბიჭისაგან მაშინვე მიიღო კითხვა, როგორც კი ისინი სახლში შევიდნენ.

– სახლია. აქ ჩვენ, ადამიანები, ვცხოვრობთ, – ასევე გადასცა ბიჭს მოხუცის გონებამ.

– და რისთვის არის საჭირო? განა სამყარო თვითონ სახლი არ არის? –

ისევ შემოვიდა მოხუცის გონებაში მორიგი კითხვა.

რა საინტერესოდ დასმული საკითხია? – გაიფიქრა მოხუცმა. ეს ბიჭისთვის არ იყო განკუთვნილი, მაგრამ გონებას რას გამოაპარებ და ბიჭს ესეც გადაეცა, რამაც გაახარა კიდეც, მოხუცს რომ მისი აზრი მოეწონა, მაგრამ მალევე მისმა გონებამ მოხუცისაგან ახალი ინფორმაცია მიიღო:

– სახლის გარეშე ადამიანები ვერ ვიცხოვრებდით, სხვა თუ არაფერი, ზამთარში ხომ გავიყინებით?!

– ზამთარი რაღაა? – გაიკვირვა ბიჭმა და, ვიდრე მოხუცი მწერლისაგან რაიმე ინფორმაციას მიიღებდა, სავარძელზე შესკუპდა.

– რა კარგი რამეა! – თქვა თავის ენაზე და გულიანად გაიცინა, რადგან თვითონვე მიხვდა, რომ სავარძლის მაღალ საზურგესა და გვერდებს შორის ერთიანად ჩაიკარგა. ერთხანს ასე იყო, მერე გარდიგარდმო განვა და მოხუცის გონებამ მისგან ახალი კითხვა მიიღო:

– მეუბნებოდნენ, რომ ამ თქვენს... ჰო, სულ დამავინყდა, რა ჰქვია ამ ბურთს?

– რა ბურთს, – გაიოცა მოხუცი მწერლის გონებამ.

– სადაც ახლა ჩვენ ვართ, – აუხსნა ბიჭის გონებამ, – სადაც ადამიანები ცხოვრობთ.

– დედამინა? – კითხვა დაუბრუნა ბიჭის გონებას მოხუცმა.

– ჰო, თქვენს ენაზე ასე ჰქვია, სწორია, ლამაზია ეს თქვენი დედამინა, ჩემი პლანეტა ასეთი არ არის, მაგრამ მე მაინც ის მირჩევნია.

– ყველას თავისი ადგილის დედა უყვარს. – შენიშნა მოხუცმა.

– რაო, რაო? – გაიკვირვა ბიჭმა, – დედამინა და ადგილის დედა ერთი და იგივეა?

– კი, ერთი და იგივეა, დედამინა ჩვენი ადგილის დედაა!

– რა გქვია? – შეეკითხა მოხუცი მწერალი

– ვერ გავიგე, – დაფიქრდა ბიჭი. მოხუცმა შეძლო და აუხსნა, რომ ყველა

ადამიანს თავისი სახელი აქვს და რომ მას ნიკოლოზი ჰქვია.

– ნიკოლოზი, – ჩაფიქრდა ბიჭი, რა უცნაურია, – ესე იგი, შენ ადამიანი კი არა ნიკოლოზი ხარ!

– ნიკოლოზიც ვარ და ადამიანიც, – დააბეჯითა მოხუცმა.

– ეგ როგორ? – ახითხითდა ბიჭი.

– აბა, თქვენ როგორ მოგმართავენ ხოლმე მშობლები?

– ჩვენ ერთმანეთს გონებით ველაპარაკებით და როცა ვინმეს უნდა, მე მითხრას რაიმე, ის ინფორმაცია მხოლოდ ჩემთან მოდის, – გადასცა ბიჭმა

– მე კი, სანამ აქ იქნები, ჩემს შერქმეულ სახელს დაგიძახებ!

– მართლა?

– ჰოო, და იცი რა დაგარქვი?

– რაა?

– უცხოკუნა!

ბიჭი თავიდან სიტყვების მნიშვნელობას ვერ იგებდა, მაგრამ თითქოს ვიღაც უხილავი უხსნიდა, რამდენიმე წამის შემდეგ, ყველაფერს გეგულობდა. ასე იყო ამჯერადაც ვერ გაიგო, რას ნიშნავდა სიტყვა დაძახება, მაგრამ მალევე ყველაფერს მიხვდა. ბიჭმა თავიდან არაფერი თქვა, მაგრამ, როგორც ეს უკვე ჩვეულებრივად ხდებოდა ხოლმე, უცნაური თვალები ასევე უცნაურად აპრინ-დაპრინა და მოხუცს დაეთანხმა:

– იყოს უცხოკუნა, ლამაზად ინერება.

– ინერება? – გაიოცა მოხუცმა.

– ჰო, უც-ხო-კუნ-ა, – დამარცვლა ბიჭმა და ისევ ჩაიუცნაურსიცილა.

– ეს ხითხითი ძალიან ჩვენებური აქვს! – დაასკვნა მწერალმა და უცხოკუნას თვალებში ჩახედა.

– მეორე დღეს მწერალმა უცხოკუნას გამოუცხადა, რომ მასზე მოთხრობა უნდა დაენერა. ის კი ფანჯარასთან იდგა, თითქოს ვიღაცას ესაუბრებოდა და რაღაცაზე უთანხმდებოდა.

– მოთხრობა რაღა? – ისევ გაიკვირვა უცხოკუნამ.

– როგორ, მოთხრობა არ გაგიგია?

– არა! – თავი გააქნია ბიჭმა

– როგორ გითხრა, ამბავი, შენი ამ-

ბავი უნდა დავწერო, აქ როგორ გაჩნდი, მერე ჩვენ როგორ შევხვდით...

– არა, არა, გთხოვ, არ დაწერო! – სახე მოელრუბლა ბიჭს, – ასე ხომ ჩემს საიდუმლოს გასცემ?! –

– რა საიდუმლოს? – განცვიფრდა მწერალი.

– ო, ეგ ძალიან რთული მოსაყოლია.

– მომიყევი, ჩვენ ხომ უკვე მეგობრები ვართ?

– მეგობრები რაღა? – გაიოცა ბიჭმა.

მეგობრობა ისაა, როცა ორი ადამიანი ერთმანეთის აზრებს იგებს და ერთმანეთს პატივს სცემს, როცა ერთმანეთი უყვართ და ენატრებათ.

– ამიხსენი, ამიხსენი, – მღელვარება დაეტყო ბიჭს და მოხუცს თვალებში მიაჩერდა.

მოხუცმა ბიჭს დეტალურად აუხსნა მეგობრობის არსი და მანაც თავის ქნევით დაუდასტურა, რომ ყველაფერი გაიგო.

– მონატრება რომ არ ვიცი რა არის?

– როგორ, ახლა აქ შენი მშობლები რომ არ არიან, ხომ გენატრებიან?

– არ ვიცი, ამაზე არასოდეს მიფიქრია...

ამ ახსნა-განმარტებებში გავიდა ერთი კვირა. ბიჭმა ამ პერიოდში კარგად ისწავლა ის ენა და ანბანი, რომელზედაც მოხუცი ლაპარაკობდა და ყველაფერს ჩვეულებრივად იგებდა. ერთ დღეს თავისი ოთახიდან გამოსულმა მოხუცმა დილით ბიჭი კვლავ ფანჯარასთან მდგარი ნახა.

– ამაღამ მივემგზავრები! – სევდიანად თქვა უცხოკუნამ

ამაღამ? – კი მაგრამ საიდან იცი? – გულუბრყვილოდ იკითხა მწერალმა.

– გადმომცეს, შუალამისას მოვლენ!

– მერე, არ გიხარია? – მთრთოლვარე ხმით იკითხა მოხუცმა მწერალმა.

– არ ვიცი, – თავისთვის ჩაილაპარაკა ბიჭმა და მოხუცს ზურგი აქცია.

დღემ სწრაფად გაირბინა და როცა შუალამე დადგა, ბიჭმა თქვა:

– სადაცაა გამოჩნდებიან!

უცხოკუნა და მოხუცი სახლის კართან იდგნენ და ერთმანეთს შეჰყურებდნენ.

– რატომ ჩამოხვედი? – ჰკითხა მოხუცმა და თვალებში ცრემლი ჩაუდგა.

– ალბათ, იმიტომ, რომ შენ შეგხვედროდი და ჩემთვის გესწავლებინა ის, რასაც ჩემს პლანეტაზე ვერასოდეს ვისწავლიდი.

– და ეგ რა არის? – ჩუმად იკითხა მოხუცმა.

– სიყვარული და მონატრება, – თქვა ბიჭმა და თვალები უცნაურად ააპარპარა, იმდენი სევდა იყო ამ თვალებში, იმდენი წუხილი, მოხუცს გული დაეწვა.

– მე შენ მომენატრები! – თქვა ბიჭმა თავდახრით და დიდი ნალევლით.

– მეც ძალიან მომენატრები, ჩემო პატარა, ჩემო ბიჭო.. – ხმა უკანკალებდა მოხუცს და ბიჭს უცნაურ თმებზე ეფერებოდა.

– მორჩა, წავედი, მათ ლოდინი არ უყვართ! – თქვა ბიჭმა და მოხუცს ხელი ხელზე მოუჭირა.

გარეთ წამიერად ყველაფერი განათდა და როცა მოხუცის სახლი ჩვეულებ-

რივმა მყუდროებამ მოიცვა, მოხუცს განსაკუთრებული ნალველი მოეძალა.

– ეეჰ, – ჩაილაპარაკა თავისთვის მოხუცმა და სანერ მაგიდას მიუჯდა.

– უნდა დავწერო, ამ ამბავს დავიწყებას ვერ მივცემ.

– მერე მართლა დანერა? – მეკითხება ჩემი პატარა.

– აბა, რას იზამდა!

– მერე, რატომ დაღონდა? ის უცხოკუნა კიდეც ესტუმრება, გადაეცი არ შეეშინდეს.

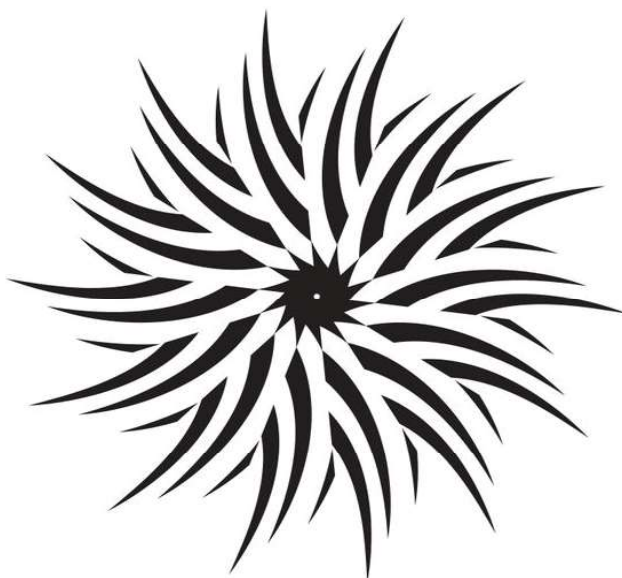
– მართლა?

– დარწმუნებული ვარ!

ძალიან კარგი, აი, მე კი არ ვიცოდი ბოლოში რა დამეწერა და მაშინ ასე დავასრულებ: გავა დრო და უცხოკუნა ისევ დაბრუნდება ჩვენს მოხუც მწერალთან.

– და მერე რა მოხდება?

– ოო, ეგ გრძელი და იდუმალი ისტორიაა და, ალბათ, ოდესმე მაგასაც მოგიყვები.

უილიამ ფოლკნერი

მიღმა

სტეტოსკოპის მძიმე, მრგვალი სასმენი ცივად და უსიამოვნოდ ედებოდა შიშველ მკერდზე; ნაბლისფერი ავეჯით განწყობილი დიდი, ოთხკუთხა ოთახი, სანოლი, სადაც თავდაპირველად მარტოს ეძინა და შემდეგ მისი საქორწინო სანოლი გახდა, სადაც მისი ვაჟი ჩაისახა და დაიბადა და სადაც კუბოსთვის გამოაწყვეს. ოთახი, რომელიც მისთვის მთელი სამოცდახუთი წელი ნაცნობი იყო, თავისი სიმშვიდითა და სიმარტოვით, რომელსაც მისთვისვე დამახასიათებელი სურნელება ასდიოდა, ახლა სავსე იყო მოფუსფუსე ადამიანებით, თუმცა ისინი მხოლოდ სამნი იყვნენ და თითოეულ მათგანს კარგად იცნობდა: ლუციუს პიბოდი, რომელიც

ქალაქის ცენტრში სამედიცინო პრაქტიკის გასავლელად ჩამოსულიყო და ორი ზანგი, რომელთაგან ერთს სამზარეულოში უნდა ემუშავა, ხოლო მეორეს გაზონის ბალახი მოეთიბა და შეექმნათ შთაბეჭდილება, თითქოს შაბათ საღამოს მისაღებ ფულს გამოიმუშავენ.

მაგრამ ყველაზე უარესი იყო სტეტოსკოპის მძიმე, ცივი, პატარა სასმენი, იმაზე უარესიც კი, ვიდრე დარტყმა მის შიშველ მკერდზე, რომელიც თხელი, ფაფუკი და გაუფერულებული ჭაღარა თმით დაფარვოდა. მთელ

ამ ამბავში ერთადერთი შემამსუბუქებელი გარემოება იყო. „ყოველ შემთხვევაში“, – გაიფიქრა გალიზიანებულმა, გესლიანი იუმორით, – „ბედმა იმით მაინც დამინდო, რომ ქალებთან დაკავშირებულ აურზაურს ამარიდა, რაც შეიძლებოდა ჩემი ხვედრი ყოფილიყო, როგორც ქორწინების ან განქორწინების თანმხლები. იქნებ, მომავლოდ ეს პატარა წყეული სათამაშო ტელეფონი და უფლება მისცეს ჩემს ზანგებს, თავიანთ სამუშაოს დაუბრუნდნენ.“

და მერე, სანამ ფიქრს დაამთავრებდა, პიბოდიმ სტეტოსკოპი მოაშორა. და სწორედ მაშინ, როდესაც ისევ ბალიშს მიეყუდა და შვეებით ამოიოხრა, ერთ-ერთმა შავკანიანმა, ქალმა ისეთი ჯოჯოხეთური გოდება ამოუშვა, იძლე-

ბული გახდა, სანოლში წამომჯდარიყო და ყურებზე ხელები აეფარებინა. შავკანიანი ქალი სანოლის ფეხთან იდგა, მოქნილი, შავი ხელები უძრავად დაეწყო სანოლის ბოლოს, თვალები გადაეტრიალებინა და ფართოდ დაეღო პირი, საიდანაც ტალღისებური სოპრანო ამოდიოდა, ისეთივე მკვეთრი, როგორც მაღალი რეგისტრის სასულე ინსტრუმენტის ხმა და ორთქმავლის სირენასავით აზანზარებდა კედლებს.

„ქლორი“ – წამოიყვირა მან. „შენყვიტე!“, ქალი მაინც არ გაჩერდა. როგორც ჩანს, არც არაფერი ესმოდა და ვერც ვერაფერს ხედავდა. „ეი, შენ, ჯეიკ!“ დაუყვირა მის უკან მდგომ ზანგს, რომელსაც ასევე სანოლის ბოლოს დაეწყო ხელები და ჩაფიქრებული ბუნდოვანი და ღრმად ამოუცნობი სახე ჰქონდა; „ახლავე აქედან წაათრიე ეს ქალი!“ მაგრამ ჯეიკიც რომ არ გაინძრა, პიბოდის მიუბრუნდა გაბრაზებული და შეურაცხყოფილი. „ჰეი! ლუცი! გაათრიე ეს წყეული ზანგები აქედან!“ მაგრამ ჩანდა, არც პიბოდის ესმოდა მისი. მოსამართლე თვალყურს ადევნებდა, რა გულმოდგინედ კეცავდა სტეტოსკოპს ჩანთაში; ერთხანს მიშტერებოდა მას, სანამ ქალის გამაყრუებელი ხმა ტალღასავით ედებოდა ოთახს. შემდეგ მოისროლა რაც ზედ ეფარა, წამოხტა სანოლიდან და გამძვინვარებული გავარდა ჯერ ოთახიდან, შემდეგ სახლიდან.

მერე უცბად გაიაზრა, რომ პიჟამაში იყო და ქურთუკის ღილები შეიკრა. ეს იყო აბრეშუმით განწყობილი თხელი მაუდის შავი ქურთუკი, განმენდილი, ძველმოდური, ელეგანტური, რომელსაც სიასამურის ბენვის საყელო ამშვენებდა. „კიდევ კარგი ვერ მოიცალეს, რომ ქურთუკი ჩემგან დაემაღათ.“ გაიფიქრა ბრაზისგან აღელვებულმა. „ახლა, მე რომ მცმოდა ჩემი...“ ფეხებზე დაიხედა. „აჰ, როგორც ჩანს, ჩამიცვამს...“ დახედა ფეხსაცმელებს. „ამაშიც გამიმართლა.“ მერე წამიერმა გაოცებამ გადაუარა და მისი ადგილი სიბრაზემ დაიკავა. ერთი ხელი ქუდს შეახო, მეორე ხელი საყელოზე მოიკი-

და. ჟასმინიც იქვე იყო. რაც მართალია მართალია, თუმც ჯეიკს ყოველდღე ეკუთვნოდა ლანძღვა-გინება, ზანგს არასდროს ავინყდებოდა, რომელი ყვავილი რა დროს იშლებოდა; და ყოველთვის უდებდა ცინცხალს, ახალსა და შეუბღალავს, დილის ყავის ლანგარზე. ყვავილი და ... ებანოზის ხელჯოხი ილიაში ამოიღო და ტყავის ჩანთა გახსნა. ჩანთაში, წიგნის გვერდით, ორი ახალი ცხვირსახოცი იდო. ერთ-ერთი მათგანი ქურთუკის ჯიბეში ჩაიდო და გზა გააგრძელა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ქლორის გოდების ხმაც მიჟუჟდა.

მერე, ცოტა ხნის შემდეგ, მართლაც გამწარდა. ვერ იტანდა ხალხმრავლობას: თავყრილობა უაზრო და ჯიქურ სისულელედ მიაჩნდა, იძულებად საკუთარი ხორციელი და დაუოკებელი ცხოვრებისა. მაგრამ ამჯერად, არც თუ ისე მალე, თავისუფალი იყო და იდგა ასე, ჯერ კიდევ ცოტათი აღელვებული, ცოტათი თავმოებზრებული, და უკვე განელეებული სიბრაზითა და ზიზლით შეჰყურებდა მდუმარე ბრბოს, რომელსაც მის უკან, შესასვლელთან მოეყარა თავი. მინელეებული ზიზლიც თანდათან გაქრა, სახე უფრო მშვიდი და საზრიანი გაუხდა, სუსტი და მუდამ ირონიული დაბნეულობის ელფერით, თუმც გაოგნების კვალი აღარ ეტყობოდა, ჯერ არც საგონებელში იყო ჩავარდნილი და არც დაძაბული ჩანდა. ეს ყველაფერი მოგვიანებით შეიპყრობდა და ამიტომ არც მის ხმაში გამოსჭვიოდა, რომელიც ახლა უბრალოდ მსუბუქად, უცნაურად და თავშეკავებულად ჟღერდა „როგორც ჩანს, იქ საკმაო ხალხმრავლობაა.“

„დიახ“, მიუგო მეორემ. მოსამართლემ შეხედა და დაინახა ჩვეულებრივ დილის ტანსაცმელში გამონწყობილი ახალგაზრდა კაცი, ქორწინების ელფერი ეტყობოდა და რ მოთმინებით აღვსილი და დაძაბული შეჰყურებდა შესასვლელს.

„ვინმეს ელოდებით?“ ჰკითხა მოსამართლემ.

ახლა მან შეხედა მოსამართლეს. „დიახ, თქვენ ის არ დაგინახავთ, მაგ-

რამ არც იცნობთ.“

„ვის არ ვიცნობ?“

„ჩემს ცოლს, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ ჯერ ჩემი ცოლი არ არის. ქორწილი შუადღით უნდა ყოფილიყო.“

„რალაც მოხდა, არა?“

„იძლებული გავხდი ასე მოვექცეულიყავი,“ დაძაბულმა და აფორიაქებულმა შეხედა ახალგაზრდა კაცმა. „მაგვიანდებოდა. ამიტომ მანქანა სწრაფად მიმყავდა. გზაზე ბავშვმა გადმოირბინა. მე კი სწრაფად მივდიოდი, ისე სწრაფად, რომ ვერ გავჩერდებოდი და მკვეთრად მოვუხვიე.“

„მაგრამ ბავშვს ხომ ააცილეთ?“

„დიახ“, შეხედა მას. „მას არ იცნობთ?“

„და აქ ელოდებით.....“ მოსამართლე მიაშტერდა. თვალები დაუნვრილდა, მზერა გამჭოლი და დაჟინებული გაუხდა. შემდეგ უცბად, მოსხლეტით წარმოთქვა: „სისულელეა.“

„რაო, რა თქვით?“ – ჰკითხა მეორემ გაურკვეველი, დაძაბული, თითქმის მავედრებელი ხმით. მოსამართლემ განზე გაიხედა. მოღუშული დაძაბულობა და ბრაზიანი, გაოცებული გამომეტყველება გაუქრა, თითქოს, მოულოდნელი, აუჩქარებელი მოძრაობით მოიცილა სახიდანო. იმ კაცს ჰგავდა, რომელიც მოფარიკავე კი არაა, მაგრამ ვარჯიშობს ფარიკაობაში ნაკლებად მოსალოდნელი საშიშროების წინააღმდეგ, მოულოდნელად კი თავს აღმოაჩენს მახვილით ხელში, ზუსტად იმ მოვლენის პირისპირ. მოსამართლემ შემოსასვლელისკენ გაიხედა, გამოცოცხლებული ჩანდა, ფიქრები სწრაფად დაუდიოდა გონებაში, ეტყობოდა ყველა შემომსვლელს მშვიდად აკვირდებოდა და თან ფიქრები ეძალებოდა. ერთხანს ასე მშვიდად იყურებოდა ირგვლივ, მერე ისევ ყმანვილს გახედა, რომელიც თვალს დაკვირვებით ადევნებდა.

„მგონი, თქვენც ცოლს უნდა ეძებდეთ.“ – თქვა მან. – „იმედი მაქვს, იპოვით, იმედი მაქვს, იპოვით.“ ხმაში ერთგვარი სასონარკვეთა ეტყობოდა. „ალბათ, ისიც თქვენი ასაკისაა. ჯოჯოხეთური ტანჯვა უნდა იყოს ადამიანი-

სათვის, რომელიც იძულებულია უყუროს და ელოდოს ქორწინებაში მასთან ერთად დაბერებულ ქალს თუ კაცს, მაგრამ ბევრად უარესია, ჩემსავით უყურო და ელოდო გოგონას, რომელიც ჯერ კიდევ ძალზე ახალგაზრდაა. დიახ, ვფიქრობ, ჩემი მდგომარეობა ყველაზე უფრო აუტანელია. იცით, ეს რომ მხოლოდ მეორე დღეს ყოფილიყო... რალაც მსგავსი. მაგრამ ასე რომ მომხდარიყო, იმ ბავშვის გამო მანქანას არ შევატრიალებდი. მე ვხვდები, უბრალოდ, ვფიქრობ, რომ ეს საშინელებაა. შეუძლებელია, ეს ისეთი ცუდი იყოს, როგორიც მგონია. უბრალოდ, შეუძლებელია. იმედი მაქვს, თქვენც იპოვით მეუღლეს.“

მოსამართლემ ტუჩი აიმრიზა. „აქ იმისთვის მოვედი, რომ ვილაცას გავექცე, და არა იმისთვის, რომ ვილაც ვიპოვო.“ შემდეგ ახალგაზრდას შეხედა და სახეზე ღიმილის მსგავსი რამ გამოეხატა, მაგრამ თვალები არ უღიმოდა. „მე რომ ვინმეს ვეძებდე, ეს, ალბათ, ჩემი ვაჟიშვილი იქნებოდა.“

„ოჰ, ვაჟიშვილი. ახლა კი გასაგებია.“

„ახლა თქვენი ასაკის იქნებოდა, ათი წლისა გარდაიცვალა.“

„მაშ, აქ ეძებთ.“

მოსამართლეს სიცილი წასკდა, მაგრამ თვალებს ისევ არაფერი დასტყობია. ახალგაზრდა ღრმად შემოფოთებული ადევნებდა თვალს და მის მზერაში ინტერესით გაღვივებული ცნობისმოყვარეობა გამოსჭვიოდა. „იმის გულისხმობთ, რომ ეს ყველაფერი არ გჯერათ?“ მოსამართლემ ხმამაღლა გაიცინა. გაცინებასთან ერთად თამბაქო ამოიღო და წვრილი სიგარეტით გამოახვია. თავი რომ ასწია, შენიშნა, ახალგაზრდა კაცი ისევ შემოსასვლელისკენ იყურებოდა.

მოსამართლემ სიცილი შეწყვიტა.

„ასანთი გაქვთ?“ ჰკითხე. მეორემ შეხედა.

მოსამართლემ სიგარეტი ასწია: „ასანთი.“

მეორემ ჯიბე მოიჩხრიკა. „არა.“ მერე მოსამართლეს შეხედა და უთხრა: „აქ მოძებნეთ.“

„გმადლობთ“, მიუგო მოსამართლემ. „შეიძლება, თქვენი რჩევა მოგვიანებით გამომადგეს.“ შებრუნდა. შემდეგ გაჩერდა და უკან მოიხედა. ყმანვილი ისევ შემოსასვლელისკენ იყურებოდა.

მოსამართლე გაოგნებული და ტუჩამრეზილი ადევნებდა თვალს. შემობრუნდა და გაუნძრევლად იდგა. სახეზე შემფოთება აღბეჭდოდა, უმოძრაო, როგორც ნილაბი: მგრძნობიარე, დაღლილი ტუჩებით, დახვეწილი ნესტოებითა და გადმოკარკლული თვალები ჰქონდა. ჩანდა, განძრევაც არ შეეძლო. მერე მაზერშედი შემოტრიალდა და დაინახა. მაზერშედს წამით თვალები აუხამხამდა. თავისი მოკლე, მონჯლრეული, უკბილო ყბა კი ვერ გაანძრია.

„ოჰო?“ თქვა მაზერშედმა.

„დიახ“, უპასუხა მოსამართლემ, „მე ვარ.“ გაოცებამ რომ გაუარა, გაოგნებისა და შემფოთების ჩრდილმა ერთიანად გადაურბინა სახეზე. ეს სიტყვები მისთვისაც სულელურად ჟღერდა: „მეგონა, მოკვდით...“ მერე როგორღაც მთელი ძალღონე მოიკრიბა და მის მსუბუქ ხმაში გამოკრთა შეკითხვა, „ეგ როგორ?“

მაზერშედმა შეხედა: ჯმუხი კაცი იყო, დასვრილი და ერთმანეთთან შეუხამებული, ცხიმითა და ჭუჭყით დალაქავებული კოსტუმი ეცვა, ჭუჭყიანი საყელოთი, ჰალსტუხის გარეშე, ფერმკრთალი, თითქოს ნახევრად მთვლემარე მზერით, რომელიც აღსავსე იყო ხეპრე კაცის აღშფოთებით. „იმათ შენც აქ მოგიყვანეს, არა?“

„გააჩნია ვის გულისხმობ „იმათში“ და „აქში“ რას გულისხმობ.“

მაზერშედმა მკლავი სწრაფად და უხეშად მოიქნია. „აქ, ღვთის გულისათვის! მქადაგებლებმა! იესოს მგალობლებმა.“

„აჰ“, თქვა მოსამართლემ: თუ იქ ვარ, სადაც ნელ-ნელა ვრწმუნდები რომ ვარ, მაშინ არ ვიცი, აქ ვარ თუ არა. მაგრამ შენ სულაც არა ხარ აქ, არა?“ მაზერშედმა ერთი გემრიელად შეიკურთხა. „ჰო“, თქვა მოსამართლემ, „ჩვენ ვერასოდეს ვიფიქრებდით, როდესაც საღამოობით ჩვენს ოფისში ვოლტერსა

და ინგერსოლზე ვმსჯელობდით, რომ აქამდე მოვიდოდით, არა? შენ, ათეისტს, რომლის ახლოსაც ზეცაზე ტაძრის გუმბათი თუ გამოჩნდებოდა მრისხანება შეგიპყრობდა ხოლმე; და მე, რომელსაც არასდროს შემეძლო, საკუთარი თავის წინააღმდეგ წავსულიყავი და მეღიარებინა შენი, თუნდაც სასიამოვნო და შრომის შემამსუბუქებელი, ნიჰილიზმის თეორია.“

„შრომის შემამსუბუქებელი?“ მაზერშედმა წამოიყვია. „ღმერთო ჩემო! მე...“ მერე უმწეო გაშმაგებით შეიკურთხა. მოსამართლე თითქოს იღიმოდა, მაგრამ თვალებზე კვლავ არაფერი ეტყობოდა. სიგარეტი ისევ შეახვია.

„ასანთი გაქვს?“

„რა?“ იკითხა მაზერშედმა და პირდაღებულმა დაჟინებით შეხედა მოსამართლეს. ჯიბეები მოიქექა. უხეშმა მოძრაობამ წამიერად გამოაჩინა ილლიის ქვეშ მიმაგრებული პისტოლეტის თავი. „არა“, მიუგო, „არ მაქვს.“

„კეთილი“, თქვა მოსამართლემ და სიგარეტი დაატრიალა, დამცინავი, მსუბუქი მზერა ჰქონდა. „მაგრამ ჯერ არ გითქვამს, აქ რამ მოგიყვანა. შეეცე, რომ გქონდათ...“

გააფთრებულმა მაზერშედმა კვლავ სწრაფად შეიკურთხა. „მე არა... ეს-ესაა, თავი მოვიკალი.“ შემდეგ ისევ დაჟინებით შეხედა მოსამართლეს. „ღმერთმა დაწყევლოს! ისიც კი მახსოვს, როგორ შევმართე პისტოლეტი; მახსოვს, როგორ დატრიალდა პატარა, ცივი რგოლი ჩემს ყურთან; მახსოვს, როგორ გამოვკარი სასხლეტს თითი...“ დაჟინებით შეხედა მოსამართლეს. „მეგონა, ეს იქნებოდა ერთ-ერთი გზა, რომლითაც გავექცეოდი მქადაგებლებს ეკლესიის წესებისავე მიხედვით...“ კაცმა დაჟინებით შეხედა მოსამართლეს, მის აჭარხლებულ და აღშფოთებულ სახეზე მიმქრალი მზერა აღბეჭდილიყო. „ჰო, ვიცი, აქ რატომ ხარ. იმ ბიჭის საძებნელად მოხვედი.“

მოსამართლემ დაბლა დაიხედა. ტუჩი აემრიზა და ეს მოძრაობა თითქოს თვალებსაც გადაედო. შემდეგ წყნარად

თქვა, „არა.“

მოზერშედი თვალს დაჟინებით ადევნებდა. „იმ ბიჭს ეძებ. აგნოსტიციზმი.“ ნაულრინა მან. „არც „ჰოს“ იტყვი და არც „არას“, სანამ არ დაინახავ, კატა საით გადახტება. მზად ხარ, ყველაფერი მიყიდო იმას, ვინც ყველაზე დიდ ფსონს შემოგთავაზებს. ღვთის გულისათვის, სჯობს დავნებდე და მოვკვდე სინმინდეში, ათი მილით დაშორებულ სამოთხეზე მოწუნუნე უგზურებთან ერთად...“

„არა“, მოსამართლემ წყნარად, კბილების ოდნავი გაღვებით გამოსცრა. მერე კბილები უმაღლესად გაქრნენ, თუმცა თავი აღარ აუწევია. ისევ ფრთხილად გაახვია სიგარეტი. „როგორც ჩანს, აქ ბევრი ხალხია.“ მაზერშედმა შეფიქრიანებულმა დაუწყო თვალყურის დევნება, თავისი მძვინვარე ღვარძლის გემო იგრძნო და მიმქრალი მრისხანე მზერა შეაკავა. „ჩემ გარდა ალბათ, რამდენიმე ნაცნობი სახეც დაინახე. ისინი, ვისაც ალბათ მხოლოდ სახელებით იცნობ, არა?“

„ოჰ“, თქვა მაზერშედმა. „ვხედავ, ვხედები.“ მოსამართლე სიგარეტს აბოლებდა. „შენ გინდა, რომ სუყველას ჩამოუარო, არა? ასე განაგრძე. ვიმედოვნებ, მათგან ცოტა უფრო მეტს შეიტყობ, ვიდრე იცი და ვიდრე მე ვიცოდი. ალბათ, შეიტყობ, ჩანს, იმდენად გაგება არ გინდა, რამდენადაც რაიმე სიახლე უფრო გჭირდება, რაშიც ეჭვს შეიტან. კეთილი, შეგიძლია მრავალი რამ მიიღო ნებისმიერი მათგანისაგან.“

„შენ გულისხმობ, რომ ისინიც აქ...“

მაზერშედმა ისევ უხეშად შეიკურხა. „რა თქმა უნდა, ინგერსოლი. პეინი. ყოველი ნაძირალა, რომელთა კითხვაშიც დროს ვკარგავდი, როდესაც აჯობებდა, სადმე კუნძულზე დავმჯდარიყავი და მზეს მივფიცებოდი.“

„აჰ“, თქვა მოსამართლემ. „ანუ ინგერსოლიც...“

„რა თქმა უნდა. აქვე, ხის სკამზე, პარკში. იმავე სკამზე, სადაც იპოვი მას, ვინც პატარა ქალბატონებზე დაწერა. და თუ იქ არ არის, უნდა იყოს.“

მოსამართლე ჩამოჯდა, წინ გადაიხარა და იდაყვები მუხლებზე ჩამოიღო,

თითებით ისევ მოუკიდებელი სიგარეტი ეკავა. „ვხედავ, თქვენც შეგუებული ხართ“, მიმართა კაცს, რომელზედაც მაზერშედმა უთხრა, რომ ინგერსოლი იყო და მის პროფილს ჩუმად შეჰყურებდა. „ამ ადგილს.“

„აჰ“, მიუგო კაცმა და უცაბედი, მოკლე მოძრაობა გააკეთა. „შევგუებულვარ?“

მოსამართლე ისევ ძირს იყურებოდა. „თქვენ ამას დათანხმდით? ხმის ამოუღებლად?“ თითქოს სიგარეტის მეტი არაფერი აინტერესებდა. „ნეტავ, შემედლოს მისი ნახვა და მასთან დალაპარაკება.“ სიგარეტს ნელ-ნელა ატრიალებდა თითებით. „ალბათ, მას ვეძებდი. ალბათ, მას ვეძებდი, როცა თქვენს წიგნებს ვკითხოვოდი, ასევე ვოლტერსა და მონტესკიეს. ალბათ, ვეძებდი.“ სიგარეტი ნელა შეატრიალა. „მე მჯეროდა თქვენი, თქვენი გულწრფელობის. სულ ვამბობდი, რომ თუ კაცი ჭეშმარიტებას ჩასწვდება, ეს კაციც უეჭველად მათ შორის იქნება-მეთქი. იყო დრო, როცა ისეთი საშინელი ტკივილი მტანჯავდა, რომელიც მოაზროვნე კაცსაც აიძულებს ყველაფერი ანონდანონოს, ყველანაირი ეჭვი. სულელური თვითდაჯერება მქონდა: თქვენ იქნებით პირველი, რომელსაც ეს სიცილს მოჰგვრის ისევე, როგორც მე – ადრე. ვფიქრობდი, რომ შესაძლებელია საიქიო ცხოვრების არსებობა, გზისა, რომელიც არარსებულისკენ მიემართება, სადაც მაგალითად უფრო დაბალი დონის ადამიანებს შეეძლებათ დაეღაპრაკონ თქვენნაირ კაცს, რომელსაც დაუჯერებენ; რომ შესაძლებლად ასეთი კაცის პირიდან გაეგონათ სიტყვები: „არის იმედი,“ ან „არაფერია.“ ჩემს თავს ვუთხარი, რომ თუ მსგავს შემთხვევაში ვინმესთან ლაპარაკი მომინდებოდა აუცილებლად ინგერსოლი, პეინი ან ვოლტერი იქნებოდა.“ მოსამართლე სიგარეტს დაჰყურებდა. „ხმა ამოიღეთ, მითხარით ან ერთი, ან მეორე, დაგიჯერებთ.“

მეორემ მოსამართლეს წამით შეხედა. შემდეგ ჰკითხა: „რატომ? რატომ

დაიჯერებ?“

სიგარეტზე შემოხვეული ქალაღი მოეშვა. მოსამართლემ ისევ გაახვია და ამჯერად უფრო ფრთხილად დაიჭირა თითებით.

„იცით, ვაჟიშვილი მყავდა. ჩემი წარმომავლობისა და სახელის უკანასკნელი წარმომადგენელი. მას შემდეგ, რაც მეუღლე გარდამეცვალა, მარტო ვცხოვრობდით, ორი კაცი ოჯახში. კარგი ყმაწვილი იყო. მინდოდა, მამაკაცური ყოფილიყო, ღირსეული. პონი ჰყავდა და აქეთ-იქით დააჭენებდა. მათი ფოტო მაქვს, რომელსაც წიგნის სანიშნედ ვიყენებ. როცა ბიბლიოთეკის ფანჯარასთან ჭენებით ჩაივლიდნენ ვფიქრობდი, ნეტა რა იმედები აქვთ ამ ახალგაზრდებს-მეთქი; ხოლო პონიზე ვფიქრობდი, რა გაუაზრებლად დაატარებდა ტვირთს ეს სულელი ცხოველი. ერთ დღეს ოფისში ტელეფონის ზარი გაისმა. ჩემი ვაჟი უნაგირიდან გადმოვარდნილი უპოვიათ. ან პონიმ ჰკრა ნიხლი, ან ჩამოვარდნისას თავი დაარტყა. ვერაფერი გავიგე.“

მოსამართლემ სიგარეტი გვერდითა სკამზე დადო და ჩანთა გახსნა. იქიდან წიგნი ამოიღო. „ვოლტერის ფილოსოფიური ლექსიკონი“, თქვა. „წიგნი ყოველთვის თან დამაქვს. კითხვის დიდი მოყვარული ვარ. ისე მოხდა, რომ მართოხელა ცხოვრებას ვეწევი, რადგან ჩემი ოჯახის უკანასკნელი წარმომადგენელი ვარ, შესაძლოა იმიტომაც, რომ მე ვარ რესპუბლიკელი თანამდებობის პირი დემოკრატიის მხარდამჭერებს შორის. მე ვარ ფედერალური მოსამართლე მისისიპის რაიონიდან. ჩემი სიმამრიც რესპუბლიკელი იყო“, სწრაფად დასძინა მან. „მე მჯერა, რომ რესპუბლიკური პარტიის მიმდევრები ყველაზე უკეთ ემსახურებიან ქვეყანას. არ დაიჯერებთ, მაგრამ ბოლო თხუთმეტი წელი ჩემი ინტელექტუალური კომპანიონი თავგადადებული ათეისტი იყო, თითქმის უწინგნური, რომელიც არა მხოლოდ დასცინოდა ლოგიკასა და მეცნიერებას, არამედ ყარდა კიდეც. და ხანდახან, როდესაც ზაფხულის ნესტიან საღამოს ჩემს

ოფისში ვისხედით, ვფიქრობდი, რომ თუ რწმენის აღდგენა ბანაობის საწინააღმდეგო ცრურწმენას მოაშორებდა, მაშინ ჩემი მრავალწლიანი შეგონებები გამართლებული იქნებოდა.“ მოსამართლემ წიგნიდან ფოტო ამოიღო და გაუნოდა. „ეს იყო ჩემი ვაჟიშვილი.“

კაცმა სურათს ისე დახედა, არც განძრეულა, სურვილიც არ გამოუთქვამს, რომ გამოერთმია. ყავისფერი, გაცრეცილი მუყაოდან პონიზე შემომჯდარი ათი წლის ბიჭი მშვიდად, დინჯად და ქედმაღლურად იყურებოდა მათკენ. „გამუდმებით აქეთ-იქით დააჭენებდა. ეკლესიისკენაც კი (გამუდმებით დავდიოდი ეკლესიაში, შიგადაშიგ ახლაც დავდივარ) ხანდახან ეტლთან ერთად მეჯინიბის თანხლებაც გვჭირდებოდა...“ შეფიქრიანებულმა დახედა სურათს. „დედამისის გარდაცვალების შემდეგ აღარ დავექორწინებულვარ. დედაჩემიც დაავადებული და ხეიბარი იყო. ბავშვობაში ადვილად ვთაფლავდი ხოლმე და დეიდაჩემების არყოფნაში იმის ნებასაც კი მრთავდა, ბაღში ფეხშიშველი გავსულიყავი ორ შინამოსამსახურესთან ერთად, რომლებიც დეიდების მოახლოებას მანიშნებდნენ. სახლში რომ ვბრუნდებოდი, ჩემი მამაკაცური თავმოყვარეობა დაკმაყოფილებული და შენარჩუნებული მქონდა, მაგრამ როცა მის ოთახში შევიდოდი ყველაფერი იცვლებოდა. უმაღლესზედ, რომ მინის ყოველი მარცვლისთვის, რომელიც ფეხის გულზე სიამოვნებას მანიჭებდა, დედაჩემი თავისი სიცოცხლის ერთ წამს იხდიდა. მერე ერთად ვისხედით ხოლმე ბინდში, როგორც ორი ბავშვი, მას ჩემი ხელი ეკავა და ჩუმად ტიროდა, სანამ დეიდაჩემები შემოვიდოდნენ ლამპით ხელში. „აბა, სოფია, ისევ ტირი, არა. თქვი, ამ დროის განმავლობაში რითი შეგიჭამა ტვინი?“ თოთხმეტი წლისა ვიყავი, როცა გარდაიცვალა. ოცდარვა წლის ვიყავი, როცა საკუთარი თავი დავარწმუნე და გულის რჩეული შევირთე ცოლად; ჩემი ვაჟი რომ დაიბადა, ოცდაჩვიდმეტისა ვიყავი.“ ფოტოსურათს დახედა, თვა-

ლები მოჭრება და ქუთუთოებზე უამრავი ნაოჭი გამოეკვეთა. „გამუდმებით დააჭენებდა. ამ სურათზე ასახული ეს ორი არსება განუყოფელი იყვნენ. ამ სურათს წიგნის სანიშნად ვიყენებდი დაბეჭდილი ტომეულებისთვის, სადაც შეგვეძლო გვენახა ჩემი და მისი წინაპრების ათი თაობა ამერიკის მატრიანეში. ასე რომ, რაც უფრო ემატებოდა ფურცლები, ჩემი თვალებით ვაკვირდებოდი, როგორ მოგზაურობდა მისი სხეული ამ გრძელ გზაზე, რომელიც მისმა სისხლმა და ხორცმა გაიარა, სანამ მისივე გახდებოდა.“ მოსამართლეს სურათი ეჭირა. მეორე ხელით ამოიღო სიგარეტი, რომელსაც ქაღალდი მოშვებოდა: სიგარეტი ოდნავ ასწია და მერე ისე შეჩერდა, თითქოს მეტის აწევა არ შეეძლო. „შეგიძლიათ მითხრათ დაგიჯერებთ.“

„ნადი, მოძებნე შენი შვილი“, მიუგო მეორემ „მიდი, მოძებნე.“

მოსამართლე არ განძრეულა. ხელში სურათი ეჭირა და სიგარეტიც თანდათან იშლებოდა, სრულ უმოძრაობაში იჯდა. როგორც ჩანს, რაღაც საშინელ, სუნთქვაშეკრულ დაძაბულობაში გაშეშებულიყო. „უნდა ვიპოვო? უნდა ვიპოვო?“ მეორემ ხმა არ გასცა. მოსამართლე შეტრიალდა და შეხედა, სიგარეტი თითქოს მშვიდად დაეშვა, გაუჩინარდა და თამბაქო დაეფრქვა დაწკრილებულ, პრიალა ფეხსაცმელზე. „ესაა თქვენი სიტყვა? დაგიჯერებთ, გარწმუნებთ.“ მეორე არ ინძრეოდა, იჯდა ფორმადაკარგული, ნაღვლიანი, ენა რომ ვერ აღწერს ისე, და მინას დასცქეროდა. „მიდი, ნუ შეჩერდები, ნუ.“

მათ წინ, ბილიკის გასწვრივ, ხალხი გამუდმებით მიდი-მოდიოდა. ბავშვიანმა ქალმა ჩაიარა, ხელში კალათი ეჭირა და უბრალო, გაცვეთილი, ჯაგრისით განმენდილი ლაბადა ემოსა. ქალი იმ კაცს მიუბრუნდა, რომელზედაც მაზერშედმა თქვა, ინგერსოლიაო: ნათელი, უდრტვინველი, სასიამოვნო სახე ჰქონდა და საამო მშვიდი ხმით დაელაპარაკა. მერე თბილად, გამბედაობისა და მოკრძალების გარეშე შეხედა მოსამართლეს და განაგრძო. „მიდი, ნუ

შეჩერდები, ნუ.“ მერე სახეზე სრული შეცბუნება დაეტყო.

შუა ლაპარაკში სახის გამომეტყველება სრულიად გაუფერულდა: გაიმეორა „ნუ შეჩერდები, ნუ.“ შეფიქრიანებული, შეშფოთებული ტონით. „ვერ შეძლებ“ თქვა მან, „იმას გულისხმობ, რომ ერთი სიტყვის თქმასაც ვერ შეძლებ? რომ არც კი იცი? რომ შენ თავადაც არ იცი? შენ, რობერტ ინგერსოლმა? რობერტ ინგერსოლმა?“ მეორე არც კი განძრეულა. „ნუთუ რობერტ ინგერსოლი მეუბნება, რომ მთელი ოცი წელი იმ ლერწამს ვეყრდნობოდი, რომელიც ჩემსავით ძლიერიც კი არ ყოფილა?“

მეორე ჯერ კიდევ ძირს იყურებოდა. „დაინახე ის ახალგაზრდა ქალი, რომელმაც ბავშვით ხელში ჩაიარა? უკან გაჰყევი და სახეზე შეხედე.“

„ახალგაზრდა ქალი. ბავშვ...“ მოსამართლემ მეორეს შეხედა. „აჰ, მივხვდი. ჰო, მე შევხედავ ბავშვს და ნაჭრილობევს დავინახავ. შემდეგ უნდა შევხედო ქალს სახეზე. ასე მოვიქცე?“ მეორემ არაფერი უპასუხა. „ეს არის შენი პასუხი? შენი ბოლო სიტყვა?“ მეორე არც განძრეულა. მოსამართლეს ტუჩი ისევ აემრიზა.

თითქოს თვალთ დაუბნელდა, თითქოს მისმა მწუხარებამ, სასოწარკვეთამ საბოლოოდ თვალებში გაიელვა, და დაუტოვა სახეზე უკანასკნელი და მიმქრალი ანარეკლი. ნამოდგა და ფოტოსურათი ისევ ჩანთაში შეინახა. „და ეს არის კაცი, რომელიც ოდესღაც რობერტ ინგერსოლი იყო.“ ჩაფიქრდა და სახეზე ისეთი გამომეტყველება გაუჩნდა, რომელიც შეიძლებოდა ღიმილი ყოფილიყო, მაგრამ თვალები არ უღიმოდა. „ეს იმას არ ამტკიცებს, რომ მე ვეძებდი, მე, ყველაზე უკეთ ვიცი, რომ მტკიცებულება არის კაცის მიერ გამოგონებული სიცრუე, რომ გაამართლოს თავისი თავისა და მეგობრების წინაშე საკუთარი დაუფიქრებლობა, წყურვილი და უგუნურება, ეს იმას არ ამტკიცებს, რომ მე ვეძებდი.“ ჯოხითა და ჩანთით ილლიის ქვეშ, კიდევ ერთი წვრილი სიგარეტი გაახვია. „არ ვიცი,

ვინ ხარ, მაგრამ არ მჯერა, რომ რობერტ ინგერსოლი ხარ. რომც ყოფილიყავი ალბათ მაინც ვერ მივხვდებოდი. ასეა თუ ისე, არის რაღაც გარკვეული თანამიმდევრობა, გინდ სწორი იყოს და გინდ მცდარი, რაც ადამიანმა უნდა დააფასოს, რადგან მხოლოდ ეს აძლევს სიკვდილის უფლებას. რაც ვიყავი, ისევ ისა ვარ, რაც ვარ, ის ვიქნები, სანამ ის წამი არ დადგება, როცა აღარ ვიქნები. და მერე უკვე აღარასოდეს აღარ ვიქნები. ეგ როგორ ხდება? „Non fui. Sum. Fui. Non sum“.

ჯერ კიდევ მოუკიდებელი სიგარეტით ხელში, პირველად იფიქრა, რომ სიარულს განაგრძობდა. მაგრამ ამის ნაცვლად შეჩერდა და ბავშვს დახედა. ბავშვი ქალის ფეხებთან იჯდა ბილიკზე, ტყვიისგან ჩამოსხმული პატარა კაცუნებით გარშემორტყმული, რომელთაგან ზოგი იდგა და ზოგი ძირს ეგდო. ერთ მხარეს ეგდო გადმოხრუნებული და დაცარიელებული კალათა. მერე მოსამართლემ დაინახა, რომ ეს ფიგურები იყვნენ აქეთ-იქით მიმოფანტული, სხვადასხვანაირად დასახიჩრებული რომაელი მეომრები, ზოგს თავი არ ჰქონდა, ზოგს – მკლავი, ზოგს – ფეხი, ზოგი ინვა პირქვე, ზოგი პირალმა, ამოუცნობი, შელახული მეომრები, რომლებიც რბილსა და მსუბუქ მტვერს დაეფარა. ბავშვს ორივე ტერფის ზუსტად შუაგულში ნაიარევი ეტყობოდა. ხოლო შიშველ ხელზე მესამე იარა. როდესაც ბავშვმა დარჩენილი ფიგურები ერთიანად წააქცია, დადუმებულმა მოსამართლემ განცვიფრებული მზერა მიაპყრო და მეოთხე იარაც შეამჩნია. ბავშვმა ტირილი დაიწყო.

„ჩშშშშშ“ – თქვა ქალმა, ახედა მოსამართლეს, მერე დაიხარა და მეომრები ფეხზე დააყენა. ბავშვი შეუჩერებლივ ტიროდა, აღელვებული და ჭუჭყიანი სახით, ძლიერად, აუჩქარებლად, ცივისისხლიანად, უცრემლოდ. „შეხედე!“ – თქვა ქალმა – „ხედავ? აქ! აქ პილატეცა! შეხედე!“ ბავშვმა შეწყვიტა ტირილი. იჯდა მტვერში, უცრემლო სახით და მეომრებს ისეთივე ამოუცნობი გა-

მომეტყველებით შეჰყურებდა, როგორიც მათ ჰქონდათ, დასჯილი, მედიდური და თავშეკავებული. ქალმა მეომრები ისევ ძირს დააწვინა. „აი, ასე!“ წამოიძახა მოსიყვარულე, მხიარული ხმით, „ხედავ?“ ერთხანს ბავშვი წყნარად იჯდა. შემდეგ ტირილი დაიწყო. ქალმა ბავშვი აიყვანა და სკამზე დაჯდა, აქეთ-იქით გადაარწია და თან მოსამართლეს შეჰყურებდა.

„წყნარად, წყნარად!“ თქვა – „წყნარად, წყნარად.“

„ავადაა?“ თქვა მოსამართლემ.

„ოჰ, არა, სათამაშოებით დაილაღა, ჩვეულებრივ, როგორც ბავშვები ილღებიან ხოლმე.“

ქალი ბავშვს არწევდა და სახეზე სიყვარული და უდარდელი იერი ეხატებოდა.

„ჩუმად, ჩუმად, კაცი გითვალთვალებს.“

ბიჭი გაუჩერებლად ტიროდა. „სხვა სათამაშოები არ აქვს?“ – ჰკითხა მოსამართლემ.

„ოჰ, დიახ, იმდენი აქვს, რომ სახლში ღამით სიარულსაც ვერ ვბედავ. მაგრამ ეს მეომრები ყველაზე მეტად უყვარს. მოხუცმა ჯენტლმენმა აჩუქა, რომელიც აქ დიდხანს ცხოვრობდა და, როგორც ამბობენ, საკმაოდ შეძლებულიც იყო. მოხუცი ჯენტლმენს თეთრი ულვაშები და იმ მოხუცებისათვის დამახასიათებელი გადმოკარკლული თვალები აქვს ჭამა რომ უყვართ. მე ასე მივმართავ.“

მოხუც ჯენტლმენს ლაქია ჰყავს, რომელიც მის ქოლგას, ქურთუკს და სამოგზაურო ნოხს ატარებს და ერთ საათზე მეტს ჩვენთან ზის ხოლმე, ხანდახან ლაპარაკობს და სუნთქვა უჭირს. ყოველთვის თან ატარებს შაქარყინულს ან სხვა ტკბილეულს.“

მან დახედა ბავშვს, რომლის სახეც იყო ჩაფიქრებული და მშვიდი. ბავშვი შეუწყვეტლივ ტიროდა. ინტერესით აღსავსე და გაოგნებული სახით იდგა მოსამართლე და დაჰყურებდა ბავშვის ნაიარევ, ჭუჭყიან ფეხებს. ქალმა აიხედა და მის მზერას თვალი გააყოლა.

„მის იარებს უყურებთ და გაინტერესებთ, საიდან აქვს ისინი? სხვა ბავშვებმა მიაყენეს იარები, როცა თამაშობდნენ. რა თქმა უნდა, არ იცოდნენ, რომ ზიანს აყენებდნენ. მგონი ისინიც ისეთივე გაკვირვებულები იყვნენ, როგორც მე. თქვენ, ალბათ, იცით, ბავშვები როგორები არიან, როცა ისინი მშვიდად არიან.“

„დიახ“, თქვა მოსამართლემ, „მეც მყავდა ვაჟიშვილი.“

„გყავდათ? აქ რატომ არ მოიყვანეთ? დარწმუნებული ვარ, ჩვენც გაგვიხარდებოდა, თუ ისიც ჩვენი მეომრებით ითამაშებდა.“

მოსამართლემ მშვიდად დაკრიჭა კბილები. „ეშინოვს, ცოტა არ იყოს, დიდია სათამაშოებისთვის.“ მოსამართლემ ჩანთიდან ფოტო ამოიღო. „ეს ჩემი შვილი იყო.“

ქალმა სურათი გამოართვა. ბავშვი ისევ ხმამაღლა და გაუჩერებლად ტიროდა. „ოჰო! ეს ხომ ჰოვარდია? ჩვენ მას ყოველდღე ვხედავთ. ყოველდღე ჭენებით ჩაივლის ხოლმე. ხანდახან ჩერდება და ჩვენც გვრთავს ნებას, რომ გავაჭენოთ. მე გვერდით მივდექ ხოლმე, რომ ზედ შევაკავო.“ დაამატა და ზემოთ აიხედა. შემდეგ სურათი ბავშვს აჩვენა. „შეხედე! ჰოვარდი თავის პონიზე, ხედავ?“ სურათის თვალიერებისას ბავშვს ტირილი არ შეუწყვეტია, სახე ცრემლებითა და ჭუჭყით ჰქონდა აჭრელებული, უანგარო და გაუცხოებული გამომეტყველება ჰქონდა, თითქოს ერთსა და იმავე დროს ორი განსხვავებული და განცალკევებული ცხოვრებით ცხოვრობდა. ქალმა სურათი ისევ მოსამართლეს დაუბრუნა. „ვფიქრობ, თქვენ მას ეძებთ.“

„ჰა“, გამოსცრა მოსამართლემ კბილებში. ფრთხილად ჩააბრუნა სურათი ჩანთაში. თითებში აუნთებელი სიგარეტი ჰქონდა გარჭობილი.

ქალი ისევ ხის სკამზე ჩამოჯდა, ქვედაბოლო აკრიფა და დასაჯდომად მიიპატიჟა. „არ დაბრძანდებით? გარწმუნებთ, აქ ჩამოივლის.“

„ჰა.“ ისევ თქვა მოსამართლემ და

ქალს შეხედა ჩაფიქრებულმა, მოხუცის დაბინდული თვალებით. „რას იტყვით, ყოველთვის ერთსა და იმავე პონის დააჭენებს, არა?“

„ჰო“, შეხედა მოლუშულმა და სერიოზულმა, გაოცებით.

„და რას იტყვით, რამდენი წლისაა პონი?“

„რამდენის და... მისთვის შესაფერისი ზომის და ასაკისაა.“

„მაშ, თქვენ ამბობთ, რომ ახალგაზრდა პონის დააჭენებს?“

„აჰ.. დიახ, დიახ.“ ქალი თვალს ადევნებდა გაფართოებული თვალებით.

„აჰ“ ისევ გამოსცრა მოსამართლემ და ჩანთა ფრთხილად დახურა. ჯიბიდან ნახევარი დოლარი ამოიღო. „შეიძლება, მეომრებითაც დაიღალა. იქნებ ამან მაინც...“

„გმადლობთ“, უთხრა ქალმა, მაგრამ მონეტას არ დახედა. „სახე ძალზე სევდიანი გაქვთ. აი, როცა ფიქრობთ, რომ ილიმით, ეს ღიმილი კიდევ უფრო სევდიანად გამოიყურება. თავს ცუდად ხომ არ გრძნობთ?“ ქალმა კაცის გამონვდილ ხელს დახედა, მაგრამ მონეტის გამორთმევა არც კი უფიქრია. „აზრი არ აქვს, მაინც დაკარგავს, არადა, ისეთი ლამაზი და ბრჭყვიალაა. შეიძლება როცა გაიზრდება და პატარა სათამაშოებს მოფრთხილებას ისწავლის... ახლა მეტისმეტად პატარაა.“

„ჰო, მესმის“ თქვა მოსამართლემ. მონეტა ისევ ჯიბეში ჩაიდო. „კეთილი, ასეც მოვიქცევი...“

„ჩვენთან ერთად დაიცადეთ. ყოველთვის აქ ჩაივლის ხოლმე. ასე უფრო სწრაფად იპოვით.“

„აჰ“ თქვა მოსამართლემ „პონი, ისევ ის პონი. იცი, წესით და რიგით პონი უკვე ოცდათი წლის უნდა იყოს. პონი თვრამეტი წლის მოკვდა, ექვსი წელი არავის უტარებია. ეს კი თორმეტი წლის წინ იყო. აჯობებდა უკეთ მოვპყრობოდი.“

მერე ყველაფერი ისევ უსიამოვნო გახდა. ორჯერ უფრო მეტად უსიამოვნო იქნებოდა, სხვა დროს ხალხთან ერთად რომ ევლო ვინრო შესასვლელ-

ში. ამჯერად, მარტოს მოუწევდა ეს გზა ნაბიჯ-ნაბიჯ გაეკვლია. „მაგრამ ბოლოს და ბოლოს, ვიცი, საით მივდივარ,“ ფიქრობდა და დაჭმუჭნული ქუდს, ხელჯოხსა და ჩანთას, ილლიაში ამოდებულს, მიათრევდა: „რაც ადრე არ ვიცოდი.“ მაგრამ ახლა თავისუფალი იყო და როცა სასამართლო შენობაზე საათს შეხედა, რაც არასდროს ავინყდებოდა როცა კიბეებზე ჩამოდიოდა, დაინახა, რომ ვახშამდე მთელი ერთი საათი იყო დარჩენილი, მანამ, სანამ მეზობლები მისი გარდაცვალების საათს ჩაინიშნავდნენ.

„სასაფლაოზე წასვლის დრო მექნება.“ გაიფიქრა მოსამართლემ. შემდეგ დახედა ახალთახალ თხრილს და გაღიზიანებულმა ბრაზით შეიკურთხა, როცა დაინახა, რომ მარმარილოს ფილის გვერდით უხეში ქვის ნატეხები დაეყარათ. „წყეულ პეტიგრიუს“ თქვა, „უნდა მიეხედა ამისთვის. ვუთხარი, საფლავები გვერდიგვერდ ყოფილიყო, ყოველ შემთხვევაში, ვფიქრობდი, რომ ის...“ ჩაიმუხლა და შეეცადა, ფილაზე დაყრილი მიწა გადაეწმინდა, მაგრამ ამის გაკეთება არ შეეძლო და ბუნდოვნად გამოჩნდა წარწერა“ ჰოვარდ ელისონ მეორე. 17 აპრილი, 1905 წ. 22 აგვისტო, 1913 წ. ქვემოთა ნაწილში საიდუმლო წარწერა: Auf Wiedersehen, პატარა ბიჭო. მოსამართლემ წარწერას ხელი გადაუსვა და მოასუფთავა. შეფიქრანებული და მშვიდი სახე ჰქონდა, როდესაც ესაუბრებოდა მამაკაცს, რომელზედაც მაზერშედმა უთხრა, რომ ინგერსოლი იყო. „იცით, მე რომ დამეჯერებინა, რომ შემელო მისი ნახვა და შეხება, მაშინ მას არ დავკარგავდი. და ის რომ არ დამეკარგა, მაშინ შვილიც არ უნდა მყოლოდა. იმის გამო, რომ ახლა მძიმე დანაკარგს განვიცდი. მე არ ვიცი, რა ვიყავი და რა ვიქნები. მაგრამ სიკვდილის გამო, მე ვიცი, რომ ვარ. და ეს სწორედ ის უკვდავებაა, რომლის უნარიც გონებასაც აქვს და ხორცსაც სურს. სხვა ყველაფერი არის გლეხებისთვის და გაუთლელებისთვის, რომლებსაც არასდროს ყვარებით შვილი

იმდენად, რომ დაეკრგათ.“ მოსამართლის სახე იყო ათას ნაწილად დაშლილი და უცნაური, როდესაც მისი ხელი წარწერებზე მშვიდად მოძრაობდა. „არა. მე ამას არ მოვითხოვ. მის გვერდით წოლაც საკმარისი იქნებოდა. ჩვენ შორის მხოლოდ მტვერი იქნებოდა: ეს სიმართლეა და ის უკვე მტვრად არის ქცეული ამ ოც წელიწადში. და ერთ დღეს მეც მტვრად ვიქცევი. და...“ ის ლაპარაკობდა მტკიცედ, მშვიდად, თითქოს საზეიმო ტონით: „მაინც ვინ დაამტკიცა, რომ მხოლოდ ძვლებისა და ხორცის ქსოვილს შეუძლია სიცვარულის სახე შეინარჩუნოს?

ახლა უკვე გვიან იყო. „ალბათ, ახლა საათს უკან წევნ,“ ფიქრობდა და მიაბიჯებდა სახლისკენ მიმავალ გზაზე. ცოტა ხანში უკვე მინდვრის სათიბის ხმა მოესმა, და იმ მომენტში, როცა ჯეიკზე გაღიზიანდა, თავისი ჭიშკრის წინ მსუბუქ ავტომობილთა მწკრივი შენიშნა, მოულოდნელად აჩქარდა, მაგრამ ძალიანაც არა, და ხელმეორედ შეიკურთხა, როდესაც მწკრივის დასაწყისში ავტომობილი იდინახა.

„წყეული პეტიგრიუ! აკი ანდერძის ხელმოწერისას, მოწმეების თანდასწრებით ვუთხარი, ფეხებით ჯეფერსონისკენ არ დამასვენოთ და საათში ორმოცი მილი სიჩქარით არ წამასვენოთ, თუკი ჩემთვის შესაფერის ცხენების წყვილს ვერ იშოვი-მეთქი... ახლა ისეთ კარგ ჭკუაზე ვარ, მინდა უკან მოვბრუნდე და აჩრდილვით გამოვეცხადო, სწორედ ისე, როგორც ჯეიკი მოიქცეოდა.“

მაგრამ უცებ აფორიაქდა და ფეხს აუჩქარა. სწრაფი ნაბიჯით გაემშურა უკანა კარისკენ (შეამჩნია, რომ ბალახი ახლად და სუფთად იყო გაკრეჭილი, თითქოს ყველაფერი დღეს გაეკეთებინათ) და შევიდა. მერე ყვავილების სუსტი სურნელი იგრძნო და ხმაც გაიგონა; მხოლოდ ის დრო ჰქონდა, პიჟამა და ქურთუკი გაეხადა და კოხტად ჩამოეკიდა კედლის კარადაში, გადაეჭრა ჰოლი, სადაც მოჭრილი ყვავილების სუნი ტრიალებდა და ბუტბუტის ხმა მოისმოდა, და ტანსაცმელი ჩაეცვა. სამო-

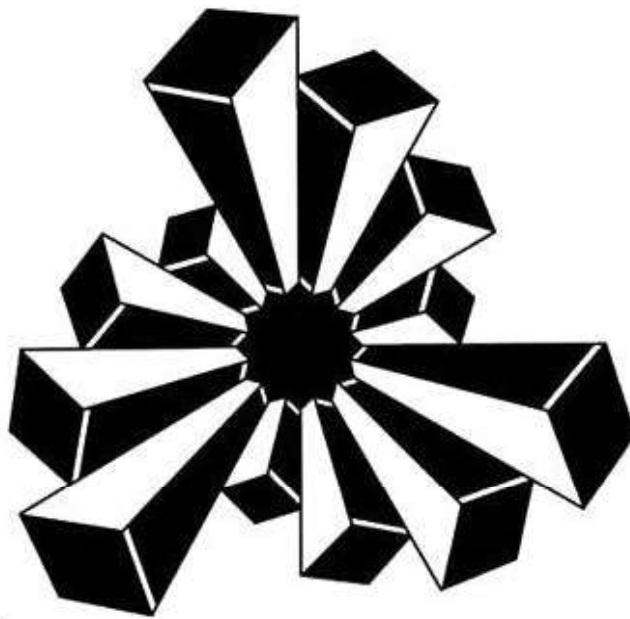
სი ახლახან დაეუთოვებინათ და სახეც გაპარსული ჰქონდა. მიუხედავად ამისა, ორივე მას ეკუთვნოდა და მანაც მოირგო ძველებური და ნაცნობი ჩვეულებით, რასაც ვერავითარი უთო ვერ შეცვლიდა, იმავე ჟინმორეული ნადილით, რითაც ზამთრის ცივ ღამეებში ამოიცვამდა ხოლმე თეთრეულს კიდურებზე.

„აჰ“, მიმართა კაცს, რომელზედაც მაზერშედმა თქვა, რომ ინგერსოლი იყო, „ბოლოს და ბოლოს ეს ყველაზე უკეთესია. „მოხუცი კაცი არასდროს არ არის საკუთარ სახლში, გარდა მისი კუთვნილი სამოსლისა: მისი ძველი ფიქრები და რწმენა, ძველი ხელები და ტერფები, იდაყვები, მუხლები, მხრები, რომელთაც იცის, რომ მოერგება.“

მერე სინათლე გაუჩინარდა და გაისმა ჩახშული, სუსტი, ფარული იმქვეყნიური ხმა, რომელმაც წამიერად მოუტანა საშინელი, ავბედითი სუნი ჩაკლული ყვავილებისა; იმავდროულად, გაიაზ-

რა, რომ მონოტონური ხმაც შეწყდა. „ჩემს საკუთარ სახლში“ ფიქრობდა და ელოდებოდა, რომ ყვავილების სურნელი გაქრებოდა; „აზრად არ მომსვლია შემემჩნია, არც ის, თუ ვინ საუბრობდა, არც ის, ხმა როდის შეწყდა.“ მერე გაიგონა, ან იგრძნო მის ირგვლივ ფეხის ჩუმი ფრატუნის ხმა, ინვა სრულ სიბნელებში, ეძინა გულზე ხელებდანყობილს, ეძინა ძველებური ძილით და ელოდა რალაც წამის დადგომას. და ისიც დადგა. მან წარმოთქვა ხმამალლა, წყნარად, უცნაური იუმორით სავსე სიმშვიდით, როგორც აკეთებდა ყოველ ღამე, საწოლში, თავის განმარტოებულ და მშვიდ ოთახში, როცა უკანასკნელმა ამოსუნთქვამ დააცარიელა მისი სხეული სიფხიზლისაგან და ისე ჩანდა, თითქოს წამით ირგვლივ მიმოიხედა ძილის კარიბჭიდან, „პატივცემულო მსაჯულებო, შეგიძლიათ, განაგრძოთ.“

ინგლისურიდან თარგმნა
მედუა ზაალიშვილმა

ლეონარდო შაშა

ლვინისფარი ზღვა

მატარებელი, რომელსაც რომი-აგრიჯენტოს პირველი კლასის სამგზავრო ვაგონი აქვს ჩაბმული, ზაფხულობით რომიდან 20:55 სთ-ზე გადის.

– მატარებელი გადის რეჯო კალაბრიასა და სიცილიის მიმართულებით! – აცხადებს ხმისგამაძლიერებელში ქალის ხმა, რომელიც მგზავრებს მოძრაობისკენ მოუხმობს; იმ მატარებლისკენ დინებად დაძრული ხალხი თოკებით გადაჭერილ, ტილოს შალითებიან ჩემოდნებს მიაქანებს და ამ ხმაზე ქალის ლამაზ, ჭკნობაშეპარულ სახეს წარმოიდგენს, რომელიც ტერმინის სადგურის სადენებს შორის, საღამოს ცაში უჩინარდება; ეს რეისი უზარმაზარი პრივილეგიაა,

რომელიც სიცილიის დასავლეთი მხარის სამი თუ ოთხი დეპუტატის დახმარებით დაინიშნა და შენარჩუნდა. სიმართლე რომ ითქვას, ამ მატარებელში, სამხრეთისკენ მიმავალ ყველა სხვა მატარებელთან შედარებით, ცოტა ხალხია, ამიტომაც მეორე კლასში თითქმის არავინ რჩება დასაჯდომი ადგილის გარეშე, პირველში კი, რომელიც აგრიჯენტოში მიდის, ნეაპოლამდე მაინც, ხოლო, თუ ფრთხილად მოიქცევით, სალერნომდეც, მთელ კუბეში მარტო მგზავრობა შეგიძლიათ. ამისთვის საკმარისია შუქი ჩააქროთ, ფარდებიც ჩამოაფაროთ და დასაჯდომ ადგილებზე თქვენი ჩანთები და გაზეთები გადაანანილოთ. მას შემდეგ,

რაც სალერნოს გასცდებით, უკვე შეგიძლიათ მოშინაურდეთ, მაისურში ან ლამის პიჟამაში დაძინებასაც კი შეძლებთ – თქვენს კუბეში ადგილის საძებნელად აღარაფერს შემოვა, თუმცა, ადგილების თვალსაზრისით, ასეთი კომფორტული მგზავრობაც კი ვერ გადანონის ამ სამგზავრო მატარებლის მოუხერხებელ განრიგს და ამიტომაც სიცილილები ისევ ჩქარ მატარებელს ამჯობინებენ, რომელიც ორი საათით ადრე გადის, მაგრამ ბოლო სადგურში – აგრიჯენტოში, სამგზავროსთან შედარებით, შვიდი საათით ადრე ჩადის ხოლმე.

ისე მოხდა, რომ ინჟინერ ბიანკის, რომელიც პირველად მიემგზავრებოდა სიცილიაზე – ჯელაში და თანაც არა სამოგზაუროდ, მას შემდეგ, რაც თვითმფრინავის ბილეთი ვერ იშოვა, ურჩიეს, რომ სწორედ ამ სამგზავრო მატარებლით – რომი-აგრიჯენტოს ვაგონით ემგზავრა და, ღამე დერეფანში რომ არ გაეთია, ბილეთიც წინასწარ დაეჯავშნა. ეს რჩევები ერთიმეორეზე უარესი იყო, განსაკუთრებით რჩევა, რომელიც ბილეთის წინასწარ დაჯავშნას ეხებოდა, ვინაიდან კუბეში, სადაც ადგილები წინასწარ არის დაჯავშნილი, ყოველთვის იმდენი მგზავრია, რამდენი ადგილიცაა, სხვა, დაუჯავშნავ კუბეებში კი მარტო მგზავრობაც თავისუფლად შეიძლება. ასე რომ, როგორც ხდება ხოლმე, რჩევების წყალობით, ინჟინერ ბიანკის მოუხერხებელი მგზავრობა ელოდა ხუთ თანამგზავრთან – სამ უფროსთან, რომლებიც განუწყვეტლივ ლაპარაკობდნენ და ორ გაუზრდელ ბავშვთან ერთად.

უფროსთაგან ორი სწორედ ამ გაუზრდელი ბავშვების დედ-მამა იყო, მესამე კი ოჯახს მიკედლებული მათი ნათესავი, მეგობარი თუ შემთხვევითი ნაცნობი, დაახლოებით ოცი წლის, ერთი შეხედვით, უსახური ქალიშვილი, რომელსაც მონაზვნის სამოსის მსგავსი, შავი ფერის თეთრკანტებიანი კაბა ეცვა. ბავშვები მას მოსვენებას არ აძლევდნენ, გარს ეხვეოდნენ. ძილმორეული უფროსი ეხუტებოდა, უმცროსი ააცოცდებოდა, ყელზე მოეხვეოდა,

თმას გაუშლიდა, შემდეგ ისევ ჩამოვრებოდა და ძირს მოკალათდებოდა. ერთი წუთითაც ვერ ისვენებდა.

ჯერ კიდევ ფორმიაში ჩასვლამდე გაიგო ინჟინერმა, რომ უფროსს მოფერებით ლულუს ეძახდნენ, უმცროსს კი – ნენეს; რომ ერთი ლუიჯი იყო და მეორე – მანუელე, თუმცა ფორმიაში ჩასვლამდე ინჟინერმა ოჯახის ოთხივე წევრსა და მათ მეგზურ ქალიშვილზეც უკვე ყველაფერი იცოდა. ნიზიმიდან იყვნენ, აგრიჯენტოს პროვინციიდან, რომელიც ფართოდ გადაშლილი დიდი დაბაა, დიდი მიწებითა და მდიდარი მინათმფლობელებით. მუნიციპალიტეტს სოციალისტები და კომუნისტები მართავდნენ. ფაშისტური რეჟიმის ვილაც მაღალჩინოსნის სამშობლოც ყოფილა; რკინიგზის სადგური არა, მაგრამ, სამაგიეროდ, ძველი ციხესიმაგრე ჰქონიათ; ცოლიცა და ქმარიც დანყებით სკოლაში ასწავლიდნენ – მეგზური ქალიშვილიც, ოღონდ დროებითი შტატი; ოჯახი რომში ჩამოსულა, რადგან ქალის ძმა (თავდაცვის სამინისტროს პირველი კლასი, საპენსიო განყოფილების მნიშვნელოვანი ფიგურა) რომაელ გოგონაზე დაქორწინებულა; გოგონა – სერიოზული ქალიშვილი, საუკეთესო ოჯახისშვილი, მამამისი – განათლების სამინისტროს პირველი კლასის მოხელე. თავად გოგონას ფილოლოგიის ფაკულტეტი დაემთავრებინა და კერძო სასწავლებელში ასწავლიდა; ღამაზი ყოფილა, მაღალი და ქერა, სწორედ იმ დღეს დაქორწინებულან წმინდა ლორენცოს სახელობის ეკლესიაში, ლუჩინაში, რომელიც ღამაზი ეკლესიაა, თუმცა მთლად ისეთი ვერა, როგორიც წმინდა ეგნატეს სახელობისაა, მეჯვარეებიც პირველი კლასის მოხელები ჰყოლიათ; თანამგზავრი ქალიშვილი კი, რომელიც რომში მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გულის გასაქარვებლად ყოფილა ჩასული, თავისივე ძმას (იუსტიციის სამინისტროს პირველი კლასი) ჩაეპარებინა მათთვის ამ მოგზაურობის დროს, თეთრკანტებიან შავ კაბას კი იმიტომ ატარებდა თურმე, რომ წმინდა

კალოჯეროსთვის მიეცა აღთქმა; წმინდა კალოჯერო ნიზიმის წმინდანია, სასწაულოქმედი წმინდანი.

– რომში ამდენი ეკლესია იყოს და არც ერთი მათგანი წმინდა კალოჯეროს სახელს არ ატარებდეს, განა ეს შეიძლება?! – იკითხა ბოლოს სინიორამ. – ასეთი ძლიერი წმინდანის არც ეკლესია იყოს და არც საკურთხეველი? არადა, მართლაც ძლიერი წმინდანია.

წმინდა კალოჯეროს ხსენება იყო და ქალის ქმარს ცოტა ირონიულად გაეღიმა, მეგზურმა ქალიშვილმა კი გაიხსენა, პატარაობიდან მოყოლებული, როგორ ეშინოდა წმინდა კალოჯეროსი: შავი სახე, შავი წვერი, შავი სამოსი და, სიმართლე გამხელილი სჯობსო, აღთქმაც დედამისს მიეცა მის ნაცვლად, მაგრამ ამას განა რამე მნიშვნელობა ჰქონდა? თეთრკანტებიანი შავი კაბა კიდევ ერთი თვე (და ეს უკვე მეექვსე თვე იქნებოდა) ხომ მას უნდა ეტარებინა?!

– თანაც ამ პაპანაქება სიცხეში, ქვას რომ ადნობს! – დაამატა მეგზურმა კაცმა.

– ისე რაღა აღთქმა იქნებოდა? – შეეპასუხა ცოლი. – ცოტა თუ არ განვალდი, რის აღთქმაც?

– ის არ კმარა, რომ რომში ყველა მე მაცქერდებოდა? – ჩაერია ქალიშვილი.

– არ კმარა! დამცირება და ტანჯვა! – აი, აღთქმის ორი პირობა! – თქვა თავის სისწორეში სრულიად დარწმუნებულმა სინიორამ.

ამ სიტყვებზე ქალიშვილს ჩაეღიმა და ინჟინერმა ის მოულოდნელად სულ სხვაგვარი დაინახა; იმ უსახური კაბის ქვეშ ლამაზი მკერდი მოუჩანდა, ლამაზი სხეული და მოელვარე თვალები ჰქონდა.

– აღთქმას მე ვხსნი! – თქვა ბავშვებიდან უმცროსმა, ნენემ, ფეხსაცმელების თასმები შეიხსნა და მათ გასაძრობად ფეხები ჰაერში აიქნია; ცალი ფეხსაცმელი ინჟინერს პირდაპირ მკერდში მოხვდა, მეორე ცალი კი ისევ ფეხზე შერჩა.

– ნენე! – გაკიცხვითა და მუქარით ერთდროულად შეჰყვირა დედ-მამამ და

ინჟინერს მოუბოდიშა.

– არაფერია, ბავშვები არიან... – თქვა ინჟინერმა და ფეხსაცმელი დაუბრუნა. ეს ჯერ მართლაც არაფერი იყო იმასთან შედარებით, რაც ნენესა და ლულუს მისთვის მოემზადებინათ და რაც მას ამ გრძელ მოგზაურობისას ელოდა – ნეაპოლიდან, სადაც ბავშვებმა სულ აიშვეს, კანიკატიმდე.

– აღთქმას რაც შეეხება, – თქვა ქმარმა და, სანამ ნენეს ფეხსაცმელს აცმევდა, ისევ წამოწყებულ თემას დაუბრუნდა, – ეს ხომ სამყაროსავით ძველი ამბავია... გაუნათლებლობა, ცრურწმენა...

– შენ არ იყავი, წმინდა კიბე რომ აიარე!? – მკვახედ მიუგო ცოლმა.

– ეგ რა შუაშია ახლა? – შეეპასუხა ქმარი. ჩანდა, რომ ცოლის სიტყვები გულზე მოხვდა.

– სწორედ რომ შუაშია! აი, ბატონმა განსაჯოს, შუაშია თუ არა! – უპასუხა დაუნდობელმა ცოლმა.

ინჟინერმა გაღიმება სცადა და, უარის ნიშნად, ხელიც უხერხულად გაიქნია.

– არა, – ჩაერია სინიორა, – თქვენ უთხარით ერთი, შუაშია თუ არა! თავად წმინდა კიბე აიარა და იმათ დასცინის, ვისაც წმინდანებისთვის აღთქმა აქვს მიცემული!

– აბა, მითხარით, გეთაყვა, გისმენთ! – გაამხნევა ინჟინერი კაცმა, თუმცა მეგზურის მხარდაჭერის პატარა იმედი კი უღვიოდა.

– წმინდა კიბის ავლა რას ნიშნავს? – იკითხა ინჟინერმა მხოლოდ იმიტომ, რომ დრო მოეგო.

– როგორ, არ იცით? – გაუკვირდა ქალს.

– ძალიან ბუნდოვანი წარმოდგენა მაქვს... რაღაც მახსენდება... – უპასუხა ინჟინერმა.

– როგორ თუ ბუნდოვანი წარმოდგენა და მოგონება... თქვენ კათოლიკე არ ბრძანდებით?

– კათოლიკე ვარ, მაგრამ...

– აი, ჩემსავით ფიქრობს! – გამარჯვებულის ტონით ჩაერია ქმარი.

– შენ წმინდა კიბე აიარე! – ისევ

გამგმირავად შესძახა ცოლმა.

– მხოლოდ იმიტომ, რომ შენ მარტო არ ასულიყავი! – შეჰბედა ქმარმა.

– მშია! – დაიყვირა ამ დროს ნენემ, – მორტადელა მინდა და ბანანები!

– მე ფორთოხლის წვენი მინდა! – აჰყვა ლულუც.

– არანაირი მორტადელა. აი, ასე გამოგაყრის! – უთხრა დედამ და ნენეს მკლავზე ჭინჭრის ციებით დაყრილ ნითელ ლაქებზე მიუთითა.

– მორტადელა! თორემ დონ პიეტროს ჯორი ვიქნები! – თქვა ნენემ ისეთი გამომეტყველებით, რომ, ჩანდა, მზად იყო, დანაპირები დაუყოვნებლივ აესრულებინა.

– აბა, როგორ აკეთებს დონ პიეტროს ჯორი? – ჰკითხა გახალისებულმა ქალიშვილმა. ამკარად ეტყობოდა, იცოდა, რაზეც იყო ლაპარაკი.

ნენე დონ პიეტროს ჯორის საჩვენებლად თავისი ადგილიდან ძირს ჩამოსრიალდა.

– ღმერთო ჩემო! – ერთდროულად შეჰყვირეს დედამ და მამამ და ბავშვს ხელი სტაცეს. მერე ინჟინერს აუხსნეს, რომ დონ პიეტროს ვირი ზურგით მიწაზე გორავდა და ტლინკებს გამალებით ჰაერში ყრიდა და რომ ნენე, თურმე, ძალიან კარგად ბაძავდა მას.

ნენეს მორტადელა მისცეს.

– ფორთოხლის წვენი! – აწუნუნდა ახლა ლულუ. – ფორთოხლის წვენი... ფორთოხლის წვენი!

– ნეაპოლში მიიღებ! – შეჰპირდა მას ყველა, ინჟინრის ჩათვლით.

ლულუს წუნუნს ვერავინ გაუძღებდა. რაც უნდოდა, ის უნდა მიეღო, ნენეს ხერხი კი მუქარა და შანტაჟი იყო. ინჟინერს ნენეს მკვირცხლი და პირდაპირი მეთოდები ერჩივნა. ლულუს წუნუნს საშინლად აღიზიანებდა.

დედამ და მამამ ლულუ ერთიანად ჩაკოცნეს და ისიც დამშვიდდა. ეს შესვენება კი მართლაც რომ დროული აღმოჩნდა; ამით წმინდა კიბის საჩოთირო თემა ამოიწურა.

– თქვენ უცოლო ბრძანდებით! – დაასკვნა ქალმა მას შემდეგ, რაც ინჟინ-

რის მარცხენა ხელს სწრაფად შეავლო თვალი.

– ვისაც თავში ჭკუა აქვს, იმას ცოლი არც მოჰყავს! – იხუმრა ქმარმა.

– კი, ეს მართლაც მასეა, შენი შემხედვარე! – შეეპასუხა ცოლი.

– მე კი ვფიქრობ, – თქვა ინჟინერმა, – რომ ვისაც ჭკუა აქვს, ადრე თუ გვიან ქორწინდება; ადრე თუ გვიან მეც დავქორწინდები, აუცილებლად დავქორწინდები.

– გესმის? – ჰკითხა ქალმა ქმარს გაკიცხვის ტონით. – აი, რას ფიქრობს ჭკვიანი ქალხი!

– მე ხომ ვხუმრობ... თუმცა, სერიოზულად რომ ვთქვათ, ზოგადად... ობიექტურად, ქორწინება შეცდომაა. სუბიექტურად, პირადად მე, არანაირი მიზეზი არ მაქვს, რომ უკმაყოფილო ვიყო. აი, ჩემი ცოლი... იმიტომ არ ვამბობ, რომ ჩემი ცოლია და არც იმიტომ, რომ აქ არის... მართლაც ანგელოზია!

მოულოდნელად გაცისკროვნებულმა ქალმა თავი დახარა.

– ...და მერე ეს ორი პატარა ანგელოზი!

ნენეს, რომელიც მასთან ახლოს იჯდა, თავზე ხელი გადაუსვა, ნენემაც სიყვარულის ნიშნად მორტადელას ცხიმით აპრიალებული გათხუპნილი პირი იმ გამოსასვლელი აბრეშუმის პერანგის სახელოზე აუსვა, რომლის გამოცვლაც ცოლის ძმის ქორწილის შემდეგ ვერ მოესწრო.

– პერანგი! – შეჰყვირა ქალმა, მაგრამ უკვე ძალიან გვიანი იყო, სახელოზე ცხიმის მოზრდილი იეროგლიფი ბზინავდა.

– აი, მამიკოს პერანგიც გაუფუჭე, ჩემო სიხარულო! – უთხრა მამამ.

– მორტადელა კიდევ მინდა! – თქვა ნენემ.

– მორტადელას კიდევ ახსენებ და პოლიციის უფროსი მოვა შენს დასაჭერად! – დაემუქრა მამა.

– არა, არ ვახსენებ! ისე ვიტყვი, მინდა! – თქვა ნენემ და ასე დაიძვრინა მუქარისაგან თავი.

– ძალიან საზრიანია! – თქვა სიამა-

ყით მამამ.

– მინდა! – დაუდასტურა ნენემ.

– არა, არა და კიდევ არა! – უთხრა მამამისმა.

– როგორც კი სახლში ჩავალთ, – თქვა ნენემ. – დეიდა ტერეზინას მოეყვები, რაც ილაპარაკეთ მასზე ძია ტიტოსთან!

– რა ვილაპარაკეთ? – ხელი მკერდზე მიიდო აღელვებულმა და შეწუხებულმა დედამ.

– შენ და მამიკომ ძია ტიტოს უთხარით, რომ დეიდა ტერეზინა ძუნწია, კიდევ ის, რომ არ იბანს და რაღაცებს ხლართავს. – დაამტკიცა ნენემ თავისი არჩევულებრივი მეხსიერება.

– მივცემ მორტადელას! – თქვა მამამ.

– მიეცი! – დაეთანხმა ცოლი. – მერე მთელ ტანზე ჭინჭრის ციებისაგან რომ განითლდება და დააყრის, დეიდა ტერეზინასთან გაიქცეს და ის მოფხანს!

– მე თვითონ მოვიფხან, კედელთან, – თქვა ნენემ და მამის მიწოდებულ მორტადელას გამარჯვებულმა ჩაავლო ხელები.

ნენეს მშობლები გაისუსნენ და ამ ჩამონოლილ დაძაბულ სიჩუმეში ინჟინერმა ტერეზინას ზაზუნას სახესავით მოძრავი და წვეტიანი სახე დაინახა.

– უკვე ნეაპოლში ვართ! – თქვა ინჟინერმა იმ მიზნით, რომ თავისი მგზავრები დარდისაგან გამოეხსნა.

ლამის სიბნელეში ქალაქის შუქები მოჩანდა.

ამ განცხადებამ ქალიშვილს მიხუტებული, ძილ-ბურანში ჩაძირული ლულუ გამოაფხიზლა; წამოიძახა, რომ ფორთოხლის წვენი უნდოდა.

მატარებელი ბაქნის გასწვრივ მისრიალებდა.

– ფენოვანი! ფენოვანი! – ნენეს ყურადღება შექაჩილმა მიიპყრო. მამამ აუხსნა, რომ ეს ფენოვანი ცომით გამომცხვარი კრემიანი ნამცხვარი იყო და ნენემ ნამცხვარი ჩვეული ენთუზიზმითა და თავაზიანობით მოითხოვა. ნენეს ნამცხვრითა და ლულუს ფორთოხლის წვენით ამჯერად ინჟინერი გაუმასპინძლდა. ბავშვების მიმართ გა-

მოჩენილ ასეთ ყურადღებას კი მადლობების მთელი ტალღა და მასწავლებელ მიჩიკესა და ინჟინერ ბიანკის ფორმალური გაცნობაც მოჰყვა.

ნენეს ნამცხვრის პირველსავე ლუკმაზე სახეზე დაუძლეველი ზიზლი გამოეხატა და, გაცნობის საზეიმო მომენტის აღსანიშნად, დარჩენილი ნამცხვარი ზუსტად ისე მოისროლა, როგორც შამპანურის ბოთლს ესვრიან ხოლმე გემს ზღვაში პირველად ჩაშვებისას; როგორც ჩანს, მამამისს თავში უმიზნებდა და სულ ცოტათი ააცილა.

– უზრდელო! – ერთხმად წამოიძახეს დედამ და მამამ.

– საზიზღრობაა! – თქვა ნენემ. – კანოლო მინდა!

– კანოლო? – ჰკითხა მამამ, – აქ, ნეაპოლის სადგურზე, საიდან გავაჩინო კანოლო?

– სულ ფეხებზე მკიდია! კანოლო მინდა! – თქვა ნენემ და ამით უწმინური სიტყვა-პასუხის მიმართ თავისი მიდრეკილებაც გამოავლინა, რომელიც ინჟინერს აქამდე არ შეემჩნია.

ქალიშვილს გაეცინა. მიჩიკე და მისი ცოლი სასონარკვეთილი ჩანდნენ. ნენეს დაემუქრნენ, რომ პოლიციის უფროსი მოვიდოდა თავისი მათრახითა და ბორკილებით; ინჟინერს სთხოვეს, დერეფანში გაეხედა, რათა მათი სიტყვების სისწორე დაემონებინა, რომ პოლიციის უფროსი მართლაც მოდიოდა ნენეს უხამსობების გაგონებაზე. ინჟინერმა გაიხედა და დაადასტურა, რომ პოლიციის უფროსი მართლაც იქვე იყო, ახლოს.

– პოლიციის უფროსი რქიანია! – თქვა ნენემ ჩურჩულით. ეტყობოდა, ეშინოდა, მაგრამ უკან დახევაც არ უნდოდა.

ცოლ-ქმარს შორის გაცხოველებული კამათი გაჩაღდა იმის შესახებ, თუ სად და ვისგან ისწავლა ეს უშვერი სიტყვები ნენემ.

ქალის აზრით, ის კლუბი, სადაც მამამისს ნენე ნასადილევს დაჰყავდა ხოლმე, ბილნსიტყვაობის ბუდე იყო და ვიღაც კალოჯერო მანკუზო და ლუიჯი ვინისტერა იყვნენ პირდაპირი პასუხის-

მგებელნი ნენეს ენობრივ გახრწნაზე; უსაქმური ახალგაზრდები, რომლებიც იმით ერთობოდნენ, რომ ბავშვის უმანკობას ბოროტად იყენებდნენ.

– თქვენ ვერც კი წარმოიდგენთ, – მიმართა ქალმა ინჟინერს. – რა სიტყვებს ასწავლიან ბავშვს! ყურში რომ არ შეიშვება... წმინდანებზე... პაპზეც... კიდევ კარგი, რომ ნენეს ისინი ავიწყდება.

ნენემ დედის ნათქვამის საპირისპირო ერთ წამში დაადასტურა:

– რომის პაპი არის... მაგრამ მას სასწრაფოდ პირზე ორი ხელი აეფარა: ერთი დედისა და მეორე მამისა, თუმცა იმ საშინელმა სიტყვამ პირიდან მაინც გასაგებად გამოაღწია, ისე, როგორც სახელდახელოდ დაცული გამსკდარი წყლის მილიდან გამოასხამს ხოლმე წყალი.

– გაიგეთ, არა? – ჰკითხა სინიორამ ინჟინერს. – მე კი მეგონა, რომ ეს სიტყვა დავინწყებული ჰქონდა! აი, ასეთ რამეებს ასწავლიან!

სინიორას აზრით, ბუნებრივია, ასეთი რამ არ მოხდებოდა, მამამისს კლუბში, კარტის თამაშის ნაცვლად, ბავშვისთვის რომ მიეხედა, მაგრამ მიჩიკეს კარტის თამაშზე ხომ ჭკუა და გონება ეკეტებოდა!

სინიორ მიჩიკე კი სულ სხვაგვარად თვლიდა; ნენეს ენაწყლიანობის მიზეზი არა ამაღლებული გრძნობებისა და დახვეწილი ზეპირმეტყველების გამოვლენის ასპარეზი კლუბი, არამედ ის ეზო იყო, რომელსაც მათი სახლის აივანი გადაჰყურებდა და სადაც ხეპრე ხალხი იყრიდა ხოლმე თავს; ამიტომაც ყველაფერი სინიორას ბრალდებოდა, რომელიც ნენეს იმ აივანზე დიდხანს დარჩენის უფლებას აძლევდა.

ამ კამათს ნენემ წერტილი ერთი სიტყვით დაუსვა.

– კლუბი! – თქვა მოკლედ და კონკრეტულად.

მასწავლებელი ერთბაშად დადუმდა, მაგრამ სინიორას ამ გამარჯვებით არ უსარგებლია, საუბრის თემა შეცვალა; მატარებელი უკვე გასვლას აპირებდა და ქალს მოგონებები აეშალა. გაიხსენა, რომ მათი საქორწილო მოგზაურო-

ბის მეორე ეტაპი ტაორმინის შემდეგ ნეაპოლში გაგრძელდა.

უკვე შუალამე იყო. „არა, აქ ვერ დავიძინებ!“ – გაუელვა ინჟინერს და იფიქრა, რომ აჯობებდა გვერდით, რომელიმე თითქმის ცარიელ კუბეში გადასულიყო. სინამდვილეში კი უკვე აღარც ეძინებოდა. ის გაღიზიანება, რომელსაც იმიტომ გრძნობდა, რომ ასეთი დაუოკებელი მოლაპარაკე მეზობლები და, ამასთან ერთად, ორი აუტანელი ბავშვი შეხვდა, ჯერ ხალისით შეეცვალა და ახლა, როცა მართლაც შეეძლო კუბეს დატოვება, ისეთი შორეული, ბუნდოვანი რამ იგრძნო, რასაც კეთილგანწყობას ვერ უწოდებდი, მაგრამ ამ გრძნობას კი წააგავდა. ინჟინერს ბავშვებთან ურთიერთობის გამოცდილება არ ჰქონია და ყოველთვის დარწმუნებული იყო, რომ არც გამოუვიდოდა. მოგზაურობისას ერთ წესს განუყრელად იცავდა – არასოდეს ჯდებოდა იმ კუბეში, სადაც ბავშვები იყვნენ, მაგრამ ნენე მართლა მოსწონდა. ქალიშვილიც მოსწონდა – მისი ყოველი მოძრაობა, ყოველი სიტყვა, რომლებიც მას სულ უფრო ცოცხალსა და მიმზიდველს ხდიდნენ. „მოგზაურობა ცხოვრებას ჰგავს“, – ფიქრობდა ინჟინერი. – „თითქოს დრო და სივრცე ერთბაშად იკუმშება. თეატრივითაა, სადაც დადგმულ ამბად ჩვენი ცხოვრება თამაშდება, ყოველი თავისი ეპიზოდით, მიზეზ-შედეგებით, ადამიანური ურთიერთობებით“ – და გადანწყობა მიჩიკესთვის გაენდო თავისი განზრახვა გვერდითა კუბეში გადასვლის შესახებ, რათა, მისივე სიტყვებით, მათთვის თავისუფლება მიეცა, ბავშვებისთვის მეტი ადგილი დაეთმო.

– არავითარ შემთხვევაში! – უპასუხა მასწავლებელმა. – თქვენ არ უნდა შენუხდეთ, თუ მაინცა და მაინც ვინმე უნდა გადავიდეს, ეს ჩვენ გადავალთ!

კარგა ხანს ერთმანეთს თავაზიან სიტყვა-პასუხში ეცილებოდნენ. ბოლოს გადანყდა, რომ კუბედან ფეხს არავინ მოიცვლიდა.

ლულუმ თქვა, რომ ეძინებოდა და შუქის ჩაქრობა მოითხოვა.

– არ ჩააქროთ! პოლიციის უფროსი უნდა დავინახო! – თქვა ნენემ, რომელსაც პოლიციის უფროსთან მიმართებით სინდისი მაინც აწუხებდა.

– ჩააქრეთ შუქი! მეძინება! – დაიყვირა ლულუმ.

განიწმამებული ნენე კი, პოლიციის უფროსის ენით რომ ვთქვათ, სიტყვიდან ძალადობრივ ქმედებაზე გადავიდა: თავისი ადგილიდან ჩამოსრიალდა, ლულუს დააცხრა და ბარძაყზე უკბინა. ლულუმ დაიღრიალა და ძმას თმაში გააფთრებით ჩააფრინდა. მათი გაშველება მხოლოდ მაშინ შეძლეს, როდესაც ნენეს ცხვირზე ხელი მოუჭირეს, რათა ლულუს გასცლოდა, ლულუს კი თითები სათითაოდ გააშლევინეს. ნენეს მამისისგან მსუბუქად მოხვდა, ლულუც ასევე მსუბუქად გაკიცხეს.

– ნეტა ვინ არის ეს პოლიციის უფროსი? – ჰკითხა ღიმილით ინჟინერმა ნენეს.

– ბოზის შვილ... – ვერ მოასწრო ნენემ დამთავრება, ისევ სწრაფად დაუმუნეს პირი, მაგრამ შედეგი მაინც ვერ გამოვიდა სასურველი.

– ყრმა იესო, ალბათ, ყოველთვის ტირის, როდესაც შენ ცუდ სიტყვებს ამბობ, ნამდვილად ტირის! – უსაყვედურა ნენეს დედამისმა.

– სად არის ყრმა იესო? – იკითხა ნენემ.

– ყველგან! ზეცაშია, აქაც არის! – უპასუხა დედამ.

– რაღაც, არასოდეს მინახავს! – თქვა გულგრილად ნენემ.

– არ ჩანს, მაგრამ არის!

– თუ არ ჩანს, ესე იგი, არ არის!

– ურწმუნო! – უთხრა დედამ.

– ჯოჯოხეთში მოხვდები! – კვერი დაუკრა ლულუმ.

– ჯოჯოხეთში პოლიციის უფროსი მოხვდება! – გამოაცხადა ნენემ.

ყველას გაეცინა. დედამისსაც.

– ეშმაკუნა ხარ, პატარა ეშმაკუნა.

– დაუყვავა მამამ და მოეფერა, მერე ინჟინერს ჰკითხა: – გინახავთ ასეთი ბავშვი? – თან თვალები სიამაყით უბრწყინავდა.

– არასოდეს. – უპასუხა ინჟინერმა. ეს მართლაც ასე იყო.

– არა, ცუდი ბიჭი კი არ არის... – თქვა დედამ. – ძალიან მგრძნობიარეა. რომ იცოდეთ, როგორი კეთილია. როგორც კი ახალი ნივთი გაუჩნდება, სათამაშო იქნება თუ ნახატებიანი წიგნი, მაშინვე სხვებს ჩუქნის. ღარიბებისთვისაც არაფერს იშურებს. რომ შეეძლოს, თავის სახლსაც კი მისცემდა; როგორც კი მათხოვარს დაინახავს ხოლმე, ყველაფერი ავინყდება: „დედა, ტანსაცმელი მივცეთ! დედა, მატრასი მივცეთ! თევზები მივცეთ!“ – ჰგონია, რომ სიღარიბე ეს მატრასებისა და თევზების არქონაა... ძალიან აწუხებს ის, რომ უსახლკაროებს მინაზე სძინავთ და წვნიანს კიდევ გადაყრილი ქილებიდან ჭამენ.

– ეკლესიის წინ სძინავთ, – თქვა ნენემ, – პამიდვრის ქილებიდან ჭამენ. ჩემი თვალთ დავინახე. მერე კვდებიან.

– არა, არ კვდებიან. – უთხრა მამამ.

– კვდებიან! – თქვა ნენემ ისეთი ტონით, რომ შეპასუხება შეუძლებელი იყო. აი, მე ღარიბი გამოვალ და ღარიბები აღარ მოკვდებიან! – დაამატა ბოლოს.

– ღარიბი უნდა გამოვიდეს! – დასცინა ლულუმ. – შე კრეტინო, რამდენჯერ გითხარი, შეიძლება გამოხვიდე ექიმი, შეიძლება გამოხვიდე მღვდელი, მაგრამ არ შეიძლება ღარიბი გამოხვიდე!

– ხომ შეიძლება გამოხვიდე ღარიბი? – ჰკითხა ნენემ მამას.

– კი, რა თქმა უნდა, როგორ არა! – სწრაფად უპასუხა მიჩიკემ.

– აი, ხომ ხედავ! – უთხრა ნენემ ლულუს. – კრეტინი შენ თვითონ ხარ! არც კი იცი, რომ ადამიანი ღარიბი შეიძლება გამოვიდეს!

– მე კი პოლიციის უფროსი გამოვალ! – თქვა ლულუმ. – შენც დაგიჭერ და ყველა ღარიბსაც!

დარტყმა ძლიერი გამოდგა. ნენე ისევ ასადგომად შეინძრა.

– მიკბენს! – დაიყვირა ლულუმ და ძმის უკეთ მოსაგერიებლად წამოდგა.

– არ გიკბენ! იმიტომ ავდექი, რომ ცოტა გავიარო რა. სულ ხომ არ ვიჯ-

დები? – თქვა ნენემ სიყალბენარევი ტონით. ყველა იქ მყოფს მიმართავდა და მათგანაც დასტურს ელოდა. ერთი წუთის შემდეგ ისევ დაჯდა, ეტყობოდა, ნაღვლიანმა ფიქრებმა სადღაც გააქანეს. ასე, ნელ-ნელა ძილიც მოერია.

კუბეში შუქი ჩააქრეს, ფანჯრებიც ცოტათი ჩამოსწიეს და ფარდები ჩამოუშვეს.

– იქნებ ცოტა ნავიძინოთ, კიდეც თხუთმეტი საათი უნდა ვიმგზავროთ... ძილინებისა! – თქვა მიჩიკემ.

ყველამ ერთმანეთს მშვიდი ძილი უსურვა, ლულუმაც, რომელსაც ძილი უკვე თითქმის მორეოდა. უკვე ღამის ორი საათი იყო.

ინჟინრის გვერდით ქალიშვილი იჯდა, ქალიშვილის გვერდით კი – ლულუ. მოპირდაპირე მხარეს ისხდნენ: მიჩიკე, ნენე და სინიორა. ნენეს მოუსვენრად ეძინა. ალბათ, მისი სიზმრების ზღურბლზე პოლიციის უფროსი თუ შემოდგა, ხელში მათრახის შხუილითა და ხელბორკილებს ჟღარუნით. ნენეზე ნამდვილად ვერ იტყოდი, ღამაში ბავშვიაო. ლულუ, უდავოდ, უფრო ღამაში იყო, მაგრამ ნენე საოცარი იყო. ინჟინერში ისეთი გრძნობები და ფიქრები გააღვიძა, ისეთ ურთიერთობებზე დააფიქრა, რომელთა არსებობა არც კი იცოდა; ნენეს უყურებდა და საოცარ სიფაქიზეს გრძნობდა: თითქოს ადამიანის არსებობის არსი შეიცნო, რომელიც იმ მომენტამდე მიუწვდომელი იყო მისთვის.

ცხოვრებაში და განსაკუთრებით მის ცხოვრებაში, როგორც ტექნიკური სპეციალობის მქონე, ოცდათვრამეტი წლის კაცის ცხოვრებაში, ახლა ყველაზე მნიშვნელოვანი მხოლოდ ოთხი წლის ნენე იყო. „არ შეიძლება, ტექნიკური პროგრესის გჯეროდეს, თუკი ცხოვრებას იმედის თვალთ არ უყურებ. დედამიწის ირგვლივ ორბიტაზე ვერ გახვალ, რომ არა ის ფაქტი, რომ არსებობენ ოთხი წლის ბავშვები, ბავშვები, რომლებიც იბადებიან და კიდეც დაიბადებიან, თუმცა ჩვენი საზოგადოება მათ უკვე პრობლემადაც კი მიიჩნევს. აი, შეერთებულ შტატებში... მათი თავისუფლების საკითხს იმ თავიანთი

პედაგოგიური და სამედიცინო კვლევებით სწავლობენ.

არა, ბავშვები არ წარმოადგენენ პრობლემას. საზოგადოება, რომელიც მათ პრობლემად მიიჩნევს, მათ შორდება, თაობათა მემკვიდრეობას არღვევს. ნენე და ლულუ პრობლემას არ უქმნიან მასწავლებელ მიჩიკესა და მის მეუღლეს; ისიც მართალია, ისინი მასწავლებლები არიან და შემდეგ საკონკურსო გამოცდაზე როცა გავლენ, სწორედ ამერიკელებისა და შვეიცარიელების თეორიებს გაიმეორებენ აღზრდაზე.

მართლა, შვეიცარიას რაც შეეხება... ისეთ საზოგადოებაში, როგორიც შვეიცარიაშია, სადაც თითქოს ტრაგედიისა და ისტორიის ჩანასახიც კი ამოძირკვეს, მაქს ფრიშის ინჟინერი ფაბერი იბადება. ბერძნული ტრაგედია... ციურიხის პოლიტექნიკური. ტექნოკრატის წარმომადგენელი კაცის ტრაგედია. ის საბერძნეთის უძველეს მიწაზე თამაშდება, სადაც ფატალურობა ისევ ჩასაფრებია მოკვდავს.

მოიცა, ერთი წუთით... ბავშვებზე ფიქრობდი, ინჟინერი ფაბერი არაფერ შუაშია! შუაშია, მაგრამ ამაზე კარგად უნდა დაფიქრდეს კაცი, ახლა კი მეძინება... მივხვდი, საბერძნეთი... სიცილია... – იქნებ ეს იყოს კავშირი. კლასიკური ენების ლიცეუმი! ყველაფერი საბერძნეთს უკავშირდება. ჰო, ფაქტია, რომ შვეიცარიაში ყოველ ბავშვში იმ შვეიცარიელს ხედავ, ის რომ უნდა გახდეს, საბერძნეთში კი პიროვნებას, ადამიანს... ასეა, მგონი, სიცილიაზეც... აი, ეს ორი პატარა ბიჭი...

ასეთ მხარეში აღზრდა არც არის: არც წესებია, არც მეთოდია, არც საგანმანათლებლო ჩვევები, არსებობს მხოლოდ გრძნობები; ბერძნებსა და სიცილიელებს ჰგონიათ, რომ არ არსებობს ცხოვრებაში პრობლემა, რომელთანაც გამკლავება გრძნობებით არ შეიძლებოდა. სიკვდილსაც ასე უსწორდებიან...” – ფიქრობდა ინჟინერი და მისი გონება ძილ-ბურანში იძირებოდა.

ჩახუთულობისაგან გამოელვოდა, გვერდით მჯდარ ახალგაზრდა ქალს

ძილში თავი მის მკერდზე ჩამოსცურებოდა. ღრმად ეძინა, მისი სუნთქვა ოდნავ იგრძნობოდა. ინჟინერი რაღაც ფაქიზმა გრძნობამ მოიცვა, ბედნიერების აუხსნელმა განცდამ; ქალიშვილის თმა სახეზე ოდნავ ეხებოდა, მის მკერდს კი მკლავზე გრძნობდა. ინჟინრის ძილმორეული სხეული ერთიანად დაიძაბა.

ყველას ეძინა, სინიორ მიჩიკე ხვრინავდა კიდეც. უკვე კალაბრიაში ჩამოსულიყვნენ. სადგურში, ღამის მოულოდნელად ჩამონოლილ სიჩუმეში, ადგილობრივ დიალექტზე ლაპარაკიც ისმოდა. მატარებელი ზღვის სანაპიროსთან ახლოს გაჩერდა. ზღვის ხმაზე ინჟინერს თვალწინ სურათი დაუდგა, ზუსტად ისეთი, როგორიც ფილმებშია ხოლმე – როგორ ნელ-ნელა ინთქმება წყლის ტალღებში ადამიანის ფიგურა და მერე სულ უჩინარდება; ინჟინერმა იგრძნო, როგორ შეერწყა მისი სხეული წყალს, მოეშვა, აუხსნელი იყო სამყაროსთან, ბუნებასა და სიყვარულის განცდასთან ერთიანობის შეგრძნება.

როცა მატარებელი დაიძრა, ინჟინერმა გაიგონა, როგორ შეინძრა ლულუ, რამდენიმე წამში კი, სრულიად მოულოდნელად, ის უკვე მის წინ აღიმართა. ბავშვი მისჩერებოდა და სახეზე, გაკვირვებასთან ერთად, საყვედურიც გამოხატვოდა, მერე ქალიშვილის სახე ხელებს შორის მოიქცია და ენერგიულად გაასწორა, საზურგეს მიაყრდნო. „ეჭვიანობს!“ – გაიფიქრა ინჟინერმა. – „ნამდვილად ეჭვიანობს, თითქოს მისი შეყვარებული იყოს, ამიტომაც იყო გასუსული სულ მის გვერდით“.

ქალიშვილს გამოეღვიძა და ყველაფერს მიხვდა.

– მაპატიეთ! – მიმართა ინჟინერს, მერე ლულუს უთხრა: – დაიძინე, საყვარელო, ჯერ ადრეა! მოდი, ჩემს ადგილს დაგიტმოზ, თავისუფლად დანევები და კარგად დაიძინებ! ლულუ ორ ადგილზე მოხერხებულად დააწვინა, თავზე ხელი გადაუსვა. ლულუს ხმა არ ამოუღია, ქალიშვილს წყენითაც უყურებდა და ვედრებითაც. ვინ იცის, ისეთ ტკივილში იხარშებოდა, რასაც ჯერ სა-

ხელიც არ ჰქონდა.

ქალიშვილი დერეფანში გავიდა. ინჟინერმა დაიცადა, სანამ ლულუ ჩაიძინებდა და ქალიშვილს მიჰყვა. გოგონა დერეფნის ბოლოში იდგა, თავით მინას გვერდულად ეყრდნობოდა, თითქოს ისევ ძილ-ბურანს მინდობილი. ინჟინერი მიუახლოვდა.

– ჩაეძინა, – და მერე, გრძელი პაუზის შემდეგ... – ეჭვიანობს.

– ჰო, ვუყვარვარ. – თქვა გოგონამ.

– ნენეს არ ჰგავს, უფრო ჩაკეტილი და სევდიანია... ნენე საოცარი ვინმეა! – თქვა ინჟინერმა.

– აუტანელია ნენე! თქვენ ჯერ არ გინახავთ, რისი გაკეთება შეუძლია... საცოდავმა ლუჩიამ აღარ იცის, რა ქნას.

– სინიორას ლუჩია ჰქვია? მეუღლე თითქოს რაღაც სხვა სახელს ეძახდა.

– დიახ, ეტას ეძახის. ლუჩეტა... აი, მე ჯერლანდა მქვია, მაგრამ დინას მეძახიან, ჯერლანდინა... სიცოცხლე ასეა, ნამდვილ სახელს არავის ეძახიან, ღამაშიც რომ იყოს.

– ჯერლანდა ღამაში სახელია.

– არ არის ღამაში. მძიმე სახელია, ჯერლა ამძიმებს.

– იტალიაში სხვაგან არსად არ გამოიგია.

– მხოლოდ აგრიჯენტოს პროვინციაში იციან ეს სახელი, სან ჯერლანდო ქალაქის მფარველი წმინდანია და მისი პირველი ეპისკოპოსი იყო.

– სან კალოჯერო? ისიც ეპისკოპოსი იყო?

– არა, სან კალოჯერო განდეგილი იყო... ლეგენდის მიხედვით, შვიდი ძმანი ყოფილან და შვიდივეს კალოჯერო რქმევია, ერთ-ერთი მათგანი ნიზიმაში ჩამოსულა. შვიდი ღამაში მოხუცი. კალოჯერო ბერძნულად „ღამაზ მოხუცს“ ნიშნავს. მე ბერძნული არ ვიცი, თქვენ იცით?

– ოდესღაც ვსწავლობდი, მაგრამ ვიცი-მეთქი, ვერ ვიტყვი.

– ძალიან მინდოდა ბერძნულის სწავლა, მაგრამ ჩემები ამბობდნენ, რომ ახალგზარდა ქალი ლიცეუმში თუკი ისწავლის, შემდეგ უნივერსიტეტშიც უნდა

შევიდეს, მაგრამ გოგოს, მარტო, პალერმოსნაირ ქალაქში როგორ გაუშვებ?

– სიცილიაზე ყველა ოჯახში ასე ფიქრობენ?

– არა, ყველა ოჯახში არა.

– მაშ, თქვენი ოჯახი გამორჩეულად მკაცრია?

– გამორჩეულად არა. სიცილიაზე კიდევ ბევრნი არიან ისინი, ვინც ცხოვრებას განსაკუთრებული თვალთა უყურებენ, არ ენდობიან...

– რას?

– სამყაროს, საკუთარ თავებსაც. ვერც გაამტყუნებ ბოლომდე... იცით, მე ავადმყოფობამდე უფრო მოუთმენელი ვიყავი, უფრო სულსწრაფი. მინდოდა კონკურსში მიმეღო მონაწილეობა და აქედან კონტინენტზე წავსულიყავი. ახლა ყველაფერს სხვაგვარად ვუყურებ; ასე მგონია, რომ ცხოვრება შეიცვალა, სერიოზულობა დაკარგა, ადამიანებს ადვილად შეუძლიათ ერთმანეთის ღალატი, ყველას ღალატი... სათქმელს კარგად ვერ ვამბობ, არა?

– ძალიან კარგად ამბობთ!

– ერთხელ რომში, ოსტიაში, კაფეში ვიჯექი. ჩემ წინ ბევრი ადამიანი მიმოდიოდა. მაშინ ვიფიქრე, რომ ყველა თავისთვის იყო, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ლაპარაკობდნენ, ხუმრობდნენ და ხელგაყრილნიც დადიოდნენ. ცხოვრებაში ისეა, თითქოს დაკრძალვაზე იყო და კუბოს უკან მიჰყვებოდე. ყველა თავის თავზე ფიქრობს: „ცოცხალი ვარ, ახლა მისი ჯერი იყო, მე არ მოვკვდები“. თითქოს ყველა და თავად სამყაროც კი მასზე უფრო ადრე მოკვდება... თქვენ დაკრძალვაზე ყოფილხართ?

– რამდენჯერმე.

– მე ერთი-ორჯერ. ესე იგი, გესმით, რისი თქმაც მინდა. არეულად კი ვლაპარაკობ. ასე, სიხარულსაც კუბოსავით გვერდით ჩაუვლი...

– თქვენ ჭეშმარიტ სიმართლეს ამბობთ!

– შეიძლება ეს იმ ადამიანის ნაფიქრალია, ვინც ავადმყოფობა გადაიტანა. თქვენ არ გეჩვენებათ, რომ ცხოვრებამ სერიოზულობა დაკარგა?

– არა მგონია, რომ ყველგან ასე იყოს. – უპასუხა ინჟინერმა.

– არა, არა, ყველგან არა... აი, ჩემს სოფელში, მგონი, ცხოვრება ისევ ნამდვილია... მაგრამ მისი საბრალო, აუტანელი სახე... თქვენ ფიქრობთ, რომ მეც საბრალო და ძველმოდური ვარ? თანაც ასე ჩაცმული.

– არა, არა! – შეენინააღმდეგა ინჟინერი. – მე სრულიად საპირისპიროს ვფიქრობ!

– მე ცხოვრება მიყვარს, ლამაზი რაღაცები მომწონს, ლამაზი კაბები... ძალიან მინდოდა ტუჩსაცხიც წამესვა, სიგარეტიც გამესინჯა!

– თქვენ ყველაზე მომხიბვლელი გოგონა ხართ, ვისაც კი ვიცნობ. აი, ასე ჩაცმული, სან კალოჯეროსთვის მიცემული ალთქმის დამცველი და ტუჩსაცხის გარეშე!

გოგონამ თვალები დახარა, საჩვენებელი თითით მინაზე რაღაც გამოჰყავდა, თითქოს წერდა.

– რამეს წერთ? – ჰკითხა ინჟინერმა.

– როგორ? დიახ, ჩემს სახელს... როდესაც უხერხულად ვგრძნობ თავს, ჩემი სახელის წერას ვინყებ ხოლმე!

– თავი უხერხულად არ უნდა იგრძნოთ, როცა გეუბნებით, რომ ლამაზი გოგონა ხართ და თქვენთან საუბარი ძალიან მსიამოვნებს, იმიტომ რომ ეს ასეა!

– ჰო, – თქვა ქალიშვილმა და ხელები ერთმანეთს ისე მოუჭირა, თითქოს საკუთარ თავს უშლიდა, სახელი მინაზე გამოეყვანა.

– აი, ახლა ჩავალთ დანიშნულების ადგილას. იქნებ არც კი ღირდეს ჩვენი ამგვარი, შემთხვევითი შეხვედრის გაგრძელება, მაგრამ, მინდა გითხრათ, რომ დიდი სიამოვნებით შეგხვდებოდით ისევ!

ამ დროს დერეფანში თავი სინიორ მიჩიკემ გამოყო, რომელიც ჩამოშვებულ ფარდებს შორის მოკვეთილი თავივით ჩანდა, იოანე ნათლისმცემლის გასისხლიანებული თავივით, ძილმორეულ სახეზე კი უნდობლობა ეწერა.

– რატომ გამოხვედით გარეთ? – იკითხა გაღიზიანებამეპარული ხმით.

– მეც... – უპასუხა ქალიშვილმა ინჟინერს ყოველგვარი კეკლუცობის გარეშე და მიჩიკეს ეჭვის გასაქრობად გაემართა.

მატარებელი პაოლას სადგურში შედიოდა. მუხრუჭების ღრჭიალის შეწყვეტისთანავე ყვირილი შემოესმათ: – მარწყვი! მარწყვი! რასაც სინიორ მიჩიკე ხელში მომზადებული ექვსასი ლირით ელოდა; თითო ჭიქა მარწყვი ყველასათვის, ინჟინრის ჩათვლით.

ბავშვებს გაელვიათ და თვალები ჯერ ისევ არ გაეხილათ, ისე იშვერდნენ მარწყვისკენ ხელს.

– შენ და შენი მარწყვი! – უსაყვედურა სინიორამ მეუღლეს. – ბავშვები გააღვიძე!

– მე კი არ გააღვიძე, გამყიდველების ყვირილზე გაიღვიძეს. – მოიბოდიშასავით მიჩიკემ.

– შენ ამოძრავდი, სანამ ისინი დაიყვრებდნენ! – თქვა სინიორამ.

– იმიტომ ავდექი, რომ... – ის-ის იყო ახსნა დაიწყო მიჩიკემ, რომ შებოროდიდა: ცოლს თვალთ შეუმჩნევლად ინჟინრისა და ქალიშვილისაკენ ანიშნა, მაგრამ ქალში, ქმრის სიფრთხილისაგან განსხვავებით, სრულიად სხვა გრძნობა გაჩნდა – ყველა გათხოვილი ქალის მონოდება, ყველა გასათხოვარს ქორწინებისკენ უბიძგოს. ამ შემთხვევაში კი ამბავს უფრო რომანტიკული ელფერი დაჰკრავდა: მატარებლით მოგზაურობა, ქალაქელი ინჟინერი კონტინენტიდან და კარგი პროვინციელი გოგონა.

– მარწყვი კიდევ მინდა! – თქვა ნენემ, რომელიც უკვე თავის როლში შესულიყო.

– აი, ჩემი აილე! მე არ ვჭამ. – უთხრა დედამ.

– აბა, არ არის ახლა ეს უზრდელი? – მიმართა მიჩიკემ ყველა იქ მყოფთ დასტურის მოლოდინში.

– თავის ჭიქასაც ვერ გაათავებს! უბრალოდ იმიტომ ლაპარაკობს, რომ, შენსავით, ამასაც პირი აქვს... – და ის-ის იყო აპირებდა ქმარი ერთი წუთის წინ გოგონასა და ინჟინერთან შექმნილი უხერხულობისთვის გაეკიცხა, რომ

ნენემ ისევ გაანყვეტინა:

– ჩემსასაც შევჭამ, შენსასაც და კიდევ ათ, ას ჭიქა მარწყვს შევჭამ!

– ას ჭიქა მარწყვს შევჭამ! – გამოაჯავრა ლულუმ.

– ორასს, ათასს!.. – გაჯიუტდა ნენე, მაგრამ თავის ულუფას უკვე ძლივს ათავებდა. ერთი წუთის შემდეგ კი დედამისს გაუწოდა. – დანარჩენს მერე შევჭამ!

– აბა, აბა! – ჩაიბურღლუნა ლულუმ.

– იცოდე, დედას გიტირებ! – გააფრთხილა ნენემ.

– იმიტომ კი არ ლაპარაკობს, რომ პირი აქვს, იმიტომ ლაპარაკობს, რომ გაუზრდელია... მოიცა, მე შენ გასწავლი ჭკუას, ინტერნატში გიკრავ თავს! – დაემუქრა მამა.

– პატარა ობლებთან? – მთელი სერიოზულობით იკითხა ნენემ.

– სწორედაც, ობლებთან ერთად!

– შენ თუ ცოცხალი იქნები, მე არ მიმიღებენ, ჯერ მოკვდი და მერე მეც წავალ ობლებთან.

მიჩიკემ ხელი კედელზე მოაფათურა, რკინას ეძებდა და ბოლოს საფერფლეს მისწვდა. ამ გზით სიკვდილისაგან დაცულმა, ჩვეული სიამაყით, ინჟინერს მიმართა:

– მისი ლოგიკა ხომ გასაგებია? – მერე კი ნენეს მიუბრუნდა. – თავს ნუ მოიტყუებ. შენ ისედაც მიგიღებენ, მე რომც ცოცხალი ვიყო! საკმარისია, ერთი სიტყვა ვუთხრა პადრე ფერაროს. – და ამ დროს ფეხზე წამოვარდა, რადგან ზუსტად გამოიცნო, რის თქმას აპირებდა ნენე; მისკენ გადაიხარა და მუქარით უთხრა: – არც კი გაბედო ის თქვა, რის თქმასაც აპირებდი პადრე ფერაროზე. ისე მოგცხებ, რომ კიდევ ასი წელი გამახსოვრება!

– არ ვიტყვი, გავიფიქრებ! – თქვა ნენემ სრულიად მშვიდად.

– მიჩიკემ სახეზე ხელი ნერვიულად რამდენჯერმე მოისვა, მერე გაეცინა. ყველა იცინოდა. ამ სიცილში იყვნენ, როდესაც კონდუქტორიც გამოჩნდა და ბილეთები მოიკითხა. ბილეთები მისცეს, მერე მიჩიკემ მატარებლის გან-

რიგთან დაკავშირებით რაღაც იკითხა.

– ისევ პადრე ფერაროზე ვფიქრობ!
– გამოაცხადა ნენემ კონდუქტორის გასვლისთანავე.

– ღმერთო, დიდებული! – შესძახა სინიორამ, მაგრამ მისი მეუღლე, გოგონა და ინჟინერი ისე იცინოდნენ, თვალებიდან სულ ცრემლები სდიოდათ.

ასე, ნენეს ანცობის გაცხოველებულ განხილვასა და ლულუსა და ნენეს შორის რამდენჯერმე ნამოჭრილი განევ-გამონევის დაშოშმინებაში ვილა სან ჯოვანიმდეც ჩავიდნენ; თავიანთი სამშვიდობო ჩარევების სამახსოვროდ, მიჩიკესა და ინჟინერს პერანგები მარწყვის წითელი ლაქებით დასვროდათ. ბოლოს, აღელვებულმა მიჩიკემ ყველას შესთავაზა, რომ ბორნის გემბანზე ასულიყვნენ ყავის დასალევად.

– ჩემოდნებს რაღა ვუყვით? – იკითხა სინიორამ.

– აჰ, ჩემოდნები! – შეფიქრიანდა მიჩიკე და მერე სიცილიელთათვის ჩვეულებრივ თვითგვემის სიამოვნებით ინჟინერს აუხსნა, რომ სიცილიასთან მიახლოებულიებს წესად ჰქონდათ, ჩემოდნები უყურადღებოდ აღარ დაეტოვებინათ; ეს, ჩრდილოეთისაგან განსხვავებით, სულ სხვა მხარე იყო; ჩრდილოეთში, მისი წარმოდგენით, ჩემოდნები ძალღებავით დასდევდნენ თავიანთ კანონიერ პატრონებს.

სინიორამ, რომელსაც თავში თავისი გეგმა უტრიალებდა, პრობლემის ასეთი გადაჭრა მოიფიქრა: ჯერ დინა და ინჟინერი წასულიყვნენ, ყავა მშვიდად, აუჩქარებლად დაელიათ და მას შემდეგ, რაც დაბრუნდებოდნენ, უკვე თავად ის და მისი მეუღლე ბავშვებთან ერთად წავიდოდნენ ყავის დასალევად.

ბავშვების პროტესტი, რომლებსაც ერთი სული ჰქონდათ, თავად ასულიყვნენ გემბანზე, მშობლებმა მკაცრად ჩაახშეს.

მიჩიკე, სიმართლე რომ ითქვას, ამ შეთავაზებას დიდი ნდობით არ უყურებდა; ერთი მხრივ, პასუხისმგებლობის გრძნობა ტანჯავდა, რომელსაც გოგონას ძმის მიმართ გრძნობდა და, მეორე

მხრივ, სიამოვნებდა. უნდოდა ხელი შეეწყო შექმნილი იდილიისთვის. ბოლოს მაინც ცოლის გადაწყვეტილებამ აჯობა.

ამგვარად, ქალიშვილი და ინჟინერი მარტონი აღმოჩნდნენ მესინის ყურეში, რომელსაც უკვე მზის პირველი სხივები აჭერდა. ყავა სწრაფად დალიეს და შემდეგ ჩუმად დასხდნენ პირით მესინისკენ; მათ წინაშე მისი კამკამა და მშვიდი წყლები იშლებოდა.

უძილო ღამის შემდეგ, ზღვაზე სისხამ დილას გამოსულებს, მზის სხივებმა თითქოს აზრები აურიათ; როდესაც ბორანი ამოძრავდა, ქალიშვილმა ინჟინერს ისევ ქვევით ჩასვლა შესთავაზა:

– ჩავიდეთ. ბავშვებს, ალბათ, ერთი სული აქვთ, როდის ამოვლენ აქ.

ბავშვებს კი მართლაც ერთი სული ჰქონდათ, როდის ავიდოდნენ ზევით. ლულუ მოუთმენლობისაგან ზუზუნებდა, ხოლო ნენე, მდუმარე პროტესტის ნიშნად, ვაგონის ძირზე იყო გართხმული. მიჩიკემ ის ქალიშვილისა და ინჟინერის განსჯას მიანდო:

– აბა, შეხედეთ ერთი! არ არის ნამდვილი გოჭი?! – მაგრამ ნენე ისე გავარდა გარეთ, რომ არავის აღარ უსმენდა. მას ლულუ მიჰყვა და ბოლოს სინიორაც გავიდა.

მიჩიკე უკვე დერეფანში იყო, როდესაც აზრმა გაუელვა, რომ ქალიშვილს მარტო ტოვებდა მამაკაცთან ერთად თითქმის ცარიელ ვაგონში, შემდეგ დაბრუნდა და იმისათვის, რომ დამშვიდებულიყო და სინდისის წინაშეც მართალი ყოფილიყო, გოგონას ჰკითხა, ზევით ხომ არ უნდოდა დაბრუნება, მათთან ერთად. გოგონამ უარი უთხრა. თქვა, რომ ძალიან დაღლილი იყო.

– მიჩიკე არ მენდობა. – თქვა ინჟინერმა.

– უნდა, რომ სახლში მშვიდობით, სალსალამათი ჩამიყვანოს. – გაელიმა გოგონას.

– იმედი მაქვს, რომ ამას ვერ მოახერხებს, – თქვა ინჟინერმა. – იმედი მაქვს, რომ თქვენ... მაგრამ სიტყვებს ველარ პოულობდა.

– დიახ! – უთხრა გოგონამ და გა-

ნითლდა.

მეტი აღარაფერი უთქვამთ. ასეთი დადუმებულები რომ ნახა, დაბრუნებულ მიჩიკეს ეჭვი გაუჩნდა: ვითომ, ინჟინერი იმდენად კეთილშობილურად მოიქცა, რომ დინასთან დალაპარაკებაც კი არ უცდია მისი არყოფნის დროს? თუ პირიქით, ისეთი სულმდაბლობა გამოიჩინა, რომ რალაცის მცდელობა ჰქონდა, რაზეც უარი მიიღო. ამ კითხვაზე პასუხი თვალებისა და ქუთუთოების უსიტყვო ენით სინიორამ გასცა: იდილია გრძელდება, ყველაფერი წესიერების ფარგლებშია, ეს სახეზეც ანერიათ.

მიჩიკე დამშვიდდა. ეჩვენებოდა, რომ ერთგვარ იდილიას მართლაც ჰქონდა ადგილი, რაშიც სინიორაც არწმუნებდა, თუმცაღა იმის დროც მოსულიყო, გაეგო, ვისთან ჰქონდა საქმე; „ინჟინერია, ძალიან კარგი, უცოლოა, კი ბატონო! ყოველ შემთხვევაში, ასე ამბობს; ასაკით, ერთი შეხედვით, ოცდათხუთმეტისა თუ იქნება, სიმპათიური, კარგი ხასიათისა ჩანს...“ მაგრამ ცოტა უფრო ჩალრმავება იყო საჭირო.

– თქვენი აქცენტით... ვენეტოდან ბრძანდებით, არა? – ჰკითხა ინჟინერს და ისიც დაამატა, რომ თავად მაროსტიკაში გაეგლო ოფიცრების კურსები.

– ვიჩენციდან გახლავართ. – უპასუხა ინჟინერმა.

– ლამაზი ქალაქია, თანამედროვე! – თქვა მიჩიკემ.

– ვიჩენცა, ვინჩენცა, ვინჩენცინა; დეიდა ვინჩენცინა. – წაითამაშა სიტყვებით ლულუმ.

– დეიდა ვინჩენცინას ბისკვიტი! – თქვა ნენემ და თითებიდან შოკოლადის ნარჩენები აილოკა.

– თქვენ ვიჩენცაში ცხოვრობთ? – განაგრძო დაკითხვა მიჩიკემ.

– დიახ, შეიძლება ასე ითქვას, ფორმალურად; იშვიათად მიწვეს ხოლმე იქ ჩასვლა. დედაჩემი და ჩემი და-ძმანი არიან იქ... დიდი ხანი არ ვიყავი იტალიაში. ამერიკაში ვცხოვრობდი, მერე ირანში... ახლა კი სიცილიაზე დავრჩები, ჯელაში.

– ნავთობი?

– ნავთობი.

– ანიკი?

– ანიკი.

– მაშ, შეგიძლიათ სიმართლე მითხრათ? მართლა არის ჯელაში ნავთობი? – მიჩიკემ ხმას ისე დაუწია, თითქმის ჩურჩულებდა.

– რა თქმა უნდა, არის!

– იმიტომ გეკითხებით, რომ ამბობენ, თითქოს... როგორ ვთქვა, ყველაფერი შეთხზული ამბავია. ისე ცოტა ნავთობია, რომ ჩიტი ბრდღვნად არ ღირს.

– გასაგიჟებელი ამბავია! – თქვა ინჟინერმა.

– მეც მაგას არ ვამბობ?! მაგრამ, ხომ იცით, როგორც ხდება ხოლმე. ხანდახან ეჭვი შემეპარება, რომ ეს თქვენი მატეი რალაცებს იმიტომ აკეთებს, რომ თვალში ნაცარი შეგვაყაროს... კარგად გამიგეთ. გენიოსია, კი ბატონო. ამაზე არც კი ვდავობთ... თანაც, ჯელაც თუ თალლითობაა და ასეთი თალლითობის დაგეგმვას მხოლოდ გენიოსი თუ შეძლებს!

– არა, არ არის თალლითობა, – დაარწმუნა ინჟინერმა.

– თქვენ თუ ასე ამბობთ... – თქვა მიჩიკემ და ორივე ხელი ასწია დანებების ნიშნად. ნავთობის თემას შეეშვა და იმას დაუბრუნდა, რაც ყველაზე ძალიან აინტერესებდა. – თავად ინჟინერ ბიანკის.

– ჯელაში დიდი ხნით აპირებთ დარჩენას?

– ალბათ... ჯელაში თუ არა, მაშინ სადმე სხვაგან, სიცილიაზე. ტროინაში ან გალიანოში...

– სიცილია მოგწონთ?

– ვფიქრობ, რომ ძალიან მომეწონება. არასოდეს ვყოფილვარ... – თან ქალიშვილს უყურებდა.

– გესმით?! – მიმართა მიჩიკემ მეუღლესა და ქალიშვილს. – ნახევარი მსოფლიო მოუვლია და სიცილიას არ იცნობს! ღმერთო ჩემო, კონტინენტიდან ყველანი ასეთები ხართ!

– ისე, სიცილიაზე მოგზაურობა ყოველთვის მინდოდა. – მოიბოდიშასავით ინჟინერმა.

– აბა, რა! აბა, რა! „ის მიწა, სადაც ხშირ, მწვანე ფოთლებს შორის ოქროს

ფორთოხლები ანათებენ“ – სიმწარენარევი ირონიით გაიხსენა ციტატა მასწავლებელმა.

– ყოველთვის ასეა ხოლმე! – ჩაერია სინიორა ინჟინრის დასახმარებლად და მეუღლის წყენის მოსაღობად. – ჩვენს გეგმებს წლიდან წლამდე გადავდებთ ხოლმე და ბოლოს ყველაფერი იმით მთავრდება, რომ, რისი ნახვაც ყველაზე ძალიან გვინდა, იმას ვერც კი ვნახულობთ ან, თუ ვნახულობთ, სრულიად შემთხვევით... აი, ჩვენ, მაგალითად, ჯერ არ ვყოფილვართ პიაცა არმერინაში, ქორწილის დღიდან კი გაიძახის ჩემი ქმარი, რომ უნდა წავიდეთ!

– მართალია! – დაეთანხმა მეუღლე. – მართალია, ყოველთვის ასე ხდება ხოლმე, მაგრამ, როცა მესმის, რომ ვინმე, აი, ინჟინრის ასაკში... – უკაცრავად, რამდენი წლის ბრანდებით? – ცდილობდა მიზნიდან არ გადაეხვია და შეძლებისდაგვარად მეტი ინფორმაცია მოეპოვებინა თანამგზავრზე.

– ოცდათვრამეტის.

– ...რომ ოცდათვრამეტი წლის ასაკში არ იცნობს სიცილიას, ჩემდაუნებურად რალაც ბრაზი მახრჩობს... იმიტომ რომ, ხომ გასაგებია, რომ ზოგადად ვლაპარაკობ... სიცილიას არც იცნობენ, არც იციან რა არის... და თავიანთი ბუმის თუ, რა ჰქვია, ეკონომიკური სასწაულის სიმაღლიდან ამ საცოდავ სიცილიას ისე ექცევიან, ისე ჭრიან და კერავენ, როგორც უნდათ და მოსწონთ... აი, რას გეტყვით, იცით? ბუმი და ჯანდაბა! ამ ბუმს თქვენ ჩვენს ტყავზე აღწევთ, ჩვენ ჩვენსავე ზეთში გვხრაკავთ... მოდით, ამას შევეშვათ!

ლულუმ და ნენემ ომობანა წამოიწყეს. თითქოს ავტომატები ეკავათ და რიგ-რიგობით ერთმანეთს ესროდნენ: ბუმ! ბუმ! ბუმ!...

– სეპარატისტი იყო, – თქვა სინიორამ მეუღლეზე მისი გაცხარების მიზეზის ასახსნელად.

– დამოუკიდებლობის მომხრე! – შეუსწორა მეუღლემ. – და ახლაც იმავე აზრზე ვარ!

– ახლა უკვე ნავთობიც გაქვთ! –

უთხრა ინჟინერმა დასამშვიდებლად.

– ნავთობი?... დამიჯერეთ, მაგასაც ამონუნნიან, ბოლომდე ამონუნნიან. გახსოვთ, მუსკოს გმირი მარტოლიოს „თავმოკვეთილი წმინდა იოანედან“? წმინდანის გამოსახულების წინ ზეთის ლამპარს რომ ანთებს, მეზობელი კი ამ ზეთს იპარავს. ასე მოვა ვინმე ღვთისმოსავი ქალი იქნება თუ კაცი და ის ზეთი ამოშრება ლამპარიდან... აი, ასე დამთავრდება ნავთობის ამბავი, დიდი სანრუპავით – მილანიდან პირდაპირ ჯელამი... ასე ამონუნნიან. სიცილიისთვის თავდადებული, მისი ერთგული ხალხი კი... მოდით, უკეთესია, ამაზე საერთოდ ნულარ ვილაპარაკებთ!

– ეს თუ მართლაც ასე ხდება ან მოხდება, არ ჩათვლით, რომ ამაში სიცილიელების ბრალიც არის?

– რა თქმა უნდა! ჩვენ ხომ ასეთები ვართ, იმას ველოდებით, როდის ჩაგვივარდება ხიდან პირში მწიფე ნაყოფი!

– მაპატიეთ, მაგრამ თუ ასეთები ხართ, ვერ ვხვდები, რას მოიგებთ დამოუკიდებლობით?

– არა, არ ვართ ასეთები! – ჩაერია ქალიშვილი, – უბრალოდ მოგვწონს, როცა საკუთარ თავზე ასე ცუდად ვფიქრობთ. იმ ავადმყოფივით ვართ, თავის ავადმყოფობაზე ლაპარაკით შვებას რომ პოულობს!

– მართალია! – თქვა მასწავლებელმა, ცოტა ჩამქრალმა, მაგრამ ტაორმინის ზღვას რომ გახედა, მაშინვე გამოცოცხლდა. – რა ზღვაა! სადაა სხვაგან ასეთი ზღვა?!

– ღვინოს ჰგავს. – თქვა ნენემ.

– ღვინოს? – გაიმეორა ცოტა დაბნეულმა მიჩიკემ. – არ ვიცი რა, როგორ ხედავს ეს ბავშვი ფერებს, თითქოს მათი გარჩევა საერთოდ არ იცოდეს! თქვენი აზრით ეს ზღვა ღვინის ფერია?

– არ ვიცი, მაგრამ მეჩვენება, რომ რალაც მონითალო ელფერი კი დაჰკრავს. – თქვა ქალიშვილმა.

– მე გამიგია და სადღაც წამიკითხავს კიდეც – ღვინის ფერი ზღვა! – თქვა ინჟინერმა.

– შეიძლება რომელიმე პოეტმა კი-

დევაც დაწერა ასე, მაგრამ მე, პირადად, ზღვაში ღვინის ფერი არასოდეს დამინახავს. – თქვა მიჩიკემ. მერე ნენეს მიუბრუნდა:

– ხედავ? აი აქ, კლდეებთან ახლოს, ზღვა მწვანეა, უფრო შორს კი ლურჯი, მუქი ლურჯი.

– მე კი მგონია, რომ ღვინისფერია! – თქვა თავდაჯერებით ნენემ.

– ნამდვილად დალტონიკია! – განაცხადი გამოუტანა მამამისმა.

– რას ამბობ! რა დალტონიკი! – შეეპასუხა სინიორა. – უბრალოდ, ჯიუტია!

მერე თავადაც შეეცადა ნენეს დარწმუნებას, რომ ზღვა მწვანე და ლურჯია.

– ღვინოა! – თქვა ნენემ.

– ხედავთ, რა ჯიუტია? ახლა უკვე იმას ამტკიცებს, რომ ღვინოა!

– ერთი წუთით, – თქვა მიჩიკემ და ზედა თაროდან თავისი ჰალსტუხი ჩამოიღო. მწვანე იყო, შავი ზოლები დასდევდა. ნენეს აჩვენა და ჰკითხა: – აბა, რა ფერებია ამ ჰალსტუხზე?

– ღვინისფერი! – არ თმობდა ნენე და ეშმაკურად იღიმებოდა.

მასწავლებელმა ჰალსტუხი ჰაერში მოისროლა.

– თავი დაანებე! ასე აჯობებს, ჯიუტია! – თქვა სინიორამ.

– შეიძლება, მართლაც დალტონიკია. – თქვა მისმა მეუღლემ, მაგრამ მის ხმაში ეჭვი იპარებოდა.

„ღვინისფერი ზღვა – საიდან ვიცი?“

– ეკითხებოდა საკუთარ თავს ინჟინერი. „ზღვა არ არის ღვინისფერი, მასწავლებელი მართალია, თუმცა, შეიძლება, ძალიან ადრე, გარიჟრაჟის პირველ სხივებზე ან მზის ჩასვლისას... ამ დროს კი არა! და მაინც, ნენემ რაღაც ნაღდი დაიჭირა, შეიძლება ის ეფექტი, თრობის მსგავსი, რასაც ასეთი ზღვა ახდენს; არ გათრობს, შენს ფიქრებს ისე ეპატრონება, ჩაგაფიქრებს, მივინყებულ სიბრძნეს ნამოგიტივტივებს. პლატონის დიალოგებში უნდა იყოს, მგონი, ედუარდო დე ფილიპო კითხულობდა ნეაპოლურ დიალექტზე... ჩვენ კი სიცილიაზე ვართ. ეს კი, ალბათ, სულ სხვა რამაა“.

მატარებელი ულამაზესი ზღვის გასწვრივ მიქროდა. ასეთი ზღვა არ ენახა ინჟინერს, ხანდახან მატარებელი ისე გადაიხრებოდა ხოლმე, თითქოს თვითმფრინავში ისხდნენ, აფრენის დროს და მაშინ თითქოს ფრენის სიმაღლიდან ხედავდა დახრილ პეიზაჟს.

– აბა? ლამაზია თუ არა? – ჰკითხა მასწავლებელმა, რომელიც ყოველთვის ორ უკიდურესობას უპირისპირებდა ხოლმე ერთმანეთს, თან ხელით სანაპიროსა და აჩის მახლობლად ზღვისკენ ისე იშვერდა ხელს, თითქოს მისი ნახატი იყო, რომელიც ეს-ესაა დაესრულებინა.

– ულამაზესია! – დაეთანხმა ყველა, ნენეს გარდა, რომელიც იმით იყო დაკავებული, რომ ადგილების საზურგოდან თავის მისადები თეთრი შალითების სამაგრებს აძრობდა.

– ნიზიმაც ზღვაზეა? – იკითხა ინჟინერმა.

– ეჰ, არა! – თქვა ნალვლიანად მასწავლებელმა. – შიგა სიცილიაა, გამომშრალი სიცილია. მაგრამ, იმასაც თავისი სილამაზე აქვს. ასეთი არა, სუნთქვას რომ შეგიკრავს... ის სილამაზე ნელა გეპარება, განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც მისგან შორს ხარ, შენს მოგონებებში... აქაურობა რომ ლამაზია, ამას თქმაც არ უნდა, ამ სილამაზით უტვინოც მაშინვე მოიხიბლება... ნიზიმა სულ სხვაა, იქ დროა საჭირო, ჭკუაც... მოკლედ სულ სხვა რამაა!

– იქ მაფია არის? – ჰკითხა ინჟინერმა.

– მაფია? – გაიკვირვა მასწავლებელმა ისე, თითქოს ის ჰკითხეს, მის სამშობლოში პოლენტას თუ შეექცეოდნენ და გრაპასაც აყოლებდნენ.

– რა მაფია?! სისულელეებია.

– ესეც? – ჰკითხა ინჟინერმა და წინა დღის გაზეთში ოთხხვეტიანი სტატიის სათაური აჩვენა – „მაფიას არ უნდა კაშხლის მშენებლობა“.

– სისულელეა! – ისევ მოკლედ მოუჭრა მიჩიკემ.

„განათლებული კაცი, თავაზიანი, ოჯახის მამა და მაფიაზე ლაპარაკიც არ უნდა. უკვირს კიდევ, მაფიაზე თუ იტ-“

ყვი რამეს... თითქოს ამ თემაზე ლაპარაკით მას გარკვეულ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. ახლა უკეთ მესმის, რომ მაფია მართლაც აქაურობის უბედურებაა“.

კატანიის სადგურში იყვნენ.

– კატანია! – გამოაცხადა მასწავლებელმა, – ეს კი უკვე მატარებლისთვის სამარეა, ამას იქით ველარც დავიძრებით.

– ჩავალ, ფეხის გაშლა მინდა! – თქვა ნენემ.

– ახლა ამ ვაგონს სხვა ლიანდაგზე გადაიყვანენ, ჩასვლა არ შეიძლება. – უთხრა მამამ.

– გრანიტა მინდა, გრანიტა და ბრიოში! – თქვა ნენემ

– მეც მინდა, გრანიტა და ბრიოში! – გამოეპასუხა ლულუ.

მიიღეს გრანიტა, ორცხოვნილა და ბრიოში.

– ეს რა გრანიტაა? – იკითხა ნენემ. ეტყობოდა, არ ესიამოვნა, თუმცა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ბოლო, დამდნარი ყლოუბი გადაყლაპა და ნახევარი სამოსზე ჩამოიღინა;

– გრანიტა ის არის, დონ პასკუალინოს რომ აქვს. როგორც კი ნიზიმაში ჩავალთ, ერთ მთლიან თასს გამოვართმევ.

– ეს ჯოხია დონ პასკუალინოს გრანიტას! – შეეპასუხა ლულუ გაბზარული ხმით, მხოლოდ იმიტომ, რომ შეწინააღმდეგებოდა.

– შენ არაფერი არ გესმის. ამაში წყალია, პანანინა ლიმონი და შაქარი, დონ პასკუალინოს გრანიტაში კი ლიმონიკაა და კვერცხის ცილა. – აუხსნა ნენემ კარგი მცოდნესავით.

– ყველაფერი იცის! – თქვა დედამისმა. – ცნობისმოყვარეა, ყველაფერი აინტერესებს, სულ რაღაცას გეკითხება...

– მე არ ვარ ცნობისმოყვარე. ცნობისმოყვარე დეიდა ტერეზინაა!

– ცუდად ლაპარაკობ დეიდა ტერეზინაზე! – გააჩერა მამამისმა.

– შენ არ ამბობ ყოველთვის ცნობისმოყვარეა ეს ბებერი კუდიანო?!

დამარცხებული მიჩიკე ნენეს ძლიერი სილის განვითარებით დაემუქრა, თუმცა ნენეზე ამას არ უმოქმედია და ორ თა-

ნამგზავრს, რომლებმაც არ იცოდნენ, თუ ვინ იყო დეიდა ტერეზინა, აუხსნა:

– დეიდა ტერეზინა მდიდარია. თავის მიწებს ჩვენ დაგვიტოვებს, მაგრამ მე მისი მიწები სულ ფეხ... აქ კი დედამისის ხელი მართლაც მოენია.

– თავის მიწებს დეიდა ტერეზინა მე დამიტოვებს! – თქვა ლულუმ.

– აბა, მორჩით! – ხმას აუწია მიჩიკემ.

– დეიდა ტერეზინა პარიკიანია. დეიდა ტერეზინას ცალი თვალი გაურბის... – წაიღილია ნენემ.

– უსირცხვილო ხარ! – უთხრა დედამ.

– დეიდა ტერეზინა ბლითებს აღარ მოგცემს! – უთხრა ლულუმ.

– ობიანი ბლითები. გახსენებაზეც კი გული მერევა! – მიუგო ნენემ და ისე ზედმინევნით ზუსტად განასახიერა გულისრევა, რომ მეორე სილაც დაიმსახურა.

ნენე ქალიშვილმა დასამშვიდებლად დერეფანში გასავლელად გაიხმო. ისიც მაშინვე დაჰყვა. – აქედან წასვლა სჯობს, აქ ხომ ჭკვიანურს ვერაფერს გაიგებ!.. – მაგრამ ერთი წუთის შემდეგ უკვე მარტო შემოვარდა კუბეში. მორბოდა და თან უკან იხედებოდა, თითქოს ვილაც მოსდევდა; თავის ადგილზე დაჯდა და სახეზე გაშლილი გაზეთი აიფარა, თითქოს კითხულობსო, ოღონდ გაზეთი ამოტრიალებული ეკავა. კუბეს კარებში პოლიციის უფროსი აღიმართა – მსუქანი, უზარმაზარი, მოქუფრული სახით, რომელიც სიცხისა და წვეთებად ჩამოსული ოფლისაგან კიდევ უფრო მოლუმვოდა. ნენე მას გაზეთს ზემოდან აკვირდებოდა. პოლიციის უფროსმა დააზუსტა, ნამდვილად აგრიჯენტოს ვაგონში თუ იმყოფებოდა, შემდეგ მადლობა გადაიხადა და გზა განაგრძო. ნენემ გაზეთი ძირს ფარდასავით დაუშვა; ლულუმ სიცილი დააყარა, ყველას ეცინებოდა. შეურაცხყოფილი და ბრაზმორეული ნენე ატირდა, ლულუს უკბინა, მერე ხელებზე იკბინა და ნიხლებიც ისროლა ჰაერში, მერე კი ნელ-ნელა, სლოკინში ჩაეძინა.

ამის შემდეგ საუბარი ბავშვების აღზრდაზე გადავიდა და კონკრეტულად ისეთი ბავშვებისა, როგორიც ნენე იყო. დედ-მამა თვლიდნენ, რომ ნენე უზრდელი ბავშვი იყო და ამაში, თავიანთი დანაშაულის გარდა, სამხრეთელი საზოგადოების დანაშაულსაც ხედავდნენ; კონტინენტზე ბავშვები უფრო მკაცრად იზრდებოდნენ და უფრო აღზრდილნიც იყვნენ. ქალიშვილსა და ინჟინერს კი მიაჩნდათ, რომ ნენე, მიუხედავად მისი უნმანური ენისა და უხეში ქცევისა, ეჭვგარეშე, ცოცხალი, სხარტი აზროვნებისა და კეთილშობილი ზნის ბავშვი იყო. სინიორა და მისი მეუღლე კი თავისას არ იშლიდნენ, თუმცა მათი მხრიდან ეს უფრო კეკლუცობას ნააგავდა; მათი მოზღვავებული სიტბო მძინარე ნენეს სიყვარულის ტალღებზე არწევდა.

ამასობაში მატარებელი მზით გაჩახახებულ, უდაბურ პეიზაჟს კვეთდა; უფროსები ჩაძინებულ ბავშვს ირგვლივ თავიანთი კეთილი სურვილებით პრეზენტებს პერსონაჟებივით ეხვივნენ, იმ რწმენით, რომელიც თავად გააჩნდათ ცხოვრების მიმართ, იმ რწმენით, რომ ამ შემთხვევითი მოგზაურობის დასრულების შემდეგ მეგობრობა და სიყვარული სამუდამოდ გაგრძელდებოდა; ინჟინერი ფიქრობდა, რომ ბოლოს და ბოლოს ცხოვრების არსი შეიცნო და, სანამ ერთმანეთს დაშორდებოდნენ, რაღაც გადამწყვეტი უნდა ეთქვა იმ მშვიდი და ფაქიზი, ნაკლებ მოლაპარაკე, მაგრამ ძალიან მგრძნობიარე გოგონასათვის. „პატარა ბიჭი აღარ ხარ“, – გაიფიქრა, როდესაც თავისი ჩემოდნების ჩამოღება დაიწყო; გაიფიქრა, რომ

ყველაფერს თავის დრო აქვს და რომ პირველსავე თავისუფალ დღეს ნიზიმას მოინახულებდა.

ერთმანეთს დიდხანს ემშვიდობებოდნენ, მატარებლიდან ჩასვლამდე და მატარებლიდან ჩასვლის შემდეგაც, კანიკატის სადგურის წინ, სადაც ავტობუსი კამპობელო-ლიკატა-ჯელა უკვე იცდიდა. ყველა აღელვებული იყო, ლულუს გარდა, რომელიც ყველაფერს აკეთებდა, რომ ქალიშვილის ყურადღება სხვა რამეზე გადაეტანა. ნენემ ინჟინერი თავიანთთან, ნიზიმასთან დაპატიჟა, დონ პასკუალინოს გრანიტაც აღუთქვა და იმასაც შეჰპირდა, საღამოს იმ ცნობილ კლუბში წაგიყვანოთ. ინჟინერი ქალიშვილს უყურებდა და თან ნენეს პირობას აძლევდა, რომ მათ მოსანახულებლად მალე ჩავიდოდა. ბოლოს ნენე ინჟინერს მოეხვია, მანაც თავისი სავიზიტო ბარათი გაუწოდა.

ავტობუსში ინჟინერი ფანჯარასთან ისე დაჯდა, რომ თანამგზავრებისთვის თვალი არ მოუცილებია; მთელი ჩემოდნებისა და ჩანთების გროვა სადგურის გასასვლელისკენ დაიძრა. სანამ გაუჩინარდებოდნენ, ქალიშვილმა ერთხელ კიდევ მოხედა. „ნიზიმასი ორშაბათს წავალ!“ – გაიფიქრა ინჟინერმა.

ამასობაში ავტობუსი დაიძრა და მისი გრძნობები, მისი სევდა და მისი სიყვარული – ყველაფერი ძილბურანში ჩაიძირა. ბოლოს იმის სახე წამოუტივტივდა, ვინც ეს მოგზაურობა ურჩია, ეს მატარებელი – მისი ცინიკურად კმაყოფილი სახე... მერე ეს წარმოსახვაც ჩაქრა: „ოჰ, რა მოგზაურობა იყო, ღმერთო ჩემო!“

იტალიურიდან თარგმნა
მაია ჯავახიძე